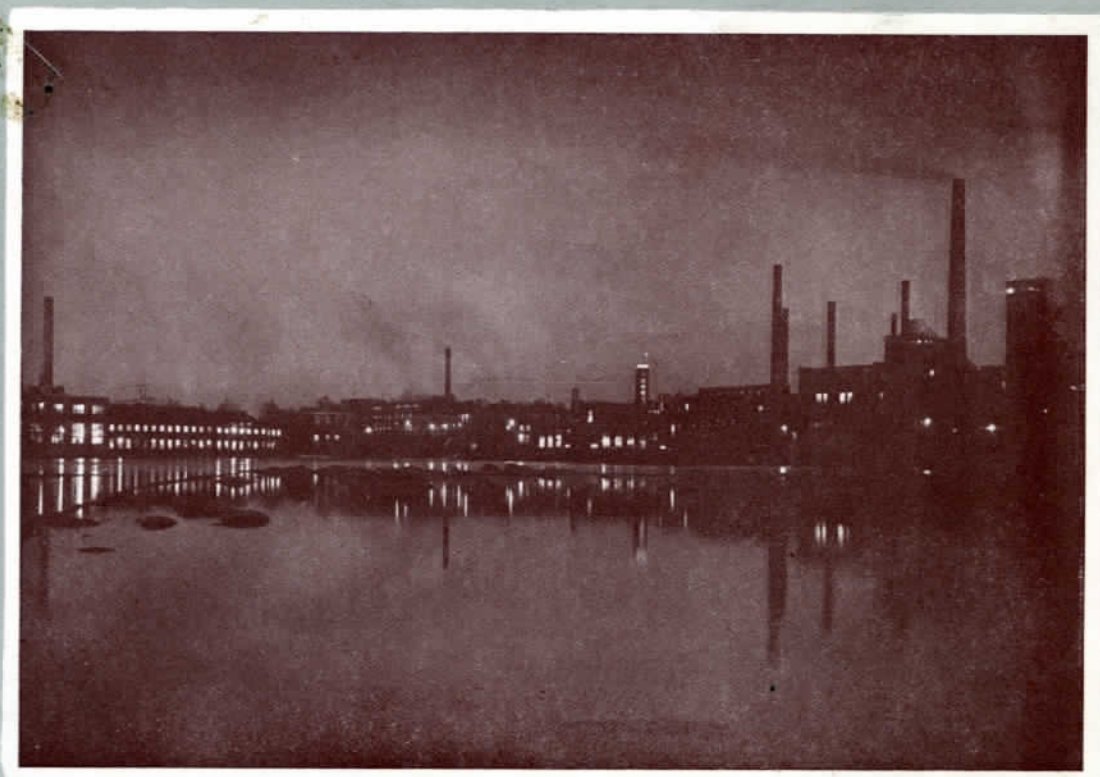

K Y M I - YHTYMÄ

*Kymintehdas ilta-
valaistuksessa.*

N:o 2.

1938

N:o 2 · 1938.

Kolmas vuosikerta.

†

VAPAAHERRA UNO von TROIL.

Lokakuun 11 p:nä siirtyi manan majoille Kymmin Osakeyhtiön hallituksen monivuotinen jäsen, vapaaherra Uno von Troil 77 vuoden ikäisenä. Vaikkakaan tieto vapaaherra von Troilin poismenosta ei hänen pitkäaikaisen sairautensa takia tullut odottamatta, vastaanottivat sen kuitenkin surren ja syvästi valittaen kaikki ne, jotka olivat joutuneet hänen kanssaan kosketuksiin.

Vapaaherra von Troil oli ehkä suurelle osalle tämän julkaisun lukijoista vähemmän tunnettu, mutta oli hän kuitenkin pitkän aikaa työskennellyt yhtiömme hyväksi. Hän tuli ni-

mittäin yhtiön hallintoneuvostoon jo huhtikuun 29 p:nä 1916 ja oli niinmuodoin ollut mukana yhtiön johdossa 22 vuotta, jona aikana hän mitä suurimmalla harrastuksella omistautui niille yhtiön parasta ja sen kehitystä tarkoittaville kysymyksille ja ehdotuksille, joita yhtiön hallituksella kulloinkin oli harkittavanaan. Omaten rikkaan kokemuksen liike-elämän eri aloilla vaikutti hän merkittäväällä tavalla yhtiön hyödyksi ja sen menestykseksi.

Avoimen, iloisen ja sydämellisen luonteensa takia nautti vapaaherra von Troil suurta arvontoa ja hänestä pitivät kaikki ne, joiden kanssa

KELTINKOSKEN VOIMALAITOSRAKENNUS

VALMISTUU VUODEN 1940 ALKUPUOLELLA.

Sen kolme turbiinia tulee kehittämään 23,200 hv. ja energiatuotanto nousee keskimäärin 100 miljoonaan kilowattituntiin.

Turbiinit ovat suurimpia, mitä Suomessa on koskaan valmistettu.

Yhtiökokouksessaan viime vuoden syyskuussa Kymen O. Y. päätti ottaa käytäntöön omistamansa vesivoiman Kymijoen Keltinkoskessa rakentamalla siihen ajanmukaisen vesivoimalaitoksen. Syynä tähän oli kasvavan voimantarpeen lisäksi korkeat ja epävakaaat polttoainehinnat. Samalla yhtiön osakepääomaa korotettiin 50 milj. markalla.

Koska voimalaitoksen rakennustyöt jo ovat ol-

leet käynnissä vuoden alusta lähtien ja suunnitelma muutenkin alkaa selvitä yksityiskohtia myöten, annettakoon seuraavassa tämän julkaisun lukijoille, joita työ luonnollisesti kiinnostaa, muutamia ennakkotietoja.

Voimalaitos rakennetaan Keltinkosken alajuoksuun, noin 5 km. Kuusankosken tehtaitten alapuolelle. Padottamalla vedenpinta niin korkealle, että voimalaitoksen ylävesipinta tulee ole-

hän joutui kosketuksiin, eivätkä vähimmin juuri ne henkilöt, jotka saivat yhdessä hänen kanssaan yhtiömme hyväksi työskennellä.

*

Vapaaherra Uno von Troilin ruumiinsiunaus tapahtui lokakuun 15 p:nä Turun Tuomiokirkossa, johon oli kokoontunut lukuisa joukko vainajan omaisia, eri yhtiöiden ja yhtymien edustajia, Porin Rykmentin korkeinta päällystystä sekä poismenneen ystäviä ja tuttavii. Kuori oli taakeripuvin ja valkoisin krysantemein koristettu ja kynttilänjaloissa paloivat elävät liekit. Kuorin sivulla seisoj Turun IFK:n lippuvartio.

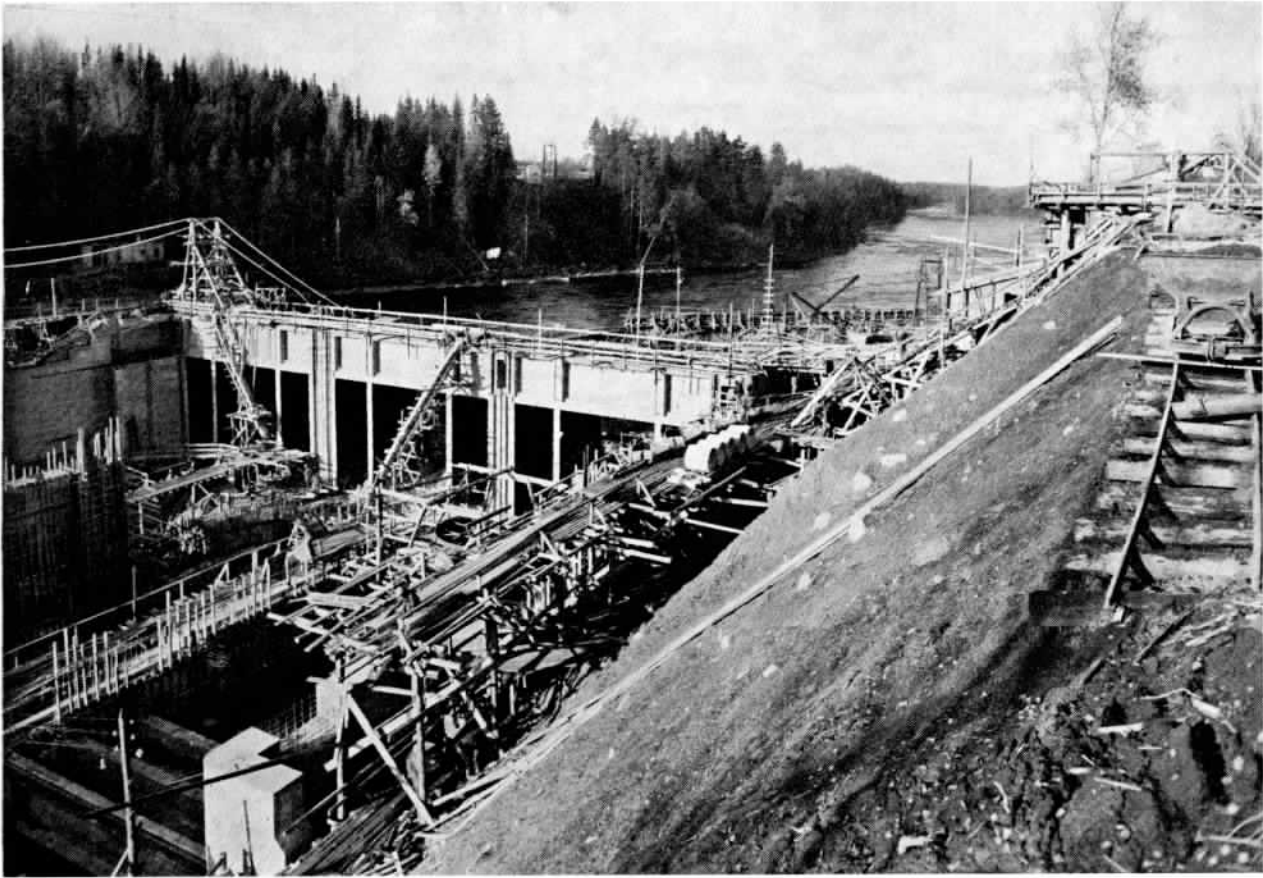
Surujuhla alkoi musiikkitirehtööri Sune Carlssonin uruilla soittamalla Bachin Adagiolla, minkä jälkeen pastori Karl Erik Forssell piti ruumissaarnan, jonka aiheeksi oli valinnut Psalmiä 107: 7 sanat: „Ja hän ohjasi heidät oikealle tielle, niin että he pääsivät asuttuun kaupunkiin.” Pastori Forssellin siunatessa vainajan viimeiseen lepoon soitti tireht. Carlsson uruilla Integer vitaen, minkä jälkeen sellisti Olli Aunio soitti urkujen säestyksellä Händelin Largon. Sellosoolon jälkeen lauloi M. A. muusikeri John Granlundin johdolla kaksi suruhymniä. Tämän jälkeen alkoi seppelten lasku. Omaisten tuotua seppeleensä laskettiin arkulle eri yhtiöitten, seurojen ja yhdistysten sekä muitten yhtymien

ynnä yksityisten henkilöitten puolesta valtaisa määrä seppeleitä, jota paitsi lähes 400 yhteisöä ja yksityistä henkilöä oli eri rahastojen välityksellä kunnioittanut vainajan muistoa. Kymen Oy:n hallituksen seppelleen laskivat hallituksen puheenjohtaja G. af Forselles, varapuheenjohtaja Hugo Hinnerichsen ja yhtiön toimitusjohtaja K. E. Ekholm.

Widorin Andante cantabilen sävelten soidessa kantoivat vainajan pojat ja vävyt arkun kirkosta. Tuomiokirkon edustalle oli asettunut Porin Rykmentin kunniakomppania lippuineen ja soittokuntineen. Torvisoittokunnan soittaessa Chopinin Surumarssia kannettiin arkku ruumisvaunuihin kunniakujaa pitkin, jonka muodosti osa mainitusta kunniakomppaniasta. Surusaattueen lähtiessä liikkeelle viritti soittokunta Wennerbergin Surumarssin.

Hautaus tapahtui Turun Vanhalla hautausmaalla vain vainajan lähimpien omaisten ja Porin Rykmentin kunniakomppanian ollessa läsnä. Kun arkku laskettiin hautaan, kajahti kolme kunnialaukausta, minkä jälkeen pastori Forssell luki rukouksen.

Haudan lepoon oli kätkeyty lämminsydäminen, jalo ihminen, jolta riitti sydämen lämpöä kaikille, jotka joutuivat hänen kanssaan kosketuksiin.

Voimalaitoksen koneasematyömaa lokakuussa 1938.

maan Kuusankosken voimalaitoksien alavesipintana, voidaan tarkasti käyttää hyväksi koko tällä jokiosuudella saatavissa oleva putouskorkeus. Putous tulee olemaan, joen vesimäärästä riippuen, 6,5:sta—4,5 m:iin, keskiveden aikana noin 6 m. Tällaisella profiilijärjestelyllä saadaan voimalaitoksesta suurin teho ja vältetään niistä perkaustöistä, joita luonnollisen vesipinnan säilyttäminen koskenniskan yläpuolella aiheuttaisi. Toisaalta padotus vaikuttaa jossain määrin haitallisesti yksityisten omistamiin maalueisiin, mistä yhtiön on suoritettava korvaus vesioikeuslain mukaisesti.

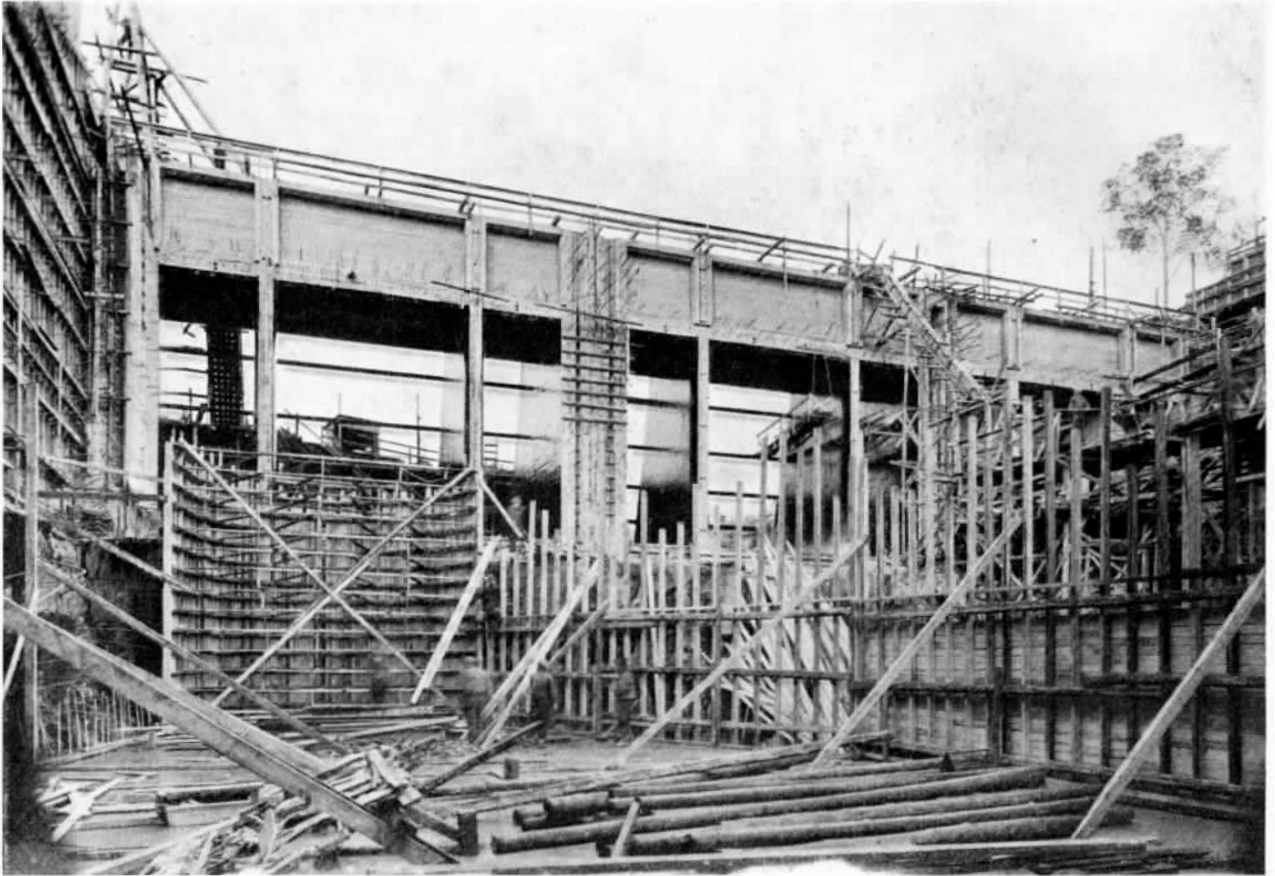
Voimalaitoksen koneasema rakennetaan joen itäiselle puolelle säännöstelypadon välittömään yhteyteen. Se varustetaan kolmella pystysuoralla Kaplan-turbiinilla, joiden yhteinen vedenkulutus on 360 m³/sek., mikä vastaa noin 3 kk. vesimäärää. Suurin ylikuormittamaton teho on yhteensä 23.200 thv., putouskorkeuden ollessa 5,6 m. Energiatuotannon on laskettu nousevan keskimäärin noin 100 milj:aan kwt:iin.

Turbiinin juoksupyörät varustetaan neljällä automaattisesti säädettävällä siivellä, joiden avulla hyötysuhdetta voidaan pitää korkeana — 86—90 % — laajalla kuormitusalueella. Turbiinit ovat mitoiltaan suurimpia, mitä Suomessa on rakennettu. Niiden halkaisija on 4,7 m.

Jokainen turbiiniakseli on suoraan kytketty 8.000 kVA:n kolmevaihegeneraattoriin, jonka jaksoluku on 50 ja jännite 11 kV. Sähkövoima siirretään samajännitteisenä Keltinkoskelta maakaapeleita pitkin Kuusankoskelle, missä se muunnetaan ja yhdistetään yhtiön voimaverkostoon.

Voima-asema samoin kuin säännöstelypatokin rakennetaan kalliopohjalle. Aseman alarakenteet tehdään kaikki korkealuokkaisesta rautabetonista. Sisääntulopuolella vesi johdetaan välpien kautta betoniseen kierukkakammioon ja edelleen turbiineihin, missä se luovuttaa energiansa ja syöksyy Kaplan-turbiineille ominaisen pitkän imuputken kautta alasuvantoon.

Vesipinnan yläpuolella oleva konehuoneraken-

Taustassa voima-aseman tulokanavapilarit, edessä imuputkisyvennykset.

nus ja kytkinlaitos rakennetaan rautabetonirunkona, joka verhotaan tiiliseinillä. Julkisivutullaan käsittelemään vaalealla sementtimaalauksella. Vesikattoon, joka on vaakasuora, tehdään kolme pyöreätä, suljettavaa aukkoa generaattorien yläpuolelle. Konehuoneeseen nimitään ei rakenneta tavanmukaista siltanosturia, vaan sensijaan voima-aseman katolla tulee kulkemaan 90 tonnin portaalinosturi, joka edellämainittujen kattoaukkojen kautta palvelee voima-aseman sisäosia asennuksen ja myöhemmin mahdollisten korjausten aikana. Portaalinosturin alle johdetaan normaaliraiteinen rautatie, joka rakennusajaksi on vedetty voimalaitokselle.

Kuten mainittiin, rakennetaan säännöstelypato välittömästi voima-aseman läntiselle puolelle. Lähimmäksi asemaa tulee ensiksi muutaman metrin pituinen kiinteä pato, minkä jälkeen seuraa kolme sektoripatoa. Patoaukot nielevät korkeaveden aikana yhteensä yli 1.000 m³/sek., mikä on enemmän kuin suurimmat havaitut tulvat. Keskimäinen aukko on 15 m. leveä ja vesimäärä säännöstellään alaspäin liikkuvalla sektorilla,

jonka ylitse uitto järjestetään. Kummallakin puolella olevat 12,5 m:n aukot varustetaan ylöspäin liikkuvilla sektoreilla.

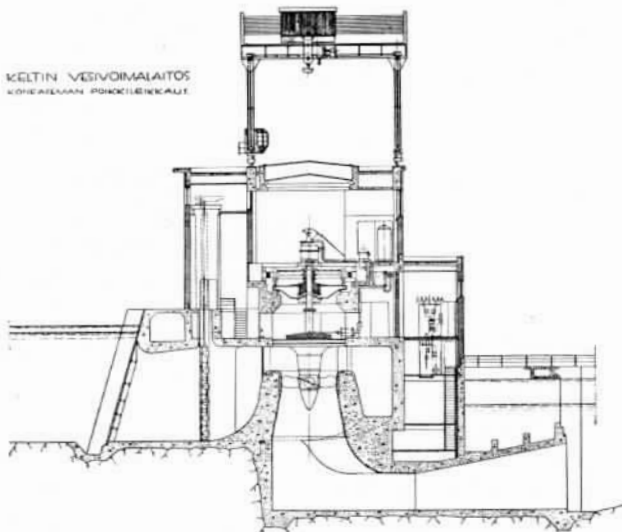
Keltin voimalaitoksen rakennustyöt aloitettiin vuoden vaihteessa ja mainittakoon heti, että ne vesiteknillisesti ovat muodostuneet erittäin vaikeiksi. Kiinteä kalliopohja, johon rakennusperustukset oli vietävä, on rakennuspaikalla osittain rapautunutta graniittia ja noin 2—5 m:n paksuisen kivensekaisen sora- ja savihiesukeroksen peittämä. Suurien vesinopeuksien ja maanlaadun vesiläpäisykyvyn vuoksi oli työpatojen seinät vietävä kalliolle saakka, mikä on aiheuttanut kalliita ja aikaa vieviä vedenalaisia kaivaustöitä. Toinen työvaikeus on joen kapeus — voimalaitospaikalla noin 55 m. —, mikä vaikeuttaa veden johtamista työaikana ja aiheuttaa erinäisiä väliaikaisia rakenteita.

Rakennustyöt aloitettiin voima-aseman puolella työpadon rakentamisella ja rantaluiskan maankaivauksella. Heinäkuun alussa pato oli lopullisesti valmis, jonka jälkeen kuivassa voitiin kaivaa kallion päällä olevat maamassat sekä

louhia imuputkia varten tarvittavat syvennykset. Imuputket ovat keskimäärin noin 4—5 m. kalliassa. Louhinta ja maankaivu oli hyvin vaarallista koskenpuoleisen korkean työpädon vuoksi, jossa vesipaine oli lähes 10 m. Ne saatiin kuitenkin onnellisesti suoritetuksi ennen syyskuun loppua. Betonityöt aloitettiin elokuun alussa ja siitä lähtien ne ovatkin olleet melkein jatkuvasti käynnissä. Tähän mennessä on valettu lähes 5.000 m³ betonia. Maankaivausmassat nousevat noin 35.000 m³:iin ja kalliomassat noin 10.000 m³:iin. Voima-aseman ympäri on rakennettu yhteensä noin 300 m. työpatoja. Kiilakiviä sepelinvalmistukseen on hakattu yli 9.000 m³.

Voimalaitokselle johtava 2,7 km:n pituinen rautatie, joka erkanee Kouvolan—Korian väliseltä pääraiteelta, avattiin liikenteelle heinäkuun alussa.

Heinäkuun puolivälissä alkoi Kymijoen vesimäärä pienentyä, minkä vuoksi ryhdyttiin rakentamaan työpatoa läntiselle rannalle säännöstelypadon äärimmäisen aukon ympärille. Patoseinät ovat tässäkin syvimmillä kohdilla 10 m:n korkuisia. Patotyö valmistunee marraskuun alussa, jonka jälkeen patopilarit ja väliaikainen kynys voidaan rakentaa. Joen keskiuoman sulkeminen tapahtuu ensi vuoden alussa ja tällöin vesi johdetaan väliaikaisesti kahden turbiinaukon ja läntisen patoaukon kautta. Ensimmäisen turbiinin asennus alkaa ensi vuoden maaliskuussa ja pitäisi ohjelman mukaan olla valmiina saman vuoden syyskuussa, jolloin voiman saanti

Koneaseman poikkileikkaus.

TUOMARI EINO WALLENIUS 50-vuotias.

Syyskuun 28 p:nä täytti Kymin Oy:n huolto-osaston johtaja, varatuomari Eino Wallenius 50 vuotta. Hän on syntynyt Kuopiossa, tullut ylioppilaaksi Kuopion suomalaisesta klassillisesta lyseosta v. 1907, suorittanut oikeustutkinnon v. 1912 ja saanut varatuomarin arvonimen v. 1919. Työskenneltään aluksi Pohjoismaiden Yhdyspankin pääkonttorissa hän siirtyi v. 1913 saman pankin Varkauden konttorin hoitajaksi. Kymin Oy:n palvelukseen, yhtiön lakiasianosaston hoitajaksi tuomari Wallenius tuli syksyllä 1918, kunnes sitten tämän vuoden alussa ryhtyi hoitamaan nykyistä virkaansa.

Kuusankoskella on tuomari Wallenius ollut mukana monissa erilaisissa yhteisissä riennoissa. Kunnanvaltuustoon hän on kuulunut pitkät ajat ja on nykyisin valtuuston varapuheenjohtajana. Edelleen hän on Kymin Oy:n ylläpitämien Kymintehtaan, Kuusankosken tehtaan ja Voikaan tehtaan kansakoulujen johtokuntien ja Kymin Oy:n tehtaiden työläisten sairas- ja hautausapukassan sekä eläkekassan hallintoneuvoston puheenjohtaja, Kymin Oy:n Ammattikoulun ja Kuusankosken Yhteiskoulun johtokuntien jäsen, Kymintehtaitten sk:n esikunnan jäsen ja Kuusankosken kunnan säästöpankin hallituksen jäsen. Lisäksi ovat hänen harrastuksensa ulottuneet monille muillekin aloille.

Keltistä alkaa. Voimalaitoksen kokonaisuudessaan tulisi valmistua vuoden 1940 alkupuoliskolla. Keltin- ja Kuusankosken välinen padotus alkaisi näinollen ensi kesän loppupuolella.

Lopuksi mainittakoon vielä tärkeimmät konehankkijat:

Tampereen Pellava ja Rautateollisuus O. Y. toimittaa turbiinit säätö- ja lisälaitteineen, voima-aseman sisääntulopuolen sulkuluukun sekä säännöstelypadon sektorit.

Voimalaitoksen generaattorit ja kojeisto on tilattu ruotsalaiselta toiminimeltä Asealta ja 90 tonnin portaalinoshuri Crichton Vulcanilta, Turusta.

Kuusankoski, 19. 10. 1938.

Wolter Westerholm.

+

Mr. H. G. BRADLY, C. B. E.

Elokuun 17 p:nä kuoli Englannissa Mr. Henry George Bradley, Star Paper Mills Ltd.:in johdokunnan puheenjohtaja ja samalla yhtiön toimitusjohtaja. (Kuten tunnettua, omistaa Kymin Oy. osake-enemmistön mainitussa englantilaisessa yhtiössä.) Mr. Bradley oli kuollessaan 62 vuoden ikäinen.

Jo ennen siirtymistään Star-yhtiön palvelukseen oli Mr. Bradlyllä takanaan pitkä ja kunniasakas ura Englannin paperiteollisuuden eri aloilla. M.m. hän toimi maailmansodan aikana kolme vuotta Englannin paperinvalvontakomissionin teknillisenä neuvonantajana, s.o. sen elimen, jonka tehtävänä oli ratkaista paperin ja massan tuonnin suuruus saarivaltakuntaan sodan aikana. Ansoistaan tässä tehtävässään paljokkittiin hänet kunniamerkillä C. B. E. — Commander of the British Empire.

Otettuaan heinäkuussa 1934 vastaan toimensa Star-yhtiössä työskenteli Mr. Bradley väsymät-

tömällä tarmolla yhtiön aseman parantamiseksi. Kun hän lisäksi omasi ainutlaatuisen tuntemuksen Englannin paperimarkkinain eri muodoista, mikä tuntemus perustui pitkäaikaiseen käytännölliseen toimintaan, niin sai hän tyydytykseen ennen kuolemaansa nähdä työnsä hedelmät tehtaitten lisääntyneen tuotannon ja taloudellisen tuloksen paranemisen muodossa.

Mr. Bradlyn persoonassa yhtyi useita Englannin kansan parhaita luonteenominaisuuksia, kuten kohtuullisuus, arvostelukyky, vilpittömyys ja uskollisuus työnantajaa kohtaan. Hänen poismenonsa johdosta tunnetaan suurta kaipausta sekä meidän yhtiömme että niiden sen toimihenkilöiden keskuudessa, jotka joutuivat lähempään kosketukseen hänen kanssaan ja tällöin pääsivät osallisiksi hänen ystävyystään.

Mr. Bradlyä esittävän kuvalaatan on englantilainen aikakauslehti „The Paper Maker” hyväntahtoisesti luovuttanut käytettäväksemme.

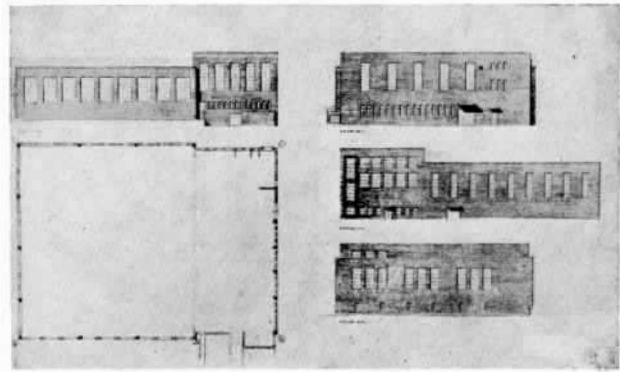
KYMINTEHTAAN SELLULOOSATEHTAAN UUSI RUMPUKUORIMO.

Kirjoittanut insinööri N. Lindblom.

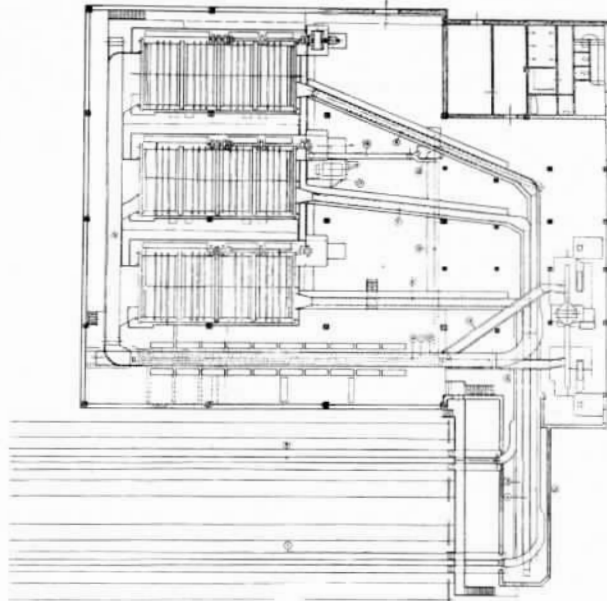
Kymintehtaan selluloosatehtaassa on viime vuosina toimitettu suuria laajennustöitä ja vanha koneisto on suurimmaksi osaksi uusittu.

Raaka-aineena käytettiin ennen tehtaan laajentamista metsissä puolipuhuttaaksi kuorittua kuusipuuta ja lopullinen kuoriminen tapahtui tehtaalla kuorimakoneissa. Niitä oli kaksi kuusiveitsistä Green Bay Barkers-konetta ja yksi Karlstad'in kahdeksanveitsinen kuorimakone. Pulavuosina, kun työttömyys maassamme oli suuri, ryhdyttiin yleisesti kuorimaan selluloosapuu puhtaaksi metsissä tai asemilla ja tehtaissa pysäytettiin kuorimakoneet. Tällä tavalla voitiin järjestää työtä paljon suuremmalle työläismäärälle. Kun tehdasta sitten laajennettiin, kävivät vanhat kuorimakoneet riittämättömiksi, ja kun työttömyys väheni, kävi vähitellen yhä vaikeammaksi saada riittäviä määriä käsin kuorittua puuta.

Vuonna 1934 uusittiin m. m. lastujen seulaosastoa uusien periaatteiden mukaan, mutta lopulliseen ratkaisuun siitä, oliko hankittava uusia uudenaikaisia veitsikuorimakoneita vaiko kuorimarumpuja, ei päästy. Kuorimakoneilla oli se etu, että ne varmasti antoivat taatusti puhtaana pinnan ja että puu ja kuori pysyivät kuivina, joten kuorilastuja oli helppo polttaa, mutta varjopuolena suuri puunhäviö. Kuorimarumuilla oli taas etuna pieni puunhäviö, mutta varjopuolena suuret hankintakustannukset ja epävarmuus siitä, voitaisiinko rummuilla saada rautateitse kuljetettua uittamatonta puuta riittävän lyhyessä ajassa puhtaaksi. Näiden ja muiden tähän yhteyteen kuuluvien asioiden perinpohjainen tutkiminen vei paljon aikaa ja työtä. Niinpä suoritettiin täällä koekuorimisia Bezner ja C.T.G. kuorimakoneilla eri olosuhteitten valitessa ja seurattiin tarkkaan jälkikuorintaa. Voikaalla kokeiltiin kuorimattoman puun lämmittämistä ennen rummulla kuorimista ja Valkeakoskella seurattiin suurella mielenkiinnolla uittamatoman puolikuoritun puun rummussa kuorimista ilman minkäänlaista edelläkävää

Kuva n:o 1.

Kuva n:o 2.

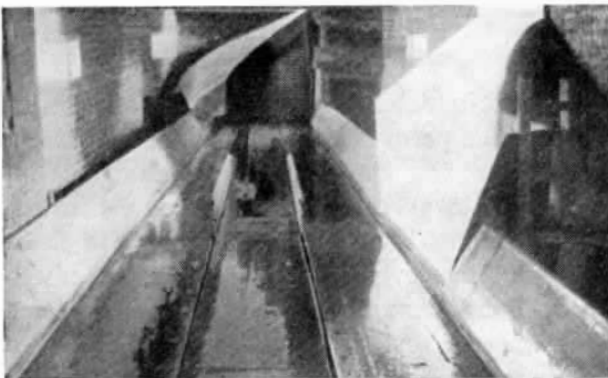
vedessä liottamista. Kuorimakoneilla suoritettujen kokeiden perusteella tultiin siihen tulokseen, että pienempään kuorimishäviöön kuin 8 % oli vaikea päästä ellei kuorimakoneitten tehoa laskettaisi huomattavasti tai jälkivuolijoita lisättäisi, mikä nousevin tuntipalkoin kävi epäedulliseksi. Puunjalostusteollisuuden viime vuosina tapahtuneesta suuresta kehityksestä johtuva suuri puunkulutus vie vähitellen yhä pienempiin puusuuruuksiin nousevine kuorimishäviöineen.

Kuva n:o 3.

Rumpukuorinnalla voidaan laskea noin $2\frac{1}{2}$ % kuorimishäviötä. Se, mikä lopuksi ratkaisi kuorimakysymyksen rumpujen hyväksi, oli kuusi-puun hintojen ääretön nousu, jolloin oli valittava se kuorimistapa, mikä säästi eniten puuta.

Uudenaikainen Karhula-Wiggers hakku ja erikoislaatuinen lastujen seulomislaitos oli vuonna 1934 asetettu vanhaan kuorimorakennukseen. Tämän rakennuksen viereen oli myös johdettu valtionrautateiden raiteet, joten ilman muuta oli selvä, mihin paikkaan uusi kuorimo oli sijoitettava.

Kuva n:o 4.

Keskustelujen jälkeen eri kuorimarumpuvalmistajien kanssa tilattiin 3 kpl. Kone ja Silta O.Y:n rumpua Wilen'in tyyppiä. Rumpujen läpimitta on 6 m. ja pituus 14 m., ollen koko laitos maailman suurin, „biggest in the World”, kuten amerikkalainen sanoo.

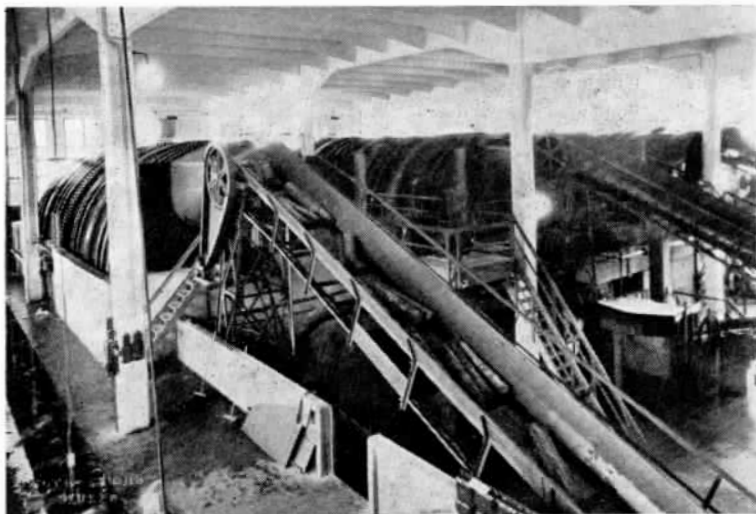
Uusi kuorimorakennus on rakennettu vanhan rakennuksen ympärille. Rakennuksen päämitat ovat: pituus 51,5 m., leveys 39,4 m. ja korkeus ylimpään reunaan 14,07 m., ja vastaa sen rakennustaitteellisesta puolesta B. Liljequist'in arkkitehtuuritoimisto. Rakennustyön suoritti O.Y. Insinööritoimisto A. Palmberg Helsingistä. Rakennuksen päämuodot käyvät selville kuvasta n:o 1.

Kuvasta n:o 2 käy selville koneiston järjestely ja puun kulku kuljettajia myöten rautatievaunuista rumpuihin ja edelleen hakkuihin.

Kuva n:o 3 on yleiskuva puiden tulopuolelta.

Kuljettajat 1 ja 2 tuovat puut sisään ja jakavat ne kuljettajille 3, 4 ja 5 (kuva n:o 4) ja edelleen kuljettajia 6, 7 ja 8 myöten rumpuihin (kuva n:o 5).

Rummut ovat pienemmistä osista hitsaamalla

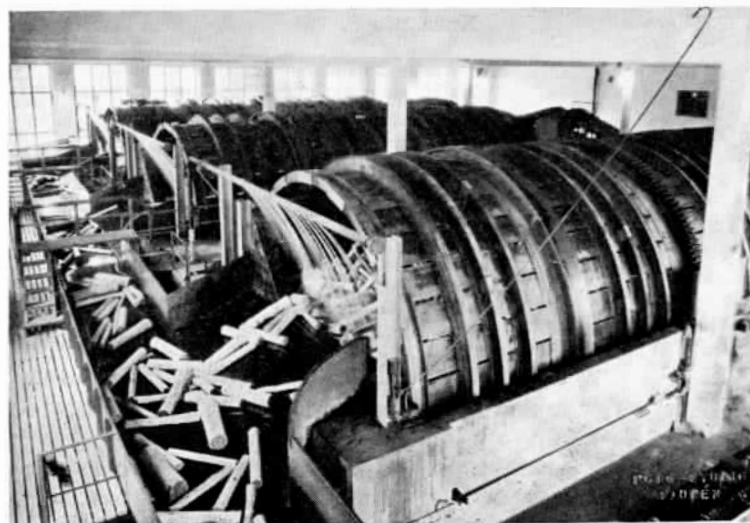

Kuva n:o 5.

Kuva n:o 6.

kokoonpantuja. Kehänopeus on $\frac{1}{2}$ m. sekunnissa, joka vastaa 1,6 kierrosta minuutissa. Rumpu lepää betonialtaassa ja kannattaa sitä 4 teräsrullaa, jotka sijaitsevat peltisissä pesissä betonialtaan alla. Voimantarve rumpun pyörittämiseen on noin 80—85 hv. Betonialtaassa on puulankkujen avulla säädettävä vesimäärä. Käyttöön tarvittava vesi lisätään rullapesistä ja suihkuputkesta rumpun poistopäässä (kuva n:o 6). Jotta rummuilla saataisiin kunnollinen kuoriminen aikaan, niin että puut todella pyörivät rumpujen mukaan, on niihin täytettävä noin 170—175 pinokuutiometriä puuta. Rumpuja ei koskaan tyhjennetä, joten niissä aina on tämä puumäärä. Puhdistusta varten voidaan kuitenkin vesi laskea pois. Rummuista tulevat puut kuljettaa siirtäjä 9 (kuva n:o 7) jälkikuorimapöydälle (kuva n:o 8), josta puhtaat puut lajitellaan siirtäjälle 11 sekä pienten jälkikuorimakoneiden avulla puhdistetaan vielä ne puut, jotka eivät ole täysin puhtaita. Puut, joista kuori on lähtenyt huonosti, jatkavat matkaansa ja johdetaan rännien avulla takaisin kuljettajille 4 ja 5 sekä edelleen rumpuihin. Kuljettajat 12 ja 13 vievät puhtaat puut hakkuihin. Rummuista juokseva kuorinen vesi johdetaan kuorierottajan 17 kautta kuorialtaaseen tarkoituksella poistaa siinä hienoin kuori. Kuoret johdetaan kuljettajalla 16 kuoripuristimeen 18. Jälkikuorin-

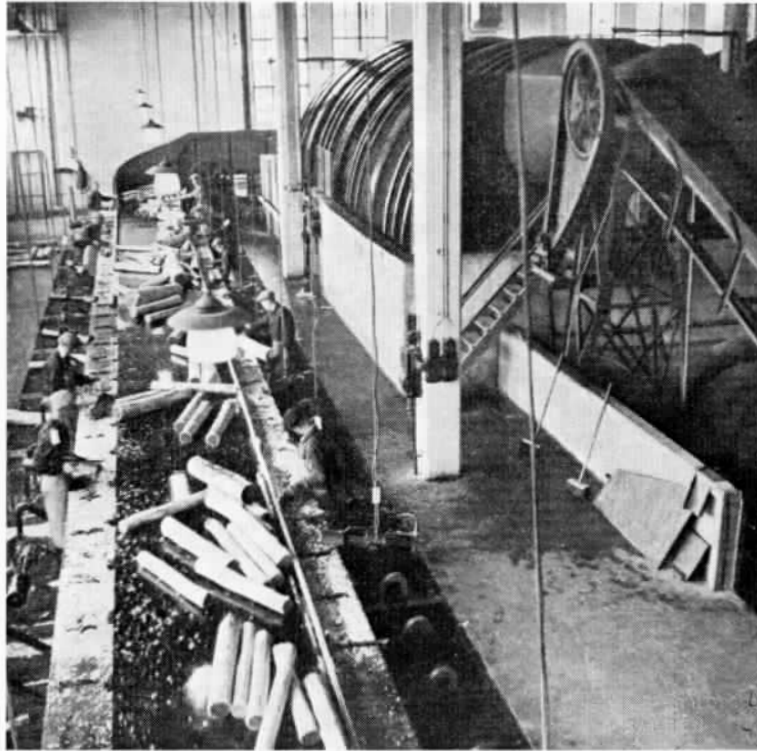

Kuva n:o 7.

nasta tulevat lastut putoavat siirtäjälle 14 ja kuljetetaan kuoripuristimesta tulleiden kuorien seassa poltettavaksi.

Kuorimarummut tilattiin, kuten jo kerrottiin, Kone ja Silta O.Y:ltä. Kaikki siirtolaitteet ovat Crichton-Vulcan O.Y:n rakentamia, ja tarpeelliset siirtohihnat ovat O.Y. Suomen Hihna-tehtaitten toimittamia. Lämmitys- ja ilmanvaihtolaitteet sekä vesijohto- ja poistojohtotyöt suoritti Vesijohtoliike Huber O.Y.

Kuorimon yhteyteen järjestettiin koko teh-

Kuva n:o 8.

taan miestyöläisille pukuhuone peltisine pukukaappeineen ja uudenaikaisine pesulaitteineen (kuva n:o 9). Myös suihkuhuone on työläisten käytettävissä. Ylimmässä kerroksessa on sitten työläisten valoisa ja mukava ruokailuhuone (kuva n:o 10).

Lopuksi toivon, että lukija olisi selostukseni saanut edes jonkunlaisen käsityksen tästä maamme ja koko maailman suurimmasta rum-pukuorimolaitoksesta.

Kuva n:o 9.

Kuva n:o 10.

METSÄNHOITAJA ERIK EDVIN OHLS.

Vuime syyskuun 14 päivänä, syksyisen päivän myrskyisen yön jälkeen valjetessa harvinaisen kauniina, nousi Läskelässä vähän kello 8:n jälkeen siniristilippuja toisensa jälkeen salkoonsa laskeutuen sitten verkalleen puolitankoon. Surunviesti tiedotti äkillisestä, odottamattomasta ja uskomattomalta tuntuvasta tuonenmiehen vierailusta paikkakunnalla. — Osakeyhtiö Läskelä Aktiebolagin ylimetsänhoitaja Erik Edvin Ohls, eilen terve, voimakas mies, oli odottamatta siirtynyt ajallisuuden rajojen tuolle puolen. Tapaus vaikutti tyrmistyttyvästi omaisiin, ystäviin ja työtovereihin. Erik Edvin Ohlsissa meni manan majoille hyvä perheen isä, esimiestensä arvonantoa nauttiva ammattimies, työtoverien suuresti pitämä persoonallisuus sekä alaiensa kunnioittama johtaja.

Metsänhoitaja Erik Edvin Ohlsin päivätyö päättyi parhaassa miehuusiässä. Hän oli syntynyt Maalahdella huhtikuun 18 päivänä 1892 ollen siis kuollessaan vasta 46-vuotias. Tultuaan ylioppilaaksi Vaasan ruotsalaisesta lyseosta vuonna 1913 hän valmistui metsänhoitajaksi vuonna 1917. Vielä samana vuonna hän astui viipurilaisen R. V. Hoffströmin metsätoimiston palvelukseen, josta seuraavana vuonna kutsuttiin Oy. Läskelä Ab:n toimeen, tullen yhtiön pohjoisen hoitoalueen metsänhoitajaksi. Oltuaan tässä toimessa nelisen vuotta siirtyi hän v. 1922 yhtiön ylimetsänhoitajaksi. Kun Leppäkoski Fabrikers Aktiebolag v. 1924 yhdistettiin Läskelä-yhtiöön, toimi hän varsinaisen toimensa ohella myöskin Leppäkosken tehtaitten paikallisena isännöitsijänä. Parin vuoden kuluksua hän kuitenkin jätti mainitun viran omistautuakseen yksinomaan varsinaiselle toimialalleen. Toimensa ohella joutui metsänhoitaja Ohls etevänä ja alallaan suuren kokemuksen omaavana henkilönä paljon osallistumaan hänen tointaansa lähellä olevien yhtiöitten ja yhdistysten

toimintaan. Niinpä hän kuului m.m. Salmin Uittoyhdistyksen, Salmin Lauttauslaitteet Oy:n, Jänisjärven Lauttausyhdistyksen ja Oy. Lauttauskaluston johtokuntiin.

Pälkjärven kunta, jossa metsänhoitaja Ohls aikaisemmin yhtiön nuorempana metsänhoitajana ollessaan asui, sekä Harlun kunta käyttivät monella tavoin hyväkseen hänen tietojaan ja taitojaan myöskin kunnallisella alalla. Hän kuului vuosikausia verotus- sekä erinäisiin muihin kunnallisiin lautakuntiin.

Metsänhoitaja Ohls oli myöskin innokas suojeluskuntamies. Hän osallistui innokkaasti sen toimintaan sikäli kuin vain hänen aikansa salli. Vapausotaan hän osallistui toimien aluksi Suomenlahden saarilla ja sitten myöhemmin saksalaisten tultua maahan Etelä-Suomessa.

*

Vainaja siunattiin viimeiseen lepoon Läskelän rukoushuoneessa sunnuntaina syyskuun 18 päivänä. Surujuhalla oli hyvin kaunis ja harras leima. Rukoushuone oli kauniisti kukilla koristettu ja arkulle levittivät valoaan monet kynttilät. Rintamamiehet seisivat kunniaavartiona lippuineen arkun ääressä. Ruumiinsiunauksen toimitti Harlun kirkkoherra Tuominen pastori Kojon suorittaessa alttaripalveluksen. Toimitusta avusti tilapäinen laulukuoro opettajatar A. Vannisen johdolla. Kun ruumiinsiunaus oli päättynyt, alkoi seppelten lasku. Omaisten tuotua ensin seppelensä laskivat rintamamiehet havulaitteensa arkulle rintamamiesyhdistyksen puheenjohtajan kasööri Lönnbergin puhussa kaipauksen sanoja aikaisin poismenneestä aseveljestä. Suojeluskunnan seppelettä laskettaessa puhui res.-vännr. E. Kaarresalo. Osakeyhtiö Läskelä Aktiebolagin seppelien laski johtokunnan puheenjohtaja H. Hinnerichsen omistaen vainajalle m.m. seuraavat sanat:

„Edvin Ohls oli kuollessaan tuskin saavuttanut parasta miehuusikänsä. Hänet temmattiin pois elämästä ja pian 20 vuotta kestäneestä toiminnastaan Läskelä-yhtiön palveluksessa. Hänen poismenonsa merkitsee yhtiölle suurta menetystä, jota on vaikea korvata, koskapa lienee vaikea löytää miestä, joka varustettuna yhtä suurilla tiedoilla antautuisi kutsumustaan täyttämään yhtä suurella tarmolla ja niin velvollisuudentuntoisena kuin hän. Ohls oli synnyynnäinen metsämies, mutta myös rehti, suoraluontoinen ihminen, joka hienolla olemuksellaan oli voittanut niin hyvin esimiestensä kuin alaiensa arvonnannon. Nämä ominaisuudet tekivät hänet, miehen Pohjanmaan ruotsalaisseudulta, pidetyksi ja kunnioitetuksi myös Karjalan väestön keskuudessa, siellä, missä hän työskenteli. Läskelä-yhtiön hallitus, jonka puolesta minä puhun, on surulla vastaanottanut tiedon Edvin Ohlsin odottamattomasta kuolemasta, jota mitä syvimmin valitamme. Näiden kukkasten kautta tahdomme tuoda viimeisen tervehdyksemme etevälle, uskolliselle metsämiehelle. Olkoot ne todistamassa sitä kiitollisuutta, jota tunnemme Edvin Ohlsia kohtaan hänen suorittamastaan työstä yhtiön palveluksessa.”

Tämän jälkeen puhui metsänhoitaja Lilius kaunein, sydämiin käyvin sanoin poismenneestä työtoveristaan. Läskelän työnjohtajien seppelettä laskettaessa puhuivat työnjohtajat Lamberg ja Kiema.

Arkulle laskettiin lähes sataan nouseva seppelmäärä

VÄHÄISIÄ KUVIA KARKKILAN SEUDUN VANHASTA KAIVOSTEOLLISUUDESTA.

Paljon inhimillistä työtä, paljon vaivannäköä on Suomen aineellisen kulttuurin vaaliminen ja edistäminen vaatinut sukupolvelta sukupolven jälkeen. Niin on ollut maanviljelyksen laita, niin on ollut myös teollisuuselämämme kehittymisen laita. Suppea katsaus Karkkilan seudun vanhan kaivosteollisuuden työtapoihin ja työntekijäin elämään antaa sekin vähäisen aavistuksen voitetuista vaikeuksista ja sitkeästä entispolvien uurasuksesta.

1800-luvun alussa syntyi Karkkilan seuduille melkoisen vilkas kaivosteollisuus, jonka varassa alkoi kehittyä myös nykypäivien kauppalaan ylläpitävä rautateollisuus. Magneetti-esiintymiä (magneettista rautamalmia) löydettiin täältä useammastakin paikasta, m. m. Tupurista, Pähkinämäestä, Mustalammelta, Järvenpäästä, Haavistosta ja Kulonsuonmäestä (nyk. Rautamäki). Kaikki muut malmialueet olivat laajuudeltaan niin vähäpätöisiä, ettei niitä sanottavammin käytetty, mutta Kulonsuonmäen malmialueen varaan syntyi niin laaja kaivostyömaa, että sen kokonaistuotanto oli 1800-luvulla viidenneksi suurin Suomen rautakaivosten tilastossa, olleen 23.668 tonnia. Malmin rautapitoisuus oli 30—35 %, siis varsin suuri meikäläisissä oloissa. Se oli kuitenkin laadultaan kovaa ja tylsyytti helposti työvälaineet sekä kulutti paljon ruutia. Siitä saatu rauta oli „kyl-

mänhaurasta”, mutta järvimalmin kanssa käytettynä hyvin laatuunkäypää.

Kulonsuonmäen malmialueen löytäjinä mainitaan kaksikin eri henkilöä. Erään tiedon mukaan olisi sen löytänyt Kiskosta kotoisin ollut talonpoika Nils Åstedt, toisen tiedon mukaan taas Eerikki Eerikinpoika Saari. Viimeksimainitun ovat viranomaisetkin tunnustaneet löytäjäksi, koska hän sai sekä senaatin että kenraalikuvernöörin palkinnot.

Kaivostyö aloitettiin v. 1818. Seuraavana vuonna oli avattu jo kaksi kaivosaukkoa: läntinen Aleksanterin ja itäinen Elisabetin kaivosaukko. Myöhemmin on avattu vielä kolmaskin kaivos. Ne ovat kuitenkin 1800-luvun kuluessa yhtyneet yhtenäiseksi onteloksi, jonka syvyys on ollut 80—90 m., pituutta sillä lienee ollut saman verran ja leveyttä n. 20 m.

Tämän kaivoksen uumenissa ovat kaivosmiehet malmia louhineet kahdessa polvessa seitsemän vuosikymmentä. Heidän työnsä oli käsityötä ilman koneitten apua. Aamuisin aloitettiin työt klo 4 kesällä ja klo 5 talvella. Kaksi ruoka-aikaa jaoitelti työpäivän, joka kesti klo 20:een. Aamu- ja iltahämärien aikoina sekä kaivoksen pimeissä onkaloissa valaistiin työpaikkaa päresoihduilla, jotka oli nidottu useammista päreistä kolmella poikkisiteellä ranteen vahvuisiksi nipuiksi.

Parhaina työaikoina parikymmenhenkinen kaivosmiesjoukko laskeutui kaivokseen jonossa hirsiportaita „pallilta pallille” — pengermältä pengermälle — siirtyen. Kaivoksen pohjalla he jakautuivat eri tehtäviin. Osa joutui „taksvärkkiin” vuorollaan, osa työskenteli „porana ja vasarana”. Taksvärkkiin joutuneitten miesten tehtävänä oli siirrellä malmi- ja vesipaljuja kaivosaukon kohdalle ylösnostamista varten. Heillä oli päiväpalkka 1:10 taikka 1:20 päivältä. Taksvärkkityöstä ei pidetty ansiomahdollisuuden pienuuden ja työn raskauden vuoksi. „Pora ja vasara”-nimeä kantoivat varsinaisen louhimistyön suorittajat, jotka työskentelivät urakkapalkalla saaden 3 korttelin porareistä 30 p.

Jo edellisenä päivänä oli „pärmestari”, kaivosmestari, merkinnyt tiilen kappaleella ristejä vetäen, mistä malmia louhitaan. Ennen työn aloittamista hän otti esille säkin, jossa oli yhtä monta numeroitua puunoppaa kuin oli porareitakin. Kukin heistä sai ottaa vuorollaan nopansa. Kenelle sattui noppa n:o 1, hän oli tyytyväinen koko päivän, sillä hän sai ensiksi lähteä valitsemaan itselleen porauspaikat vallaten niistä parhaat porarin asiantuntemuksella, tavallisesti 4—5 paikkaa. Nopan

yhteisöjen ja vainajan ystävien puolesta. Seppelystä muodostunut valtava kukkakumpu todisti, miten suuresti kunnioitettu ja pidetty vainaja oli. Kymmenet olivat sitäpaitsi kunnioittaneet vainajan muistoa erinäisten kukkaisrahastojen kautta.

Kun seppelten lasku oli päättynyt, lauloi kuoro Hengellisistä lauluista Iltarukouksen, jonka jälkeen vainajan lähimmät työtoverit kantoivat arkun rintamamiesten muodostamaa kunniakuja myöten lipun tehdessä kunniaa ja Laskelan tehtaan torvisoittokunnan soittaessa surumarssia ruumisautoon, joka verkalleen suuren saattojoukon seurattessa lähti kulkemaan vainajan viimeistä lepopaikkaa, Sortavalan vanhaa hautausmaata kohti.

Arkun kantoivat hautaan yhtiön metsäpiirimiehet surumarssin soidessa. Haudalle olivat saapuneet myös Sortavalan Mieslaulajat, jotka kauniilla laulullaan osoittivat viimeistä tervehdystään pian multaan peitettävälle ystävälleen. Kun hauta oli luotu umpeen ja seppeleet kummalle asetettu, laulettiin yhteisesti torvien säestyksellä „Sun haltuus rakas Isäni”.

Syksyisen illan tuntuvasti hämärtyessä poistuttiin kaihomielin kalmistosta, jonne muhkean kuusen alle jäi ikuista untaan nukkumaan kelpo, kaikkien suuresti kunnioittama ja pitämä ihminen.

n:o 2 saanut suoritti valinnan toisena j. n. e. Viimeiseksi tuli valintavuoro „säkille”, leikillinen nimitys suurimman numeron saaneelle porarille. Hänen kohtalonsa ei ollut kadehdittava, sillä hänen osakseen jäivät kaikkein kovimmat kallion kohdat ja niin saattoi häneltä kuluu yhden porareian teossa melkein koko päivä, toisten poratessa 4—5 reikää. Se ei naurattanut urakkapalkan saajaa.

Vilkas vasaran kalke alkoi kuulua heti arvannon jälkeen ympäri kaivosta. Ja taksvärkkärit huutelivat kehoitushuutojaan hevoskiertoa hoitelevalle pojalle. Malmi- ja vesipaljut kohoilivat ja laskivat vuorotellen. Köydet kitisivät. Kaivosaukon äärellä työskentelevät miehet eroittelivat malmi- ja kivilohkareet toisistaan. Pienemmistä murusista saivat naiset „plokata” malmipalaset omiin kasoihinsa ja kivensirut erilleen. Kun sitten lähenei puolenpäivän aika, ryhdyttiin porareikiä lataamaan. Pohjalle pantiin karkearakeista „mäkiruutia” ja sen päälle tiukka tiilimurskaa, jonka sisään jätettiin kuitenkin „fänkneula”. Porareian täyttämisen jälkeen vedettiin tuo rautapuikko „laastikulla” pois ja sen jättämään reikään pujotettiin kotitekoinen tulilanka, rikillä kyllästetty pellavalanka. Kellon lähetessä 12:ta kiiruhtivat miehet ylemmälle penkereelle hirsisuojuksen taakse, ja ketteräjalkainen poikanen juoksenteli palava päre taikka tulilangan pala kädessään porareian luota porareian luo syytellen niitten tulilankoja ja kipaisi sitten kovalla kiireellä miesten luo suojaan. Ja kun kello tuli 12, kuului kaivoksesta kumeita pamahduksia kaiun kiirissä kauas ympäristöön. Malmin lohkaraita lenteli kaivoksen pohjalla sinne tänne röykkiöiksi. Nyt tuli „taksvärkkimiehille” kiirettä ja poraritkin aloittivat työnsä uudelleen. Silloin tällöin kohtasi silmää outo näky kesken kiireisen kaivostyön. Kaivoksen reunalla pajan lähellä seisoo kaksi miestä. Toinen heistä on asettanut kätensä pölkyn päähän. Toinen on nostanut kirveen korkealle ja sanoo: „Hakkaan, hakkaan.” — „Mitä hakkaat?”, kysyy toinen. — „Narrin hakkaan.” Samalla hän lyö kirveellä pölkkyyn käden viereen. Tämä toistuu kolme kertaa peräkkäin. Näin taikoen paransivat kaivosmiehet raskaan vasaran heiluttelemisestä aiheutuneen ranteen venymisen, „narrin”. He peloittelivat „narrin” pakosalle. — Näin jatkui vuorityö päivästä päivään ja vuodesta vuoteen Kulonsuonmäen kaivoksessa.

Porausmenetelmän ohella käytettiin malmia louhitessa myös kuumentamismenetelmää. Kun kaivoksen seinässä oli jossakin kohdassa rikkaannäköinen malmsuoni laajalti näkyvissä, syydettiin kaivokseen sylikäupalla koivuhalkoja „liekkiä” varten. Ne ladottiin pinoksi kaivoksen seinää vasten ja syytettiin palamaan. Täl-

laiseen liekkiin saatettiin käyttää kerrallaan kolmekin sylvä halkoja. Kun liekki sammui, heitettiin kuumentuneelle kaivoksen seinälle kylmää vettä. Kovalla paukkeella lohkeili malmi isoina palasina kalliosta. Jälleen oli taksvärkkäreillä työtä yllin kyllin malmipaljujen täyttämässä ja siirtelemässä.

Elämä kaivosalueen läheisyydessä olleessa Rautamäen kylässä oli parhaina työaikoina melko vilkasta. Siellä asui lähes parikymmentä kaivosmiesten perhettä, kuten maaseudun kylässä ainakin. Osa rakennuksista kuului työnantajalle, mutta myös monet kaivosmiehet rakensivat itselleen omat asuntonsa. Metsän käyttö rakennusten rakentamiseen ja polttopuiksi oli heille vapaata. Samoin sai kukin perhe raivata itselleen peltoa perunan ja juurikasvien viljelemistä varten ilman eri korvausta ympäröivästä metsäalueesta. Elintarpeensa saivat nämä perheet ympäristön talonpojilta ja „pruukin” kaupasta, joka oli 5 km:n päässä Nyhkälän kylässä, nykyisen Karkkilan kauppalan keskuksessa. Kun kaivostyö „kruuhussa”, kaivoksessa loppui malmin noston tultua kannattamattomaksi sen pienen rautapitoisuuden ja runsaan veden tulon vuoksi, siirtyivät useimmat kaivosmiehet masuuniin ja valimon töihin. Näin hajosi Rautamäen kylä.

Vaativattomissa oloissa työskennellen, alkeellisin työvälinein ja -menetelmin luotiin Kulonsuonmäen kaivoksessa 1800-luvulla pohjaa Karkkilan rautateollisuudelle, joka sitten on jatkunut elinvoimaisena, näinäkin aikoina yhä vain monipuolistuen ja laajeten tarmokkaiden miesten johdolla Karkkilan kauppalan väestön pääasiallisimmaksi tulolähteeksi.

Jussi Saukkonen.

† KASÖÖRI ALBIN NYBOM.

Lokakuun 9 p:nä kuoli Hirvensalmella äkkiä sydänhalvaukseen metsästysmatkalla ollessaan Kissakosken tehtaan kasööri Albin Immanuel Nybom 38:nnessä ikävuodellaan. Vainaja oli syntynyt helmikuun 18 p:nä 1901 Loviisassa, missä myöskin kävi koulunsa. Hän toimi senjälkeen Loviisan—Vesijärven rautatien virkailijana, josta v. 1922 siirtyi Kymmin Oy:n palvelukseen konttoristiksi metsäosastolle. V. 1932 hänet nimitettiin Kissakosken tehtaan kasööriksi ja toimi hän tänä vuonna myös yhtiön kirjanpitäjänä.

Kasööri Nybom otti osaa vapaussotatoimiin kotipaikkakunnallaan ja kuului sittemmin Kymintehtaitten ja Hirvensalmen suojeluskuntaan.

Parhaassa miehuudessaan poismennyttä, työteliästä ja ystävälistä miestä kaipaavat lähinnä puoliso, vanhemmat ja sisarukset.

Kasööri Nybomin ruumis kätettiin maan poveen lokakuun 16 p:nä Loviisassa.

KUUSANKOSKEN TEHTAAN KANSAKOULU

VIETTI VIIME LUKUVUODEN PÄÄTTYESSÄ
50-VUOTISJUHLAANSA.

Juhlahetki koulun voimistelusalissa. Opettajatar Edla Arponen kertoo muistelmiaan.

Syksyllä 1933 vietti Kuusankosken vanhin opinahjo, Kymin Oy:n perustama ja ylläpitämä Kymintehtaan kansakoulu 50-vuotisjuhlaansa. Tänä syksynä tuli kuluneeksi tasan 50 vuotta siitä, kun paikkakunnan toiseksi vanhin oppilaitos, Kuusankoski Ab:n perustama Kuusankosken tehtaan kansakoulu avasi ovensa ensimmäisille oppilailleen. Kuten tunnettua, on Kuusankosken tehtaan kansakoulua vuodesta 1904 lähtien ylläpitänyt Kymin Oy., johon Kuusankoski Ab. mainittuna vuonna yhdistettiin.

Perustamisensa 50-vuotismuistoa juhli Kuusankosken tehtaan kansakoulu jo viime lukuvuoden päättyessä järjestämällä sunnuntaina toukokuun 29 p:nä juhlahetken koulun voimistelusalissa, joka laakeripuun, köynnöksin ja kukin oli saatettu tunnelmalliseen juhla-asuun. Kutsuvieraitten joukossa nähtiin m.m. Kymin Oy:n, Kuusankosken kunnan ja seurakunnan sekä paikkakunnan muiden oppilaitosten edustajia, koulun entisiä opettajia, m.m. sen ensimmäinen opettaja, nti Edla Arponen, joka ko-

konaista 40 vuotta kestäneen työkauden päätyttyä v. 1928 täysinpalvelleena erosi virastaan, opettajatar Hilma Heimola, joka yhtämittäisesti vuodesta 1899 vuoteen 1932 saakka työskenteli tässä koulussa, ja kunnallisneuvos Wäinö Walkama, joka syksyllä 1937 jätti koulun oltuaan 36 vuotta sen johtaja-opettajana. Sitäpaitsi oli juhlassa kutsun saaneina läsnä joukko entisiä oppilaita, m.m. rva Serafia Virtakoski, joka tuli kouluun sen syksyllä v. 1888 aloittaessa toimintansa, muutamia entisiä johtokunnan jäseniä ja eräitä muita paikkakuntalaisia sekä juhlan järjestäjinä nykyiset johtokunnan jäsenet ja opettajat.

Täysinpalvelleina koulusta eronneet opettajat Hilma Heimola, Edla Arponen ja Wäinö Walkama.

Opettaja ja oppilas 50 vuoden takaa. Opettajatar Edla Arponen ja rva Serafia Virtakoski.

Entisiä opettajia ja oppilaita.

Juhlavieraitten asetuttua paikoilleen kahvipöytien ääreen soitti Kuusankosken työväenopiston orkesteri, jonka jäsenistä monet ovat koulun entisiä oppilaita, opettaja F. Nyrkkeen johdolla Sibeliuksen „Finlandian”. Tervehdyspuheen piti koulun johtokunnan nykyinen puheenjohtaja, tuomari E. Wallenius lausuen samalla johtokunnan puolesta kiitokset opettajille, niin entisille kuin nykyisillekin, koulun hyväksi suoritetusta työstä. Puhuja kohdisti muutamia sanoja erikoisesti edellämainituille, vuosikymmeniä kestäneen hedelmällisen työkauden päätyttyä täysinpalvelleina eronneille opettajille, joille välittömästi puheen päätyttyä kolme nykyistä tyttöoppilasta ojensi ruusuja. Senjälkeen lauloi oppilaskuoro orkesterin säestyksellä ja opettaja Nyrkkeen johtamana Haapalaisen „Nyt hulmu sinivalkoinen”, Louhen laulun Merikannon oopperasta „Pohjan neito” ja Klemetin „Oi kallis Suomenmaa”. Maisteri, rva Elvi Ilolan laatiman koulun historiikin esitti lyhennettynä johtaja-opettaja A. Halme. Kun eräs tyttöoppilas oli lausunut runon, soitti koulun entinen oppilas, yhteiskoululainen Olli Nyrke viululla Velmontin „Czardaksen” ja Sarasaten „Andalusialaisen romanssin”. Säestyksestä pianolla huolehti yhteiskoululainen Tauno Nyrke, myös koulun entisiä oppilaita.

Erään alakoulun poikaoppilaan lausuttua runon kunnioitettiin vainajien muistoa seisaalleen nouden orkesterin soittaessa Kuulan sävellyksen „Virta venhettä vie”.

Senjälkeen alkoi kahvitarjoilu, jonka aikana pidettiin useita puheita ja lausuttiin onnitteluja juhlivalle koululle. Opettajattaret Edla Arponen ja Hilma Heimola sekä kunnallisneuvos Waino Walkama muistelivat puheissaan niitä

aikoja, jolloin he nuorina opettajina aloittivat työskentelynsä Kuusankosken tehtaan kansakoulussa, ja kertoivat vaikutelmiaan kuluneiden, vaiherikkaiden vuosikymmenien varrelta. Onnitteluja esittivät koululle sitäpaitsi vapaaherra K. von Troil Kymin Oy:n, kamreeri P. Tynkkynen Kuusankosken kunnan, johtaja V. Niinivaara Kymintehtaan kansakoulun ja Kymin Oy:n ammattikoulun, maisteri A. Nikula Kuusankosken työväenopiston, rehtori M. Tolamo Kuusankosken yhteiskoulun, johtaja Y. Suhonen Kuusankosken Opettaja-yhdistyksen ja Voikaan tehtaan kansakoulun sekä opettaja E. Lehtonen Maunukselan kansakoulun puolesta. Lisäksi olivat tilaisuuteen lähettäneet kirjeellisesti onnittelunsa koulun johtokunnan entinen, pitkäaikainen puheenjohtaja, johtaja Julius Polin, Lappeenrannan piirin kansakoulujen tarkastaja T. G. Murto ja Pilkanmaan kansakoulu.

Vaikuttava, mieliinpainunut koulujuhla päättyi yhteisesti orkesterin säestyksellä laulettuun Maamme-lauluun.

Nykyinen opettajakunta. Edessä Hellin Härkönen, Selma Viitala, Aino Saaristo ja Elli Kelistö. Takana F. Nyrke ja A. Halme (johtaja-opettaja).

MUISTEMIA KUUSANKOSKEN TEHTAAN KANSAKOULUN ALKUVUOSILTA.

Keväällä 1888 pääsin Sortavalan seminaarista ja syyskesällä hain Kymintehtaan avoinna olevaa opettajanpaikkaa. Kymintehtaan isännöitsijänä toimi silloin insinööri K. Selin. Koulussa oli ennestään yksi naisopettaja. Odottaessani tietoja vaalin tuloksista sainkin Kuusankoski Ab:n isännöitsijältä herra Boedeckeriltä kirjelmän, jossa hän ilmoitti, että en tullut valituksi Kymintehtaan, mutta jos haluaisin, saisin paikan Kuusankosken tehtaalla. Samalla hän ilmoitti, että tulisin Kymin, nykyisen Korian asemalle, jossa tehtaan hevonen on vastassa. Kaikki Kuusankosken liikenne suuntautui silloin Kymin asemalle.

Elokuun loppupäivinä läksin Lappeenrannasta kohti tuntematonta tulevaisuuttani. Sivuutin aamuyöstä Kouvolan, jossa silloin oli vain pieni asema, joka oli jokseenkin pimeä. Kymin asema oli valaistu ja siellä odotti minua tehtaan hevonen kiiltonappisine kuskeineen. Minut peitettiin lämpimiin vällyihin ja matka sujui nopeasti. Minulle oli varattu yösiija tehtaan isännistön huoneustoon, nykyiseen Tipulaan, joka oli silloisen konttorin ja isännöitsijän asunnon, nykyisen sairaalan, vieressä.

Aamulla menin esimiestäni, isännöitsijä Boedeckeriä tapaamaan. Hän oli hyvin ystävällinen ja puhui innostuksella uuden koulun asioista. Monesti oli vaikea ymmärtää hänen puhettaan, kun hän saksalaissyntyisenä puhui kovin virheellistä suomea. Hän esim. pyysi minua tulemaan joka päivä heille „ruuaksi”. — Menimme katsomaan rakennusta, jota juuri valmisteltiin koulua varten kuntoon. Sitä ei oltu siis koulua varten tehty, vaan oli se ostettu sahanhoitaja Breitholtzilta, joka oli tehnyt vararikon. Koulu sijaitsi kauniilla paikalla, mäellä, johon näkyi Kymi aina Kuusanniemeen saakka, ja Koskelan tilan pellot ulottuivat Kymen rantaan asti. Nykyinen sahalaitos peitti sitten tämän kauniin näköalan. Koulun vierestä purettiin pieni asunto ja opettaja sai sen lähistöltä periä puutarhan omena- ja kirsikkapuineen sekä marjapensaineen. (Osa näistä puista on vieläkin koulun puutarhassa.) Toisella puolen koulua oli kaunis koivikko, jonka halki kulki polku kosken alapuolelle rantaan ja siitä soudettiin veneellä Kymen yli Kymintehtaan. Myöhemmin tuli siihen lauttakulku, sillä siltoja ei silloin ollut. Paikkakunta muistutti maalaisseutua, kun taloja oli harvassa ja tietkin alkuperäisiä. Lähinnä koulua oli kaksi työväen asuinrakennusta: nykyinen apteekki, jossa oli 9 perhettä, ja nykyinen yhteiskoulu, jossa asui 12—14 perhettä. Yhdestä eteisestä tuli kouluun 22 lasta. Nykyisen Heinosen kaupan lähistöllä oli muutama pieni työläisasunto ja n. s. Anttipoffin talo, jossa asui myös useita perheitä. Tähteenrantaan johtavan tien varrella oli vain Reimanin ja Tolppalan talot ja Tähteessä rannalla tehtaan sahalaitos ja sahanhoitajan asunto. Samoin Kuusanniemeen johtavan tien varrella oli ainoastaan kaksi työläisasuntoa ja Koskelan maalaistalo, ja Kuusanniemessä Äijälän

ja Eerolan talot, jotka Kymi-yhtiö nykyisin omistaa, Winbergin huvila y. m. — Lähimmät koulut, paitsi Kymintehtaan koulua, olivat Iitin ja Valkealan kirkonkylän kansakoulut.

Kuusankoskelta olivat jotkut työläiset lähettäneet lapsiaan 18 km. päähän Iitin kirkonkylän kouluun, joten, kun kouluni alkoi, sain näistä muistaakseni neljästä oppilaastani heti ylemmän luokan ja aloin siis kohta osastokoulun. Jo parin vuoden perästä saivat ensimmäiset oppilaat päästötodistuksen koulusta. — Oppilaani olivat ylipäänsä kilttejä ja avuliaita. Opettajan keittiöön ilmaantui tavan takaa joku oppilas kysymään, tarvitsiko opettaja puita, vettä tai muuta palvelusta. Vahvistamista ei siihen aikaan kouluissa ollut, vaan oppilaat opettajan johdolla puhdistivat ja lämmittivät kouluhuoneet, laittoivat öljylamput kuntoon, siistivät pihan y. m. Iltapuolella ja pyhäisin leikkivät lapset ja kylän nuorisokin koulun pihamaalla, kun ei ollut muuta leikkikenttää. Koulu sai olla myös seuratalona, jossa toimivat voimistelu-, laulu-, raittius- ja nuorisoseurat, sinne sijoitettiin lukusali ja lainakirjasto ja siellä pidettiin jumalanpalvelukset, lukuset, rokotukset, iltamat ja ylipäänsä kaikki kokoukset. Koulu oli myös kaikkien, niin virkailijain kuin työläistenkin suosima ja koulujuhliin saavuttiin suurin joukoin. Jouluna jaettiin koululapsille lahjoja ja makeisia tehtaan puolesta. Isännöitsijä tunsikin hyvin työväkensä, jopa lapsetkin vanhempainsa näöstä, ja hän valvoi heidän käytöstään. Tehdas oli pieni ja siksi oli kaikki niin kotoista ja tuttavallista. Opettaja oli myös tervetullut lasten koteihin ja tunsikin oppilaitensa kodit ja vanhemmat.

Kun sitten tehdas laajeni ja oppilas- ja opettajajoukko kasvoi, muuttuivat olotkin sen mukaan. Jo viiden vuoden kuluttua oli oppilasluku niin suuri, että tarvittiin lisää opettajia. Huoneuston puutteen takia otettiin naisopettaja, jonka kanssa jaoin kaksi pientä huonetta ja keittiön käsittävän asunnon, ja niin oli ahdasta, että luokkahuoneessa oli toisen opettajan vuode ja vaatenaulakko. — Jonkun vuoden kuluttua saimme toisen opettajan huoneustoksi koulun ullakkokerroksessa olevat kaksi pientä huonetta, joissa olivat asuneet ja opettajain kanssa samasta keittiön portaasta kulkeneet tehtaan mestari Forsberg ja joku toinen virkailija. — Koulu toimi edelleen kahdessa ahtaassa luokassa, kunnes se kymmenen vuotta toimittuaan sai suuremman 10×9 m laajuisen luokan ja eteisen laajennuksen lisää.

Tuskin oli 15 vuotta kulunut, kun Iitin kunta rakensi nykyisen n. k. Walkaman koulun, johon otettiin osaksi Iitin kunnan, osaksi tehtaan palkkaama miesopettaja. Sinne siirtyi nyt osa paikkakunnan sivistysrienoista ja koulun poikaoppilaat alkoivat saada opetusta puutöissä, joiden sijasta naisopettajat olivat opettaneet ainoastaan verkkopussien, niinimattojen y. m. s. valmistusta. Koulu pysyi siis edelleen kaiken valistustoimin-

JUANTEHDAS RAUTARUUKKINA.

I.

RUOTSINVALLAN AIKANA.

Pohjois-Savossa esiintyy runsaasti järvi- ja suomalmia, jota talonpojat vanhastaan ottivat talteen ja sulattivat pienissä hyteissä eli uuneissa, jotka he tekivät kivistä johonkin mäenrinteeseen ja joista he hiilien avulla, palkeilla puhaltamalla, saivat harkkorautaa. Tästä raudasta sitten sepät takoivat kaikenlaisia työkaluja ja rakennustarpeita. Savolaiset sepät olivatkin ennen tunnettuja taitavina ammattimiehinä koko maassa ja monet sepät kutsuttiin Ruotsiin varsinkin aseita valmistamaan.

Kun tämä järvimalmi oli melkolailla keskittynyt samoille seuduille, nimittäin Syvärin, Vuotjärven ja Siikajärven vesistöihin, heräsi ajatus niiden tehdasmaisesta sulattamisesta masuunisissa. Tämän toteuttivatkin manttaalikomissarius Brynolf Brunou sekä hänen kumppaninsa, kapteeni Simon Adolf Kalitin, kirkkoherra Henrik ja kappalainen Sakari Argillander sekä kruununvouti Joh. Wilh. Meinander. He ilmoittivat vuorikollegiolle haluavansa rakentaa rautatehtaan Juvankoskelle (vanhoissa asiakirjoissa näkyy säännöllisesti tämä nimimuoto, joka nyttemmin on lyhennettynä Juankoski) ja perustuskirjan mukaan, joka annettiin heinäkuun 4 p:nä 1746, saivat he perustaa Strömsdalin, eli siis Juankosken rautatehtaan, joka käsittäisi masuunin ja kankivasaran sekä kaksi ahjoa.

On huomattava, että tämä tehdas oli ainoa ruukki koko Ruotsin vallan aikana, joka yksinomaan käytti järvimalmia raaka-aineena raudan valmistukseen.

Tehtaan perustamislupa oli siis saatu, mutta silti rakennus edistyi hyvin huonosti. Omituista kyllä rakennettiin ensiksi kankivasara, ja sekin valmistui vasta v. 1751, jolloin taottiin noin 300

leiviskää (2.500 kg.) kankirautaa, jonka valmistukseen käytettiin talonpojilta ostettua harkkorautaa. Saman vuoden syksynä saatiin kuitenkin masuunikin valmiiksi, mutta vasta seuraavana vuonna suoritettiin ensimmäinen puhallus, joka kesti ainoastaan 11 vuorokautta ja tuotti vain 36 kippunaa (noin 8.000 kg.) rautaa.

Kun valtion vuorimestari tarkastusmatkoillaan kävi myöskin Juantehtaalla, tai Juanruukilla, niinkuin sitä Savossa sanottiin, totesi hän toiminnan hyvin vaikeaksi ja varoja kysyväksi ja ehdotti muualta hankittavaksi tottuneita miilumiehiä ja muutakin työväkeä, koska paikkakunnalla niitä ei ollut.

Vuonna 1755 tuli ruukin isännäksi Abraham Nohrström, joka omisti suurimman osan ruukista. Muita osakkaita olivat lääninkamreeri Joh. Wadsten ja hänen veljensä, komissario Simon Wadsten. Entisiä omistajia oli jäljellä vain kirkkoherra Argillanderin perilliset. Nohrström, joka itse jonkun aikaa asui ruukilla, pani toimeksi useita uudistuksia, m. m. hän rakennutti uudestaan masuunitorven. Nyt suoritettiin joitakin puhalluksia, mutta pian huomattiin, että tuotanto kävi mahdottomaksi sen takia, että hiilet sekä malmi loppuivat ennen aikojaan. Tähän asti olivat talonpojat sekä polttaneet hiiliä että nostaneet malmia, jotka he möivät ruukille. Pian he kuitenkin tähän kyllästyivät ja ruukin oma työväki ei läheskään riittänyt näihin töihin. Nohrström anoi vuorikollegiolta toimenpiteitä siihen, että talonpojat pakotettaisiin työhön, mutta siihen ei suostuttu ja näinollen oli toiminta keskeytettävä. Nohrström matkusti pois paikkakunnalta ja tehtaan koneet ja työkalut myytiin.

Yrittäjiä ei kuitenkaan puuttunut. V. 1765 ostivat kihlak, tuomari, paroni Henrik Johan Rehbinder ja luutnantti Georg Fredrik Tigerstedt ruukin osakkeita ja sulatukset saatiin taas käyntiin, vaikkakin pienessä mittakaavassa. Jo pari vuotta myöhemmin siirtyi ruukki taas uusille omistajille, jotka olivat Göran Gab-

nan keskustana ja opettajat toimivat voimiensa mukaan mukana.

Vaikka työ monesti tuntuikin raskaalta, olen kuitenkin tyytyväinen, että Jumala johti toimeni Kuusankoskelle, sillä täällä minua on hyvin kohdeltu ja ymmärretty niin tehtaan hallinnon kuin toverieni ja lasten vanhempien puolelta.

Edla Arponen.

riel Hagert ja Erik Alvik sekä Argillanderin perilliset. Nämä eivät edes kyenneet maksamaan ruukin ostohintaa, vaan muuttivat pian pois paikkakunnalta ja tehdas jäi autioksi, kunnes v. 1771 luutnantti Tigerstedt lunasti itselleen koko ruukin.

Tigerstedt oli palveluksessa Savon jalkaväenrykmentissä ja kohosi everstiluutnantiksi erotessaan sotapalveluksesta v. 1783. Hän omisti Juantehtaan lisäksi useita isoja maatiloja Savossa. Tigerstedt sai luvan rakentaa nippuvasaran ruukille, ja lupakirjassa, joka on maaliskuun 31 p:ltä 1772, annettiin ruukille oikeus perustaa teollisuuspaaja, jossa saatiin jalostaa 50 kipp. (11.000 kg.) omaa kankirautaa. Tämä nippuvasara ajottiin rakentaa Niskakosken etelärannalle.

Nyt seurasi kuitenkin ruukille onnettomuuk-sien aika. Kuuden vuoden kuluessa hävitti tuli ja vesi melkein kokonaan Juankosken ruukin. V. 1772 paloi masuuni kaikkine sisustuksineen sekä vasarapaja ja hiilihuone. Seuraavana vuonna rakennettiin kuitenkin masuuni uudelleen ja tämän lisäksi yksiteräinen saha sekä nippuvasaran patorakennus ja heti tämän jälkeen kankipaja, johon käytettiin omasta sahasta saatuja lautoja.

Nippuvasaran rakennus viivästyi eikä ehtinyt tulla valmiiksi, kun tulva keväällä v. 1778 vei sen sekä myöskin sahan mukanaan. Samana vuonna paloi masuuni uudelleen, mutta rakennettiin heti uudestaan ja nyt kosken keskellä olevaan saareen. Nippuvasara ei vielä v. 1783, kun vuorimestari kävi tarkastuksella, ollut valmis. Tästä vuorimestarin kertomuksesta käy selville, että mainittuna vuonna oli tehtaan palveluksessa kaikkiaan 21 henkilöä, nimittäin 1 mestari, 1 hyttirenki, 2 panostenlaskijaa, 1 kuonankärrääjä, 1 vasaraseppä, 2 mestarikisälliä, 1 apuseppä, 1 hiilirenki, 4 miilumiestä ja 7 malminnostajaa.

Yhä edelleen vaikeutti toimintaa malmin ja hiilien puute, minkä takia ruukinomistajalle annettiin lupa myydä osa taontaoikeudestaan, joka siirtyi Ruotsiin. Näin tekivät sittemmin myöskin muut ruukinomistajat.

Täytynee mainita vähän, millä tavalla malmia saatiin ruukkiin. Järvistä se nostettiin siten, että mies haavintapaisella pitkällä kauhalla haravoi malmia pohjasta ja nosti sen ponttuun-

sa, josta malmi vietiin rannalle edelleen kuljetettavaksi ruukille suurissa veneissä. Oli kuitenkin seutuja, joista malmia ei heti voitu viedä ruukille, vaan varastoitui se rannalle ja vasta talven aikana vedettiin hevosella sellaisen vesistön varteen, josta pääsi suoraan ruukille, jonne se seuraavan kesän aikana kuljetettiin. Tästä voi jo päätellä, ettei ruukin oma työvoima mil-lään riittänyt malmin hankintaan.

Tigerstedt oli v. 1788—90 Ruotsin ja Venäjän välillä käydän sodan aikana ollut salahankkeissa vihollisten kanssa ja lopuksi julkisesti siirtynyt venäläisten puolelle. Hänet kuitenkin vangittiin Parkumäen taistelussa ja tuomittiin mestattavaksi, mikä tapahtui Rantasalmen kirkolla v. 1790.

Pari vuotta tätä ennen oli kuitenkin ruukin-omistajana eräs kapteeni Stefan Bennet ja v. 1791 oli jälleen uusi omistaja, nimittäin kauppaneuvos Paul Printzschöld. Tähän aikaan alettiin valtion taholta vaatia tehokkaampaa toimintaa, sillä talonpojat valittivat, etteivät he pitkien matkojen takia saaneet hankittua tarpeellisia tarvekaluja muualta maasta, ja toimintaa koetettiin elvyttää, mutta ei siitä tullut mitään. Puhallukset epäonnistuivat usein ja kun lisäksi rautaa katsottiin kalliiksi, oli se hyvin epätasaista ja useinkin aivan ala-arvoista. Ruukki joutui taas myytäväksi ja velkamiehet möivät sen huutokaupalla ruukinisäntä Fredrik Jonatan Ekholmille, joka olikin viimeinen ruukinisäntä Ruotsin vallan aikana. Ekholm oli naimisissa Tigerstedtin tyttären kanssa. Eräs talonpoika, jonka kanssa Ekholm oli monta vuotta kärejöönyt muutamien mautilojen omistuksesta, palkkasi kolmella ruistynnyrillä murhamiehen, joka lokakuussa v. 1811 ampui Ekholmin kuoliaaksi.

Koko sen ajan, jonka ruukki oli toiminnassa Ruotsin vallan aikana, ei se kyennyt maksamaan yhtään veroa valtiolle. Syy tähän löytynee ainaisista kiistoista talonpoikien kanssa malmista ja hiilistä, sekä usein vaihtuvista omistajista, jotka eivät kiinnittäneet tarpeeksi pää-omaa eikä myöskään henkilökohtaista toimintaa ruukin hyväksi. Suurena syynä ruukin huonon tilaan täytyy myöskin pitää sitä seikkaa, että etäisyydestään riippuvana Juantehtas ei voinut valmistaa ja jalostaa muuta rautaa ja malmia, vaan oli yksinomaan sidottu järvimal-

YHTYNEET PAPERITEHTAAT OY.

sai kolmannen kiinnityksen ampumakiertopalkintoon. Kymi-yhtymän Holger Stark uusi mieskohtaisen voittonsa.

Viime kesäkuun 12 p:nä suoritettiin Myllykoskella Yhtyneet Paperitehtaat Oy:n ja Kymi-yhtymän välinen neljäs ampumakilpailu kenraali Waldenin ja vuorineuvos Ahlmanin yhteisesti lahjoittamasta kiertopalkinnosta. Kumpaakin yhtymää edusti 15-miehinen joukkue, joka oli valittu aikaisemmin suoritettujen valmennus-, karsinta- y.m. kilpailujen perusteella ja josta kiertopalkinnon kohtaloa määrättäessä 12 parhaan ampujan tulokset otettiin huomioon. Kilpailu käsitti kouluammunnan 300 m. matkalta makuulta rintarengastauluun. Kukin kilpailija ampui 30 laukausta, joihin sai käyttää aikaa korkeintaan yhden tunnin. Sitäpaitsi saatiin ampua 5 koelaukausta 10 minuutin ajalla.

Ensimmäisen kerran kilpailtiin kiertopalkinnosta v. 1935, jolloin Yhtyneet Paperitehtaat Oy. voitti 12 ampujan keskituloksella 260,17 pistettä. Kymi-yhtymän pistemäärä oli 250,92. Mieskohtaisessa kilpailussa oli Yhtyneitten L. Tammi tuloksellaan 271 pistettä paras. Kymmenen parhaan joukossa oli vain kaksi meidän yhtymämme edustajaa, jotka sijoittautuivat 6:nneksi ja 10:nneksi. V. 1936 voitti jälleen Yhtyneet Paperitehtaat Oy., mutta piste-ero oli jo pienempi. Tulokset 266,25 ja 260,67 puhuvat huomattavasti kohonneesta tasosta. Tammi uusi mieskohtaisen voittonsa, mutta voittoon tarvittiin jo 275 pistettä. Meikäläisille ei herunut nytkään kuin kaksi palkintoa, tällä kertaa kuitenkin toinen ja neljäs. Viime vuonna, jolloin kilpailut suoritettiin Kuusankoskella, sai Kymi-yhtymä vuorostaan ensimmäisen kiinnityksen kiertopalkintoon. Joukkueemme, joka oli suorastaan hirmukunnossa, saavutti loistavan tuloksen 269,33 pistettä, joka toistaiseksi on näiden kilpailujen ennätys. Myös mieskohtainen voitto tuli „kotiin” ja Holger Stark oli onnellisen voittajan nimi. Hänen tuloksensa 277 pistettä oli myös ennätys ja on sitä vielä tänäkin päivänä. „Hokin” lisäksi mahtui palkinnonsaajien joukkoon kuusi muuta yhtymämme edustajaa, joten Yhtyneille jäi vain kolme palkintoa, nimittäin 2:nen, 4:s ja 8:s.

Kuluvan vuoden kilpailuihin valmistauduttiin molemmilla rintamilla yhtä suurella huolella ja määrätietoisuudella kuin aikaisempiinkin. Myös kilpailujen ulkoiset puitteet olivat suorastaan valtavat ja erikoista loistoa antoi niille sotamarsalkka Mannerheimin läsnäolo. Sitäpaitsi olivat kilpailuja seuraamassa kenraalit Ignatius, Wetzer ja Åkerman sekä piiripäällikkö,

miin, joka yksin käytettynä ei antanut kylliksi hyvää rautaa.

Toisella kertaa esitämme ruukin vaiheita Venäjän vallan aikana ja sen kehitystä nykyiselle.

eversti Vainio. Kilpailevien yhtymien korkeimman johdon edustajina olivat kenraali Walden sekä pankinjohtaja af Forselles ja vapaaherra von Troil läsnä. Sotamarsalkka otettiin vastaan asiaan kuuluvien juhlamien, joihin kuului m.m. kunniakompania, jonka sotamarsalkalle ilmoitti paikallispäällikkö Kuusio. Kymenlaakson sk.-piirin kunniamarssin sävelten soidessa tarkasti sotamarsalkka ampumapaviljongin edustalle asettuneen kunniakomppanian. Ampumaradan ympärillä ja lähitienoolla samoin kuin koko paikkakunnalla hulmusivat siniristiliput tunnelmaa kohottaen.

Myllykosken ampumarata sijaitsee aukealla paikalla, joten se on tuulille melko altis. Kilpailujen aikana valitsikin voimakas tuuli, joka yhdessä vaihtelevan valaistuksen ja varsinkin ensimmäisen erän aikana sattuneiden sadekuurojen kanssa haittasi kilpailujen kulkua.

Ampuminen tapahtui kahdessa erässä, joten kummasakin oli 15 miestä. Alku oli meikäläisille murheellinen. 10 ensimmäisen laukauksen jälkeen oli kolme Yhtyneitten edustajaa johdossa, nimittäin N. Tammilehto 91, E. Kujala 90 ja T. Pulkkinen 89 pisteellä. Meikäläisistä olivat parhaat A. Nyberg ja A. Myöhänen ampuen kumpikin 88 pistettä. Saman tuloksen saavutti myös Yhtyneitten T. Laulainen. 87 pisteeseen pääsivät meidän yhtymämme edustajat V. Turkki ja Yhtyneitten L. Punttila. Tammilehto ampui seuraavakin 10 laukausta hyvin saaden saman pistemäärän kuin ensimmäiselläkin „kierroksella” eli siis 91. Mutta vieläkin loistavammin ampuivat Yhtyneitten O. Kivistö ja T. Laulainen, joista edellinen pamautti 94 ja jälkimäinen 93 pistettä. Yli 90 pisteen pääsivätkin vain nämä kolme. Nyberg ampui jälleen 88 pistettä, samoin Punttila ja Turkki. Pulkkinen tulos oli pisteen heikompi. Kujala ja Myöhänen epäonnistuivat. Tulokset 84 ja 81 pistettä ovat liian vaatimattomia heidän ampumikseen. Viimeinen 10 laukauksen sarja oli tasoltaan korkein. Meidän E. Lipponen „lämpeni” nyt vasta ja ylätti 95 pisteen tuloksellaan, joka olikin koko ensimmäisen erän paras 10 laukauksen tulos. Myös Myöhänen loppukiri oli suurenmoinen, kokonaista 94 pistettä, mutta se ei enää kyennyt nostamaan häntä kahdeksatta tilaa korkeammalle erässään. 94 pistettä ampui myös Punttila ja

Mieskohtaisen kilpailun kaksinkertainen voittaja, Kymen Oy:n Holger Stark.

kiipesi sen turvin 4:nneksi. Kivistölle takasi hänen tuloksensa 92 pistettä toisen tilan, eikä hän hävinnyt erän voittajalle N. Tammilehdolle muuta kuin yhden pisteen, vaikkei ensimmäisillä 10:llä laukauksella saanutkaan kasaan enempää kuin 85 pist. Tammilehdon sarja oli kauttaaltaan tasainen: 91, 91 ja lopuksi 90 pistettä. 89 pisteen tuloksen ampui 5 miestä, nimittäin meikäläiset A. Kaskenperä ja M. Korhonen sekä Yhtyneitten T. Laulainen, O. Kolsi ja T. Pulkkinen. Laulainen sijoittautui 3:nneksi ja Pulkkinen 5:nneksi tässä erässä. Tasaisimmin koko joukosta ampui meidän Nybergimme, nimittäin 88 pistettä joka 10 laukauksen sarjassa. Hänen yhteistuloksensa oikeutti 6:nteen sijaan ja vasta hänen jälkeensä sijoittautuivat muut meikäläiset. Seuraavana oli Lipponen pistettä heikommalla tuloksella.

Toisen erän alottaessa ampumisen oli tilanne siis sellainen, että kärjessä oli kokonaista 5 Yhtyneitten edustajaa seuraavin tuloksin: N. Tammilehto 272, O. Kivistö 271, T. Laulainen 270, L. Punttila 269 ja T. Pulkkinen 265. Neljä seuraavaa olivat meikäläisiä: A. Nyberg 264, E. Lipponen 263, A. Myöhänen 263 ja A. Kaskenperä 261. Yhtyneillä oli ensimmäisen erän perusteella vakuuttava johto, mutta toivoaan eivät meikäläiset vielä menettäneet. Olihan toisessa erässä ampuvien joukossa edellisen päivän karsintakilpailujen kärkipään miehiä, kuten Gräsbeck, Eriksson, Timonen ja Läckström. Vankkoja nimiä olivat varsinkin aikaisempien saavutustensa perusteella myös Laine ja Suominen. Entä sitten viimevuotinen voittaja Holger Stark? Karsintakilpailussa ei hänen tuloksensa kyllä ollut kehuttava, mutta kukapa muukaan vaikeasta sairaudestaan tuskin vielä tervehdyttyään olisi kyennyt ampumaan paremmin. Stark oli tällä kertaa kysymysmerkki, mutta toisaalta häneen luotettiin varmasti. Ja luottamuksen arvoinen hän tosiaan olikin. Neljä kymppiä ja yksi yhdeksikkö viidellä ensimmäisellä laukauksella olivat omiaan todistamaan palautuneesta loistokunnosta. Lähimmäksi hänen tulostaan pääsi Yhtyneitten P. Tammilehto, jonka pistemäärä oli 47. Yhtyneitten K. Mattilalle, A. Espoolle ja E. Punttilalle merkittiin 45 pisteen tulos kullekin. Meikäläisistä ampuivat Timonen, Gräsbeck ja Läckström 44 pistettä samoin kuin Yhtyneitten L. Tiilikka ja V. Norteva. Suominen saavutti saman tuloksen 43 pistettä kuin näitten kisojen kaksinkertainen voittaja L. Tammi, kun Laineen ja Erikssonin oli sensijaan tyydyttävä vain 42 pisteeseen. Viimeiseksi jäi Yhtyneitten R. Vartiainen 41 pisteen tuloksellaan. Kun seuraavat 5 laukausta oli ammuttu, todettiin, että Stark oli edelleen johdossa, nyt jo 5 pisteen etumatalla. Hänen pistetilinsä oli nimittäin lisääntynyt 47:llä ja samalla määrällä kartutti myös Suominen tulostaan. 46 pistettä ampuivat Gräsbeck, Espoo ja Punttila, 45 pistettä Tiilikka ja Vartiainen, 44 pistettä Läckström ja Tammilehto, 43 pistettä Timonen ja Norteva sekä 42 pistettä Eriksson. Laine ja Tammi eivät tällä kertaa olleet kunnossa, mistä heidän heikot tuloksensa 39 ja 40 pistettä puhuvat selvää kieltä. Eikä Mattilakaan päässyt kuin 41 pisteeseen. Varsin kohtalokkaaksi monille ampujille muodostui saateen ja tuulen takia toinen 10 laukauksen sarja, jopa niin, että erät menettivät siinä kokonaan mahdollisuu-

tensa etupään sijoituksiin nähden. 15:stä ampujasta saavutti nimittäin vain 4 joko yhtä hyvän tai paremman tuloksen kuin ensimmäisillä 10:llä laukauksella. Niiden joukossa olivat m.m. Timonen ja Läckström. Molemmat paransivat tulostaan edelliseen sarjaan verraten yhdellä pisteellä. Timonen ampui nyt 88 ja Läckström 89 pistettä. Laine nousi 81:stä 86:een, mutta siitä huolimatta ei hänellä enään ollut toiveita edes tyydyttävään sijoittautumiseen. Tammen tulos oli sama kuin ensimmäisessä sarjassa, nimittäin 83, mutta hänkin oli jo tavallaan pelistä poissa. Kaikki muut putosivat, kuka enemmän, kuka vähemmän, erät jopa yli 10 pistettä, kuten esim. Tiilikka 89—78, Suominen 90—77 ja Espoo 91—77. Meidän toivomme Stark ampui myös kokonaista 10 pistettä heikommin saaden tuloksekseen vain 86 pistettä, mutta pysyi kuitenkin vielä johdossa. E. Punttila sai näet täsmälleen saman tuloksen eikä Tammilehtokaan ampunut enempää kuin 83 pistettä. Kun Gräsbeckin sarjat olivat 90 ja 87, voitiin häneen nähden olla varsin toivorikkaita. Mattila ampui 84 pistettä, Eriksson 81, Norteva 80 ja Vartiainen vain 78. 20 laukauksen jälkeen johti siis Stark 182 pisteellä. Gräsbeckin, Läckströmin ja Punttilan tulos oli 177, Timosen 175, Tammilehdon 174, Mattilan 170, Espoon 168, Tiilikan, Suomisen, Laineen ja Nortevan 167, Tammen 166, Erikssonin 165 ja Vartiaisen 164. Alko sitten loppukiri. Jännitys katsomossa kohosi yhä, varsinkin pienen kymintehtaalaisjoukon keskuudessa, ja kaikkien silmät olivat suunnatut ampumatauluja kohti. Yhtyneitten joukkuevoitto näytti jo melko varmalta ensimmäisessä erässä saavutetun turvallisen etumatkan takia, jota meikäläiset toisessa erässä yrittivät väellä ja voimalla taasoittaa. Mutta miten käy mieskohtaisen kilpailun, kykeneekö Holger Stark saamaan kasaan voittoon tarvittavat 91 pistettä, — se kysymys jännitti nyt kaikkien mieliä. N. Tammilehdolla, joka ampui ensimmäisessä erässä, oli nimittäin täsmälleen sama tulos 20 laukauksella kuin Starkillakin, ja lopuksi hän ampui 90 pistettä päästen siten 272 pisteen lopputulokseen. Mahdollisuuksien rajojen ulkopuolella eivät kyllä olleet Gräsbeck, Läckström ja E. Punttilakaan, sillä ampumalla 96 pistettä olisi kukin heistä sivuuttanut N. Tammilehdon. Mutta 96 pistettä oli heille liian ankara urakka, niin taitavia ampujia kuin he muuten ovatkin. Viimeinen sarja muodostui tasoltaan koko kilpailujen parhaaksi. Kukaan ei kyllä päässyt yli 93 pisteen, mutta ei myöskään jäänyt alle 85 pisteen. 93 pistettä ampuneita oli kolme, kaikki Yhtyneitten edustajia, nimittäin P. Tammilehto, E. Punttila ja V. Norteva. Mutta seuraavana olikin sitten meidän Starkimme vain pistettä heikommalla tuloksella, joka riitti kilpailujen mieskohtaiseen voittoon. Hänen lopullinen pistemääränsä oli 274, Punttilan 270, Tammilehdon 267 ja Nortevan 260. Stark oli siten jälleen kunnialla selviytynyt näistä kovista kilpailuista ja voittanut ne kahdesti perätysten, kuten L. Tammi ennen häntä. Suominenkin ampui nyt 92 pistettä ja paransi asemaansa tuloluettelossa. Gräsbeck työntäytyi Punttilan ja Tammilehdon väliin ammuttuaan viimeisessä sarjassa 91 pistettä ja jääden yhteistuloksellaan 268 kaksi pistettä Punttilasta jälkeen. Vii-

Palkintojen jaon Myllykosken Seuratalon juhlasalissa toimittivat sotamarsalkka Mannerheim ja kenraali Walden.

denneksi sijoittautui Läckström pistemäärällä 266. Timonen, jonka loppuveto oli 90 pistettä, korjasi 6:n tilan 265 pisteellä.

Kun sitten sekä ensimmäisen että toisen erän ampujat asetettiin paremmuusjärjestykseen, muodostui tuloluettelo seuraavaksi:

1) H. Stark, Ky, 274 pistettä. 2) N. Tammilehto, Yht., 272. 3) O. Kivistö, Yht., 271. 4) E. Puntila, Yht., 270. 5) T. Laulainen, Yht., 270. 6) L. Puntila, Yht., 269. 7) V. Gräsbeck, Ky, 268. 8) P. Tammilehto, Yht., 267. 9) R. Läckström, Ky, 266. 10) T. Pulkkinen, Yht., 265. 11) O. Timonen, Ky, 265. 12) A. Nyberg, Ky, 264. 13) E. Lipponen, Ky, 263. 14) A. Myöhänen, Ky, 263. 15) A. Kaskenperä, Ky, 261. 16) V. Norsteva, Yht., 260. 17) E. Kujala, Yht., 259. 18) A. Suominen, Ky, 259. 19) K. Mattila, Yht., 259. 20) V. Turkki, Ky, 257. 21) A. Espoo, Yht., 257. 22) K. Auvinen, Ky, 255. 23) M. Korhonen, Ky, 255. 24) L. Tiilikka, Yht., 253. 25) A. Laine, Ky, 252. 26) O. Kolsi, Yht., 252. 27) L. Tammi, Yht., 252. 28) O. Eriksson, Ky, 250. 29) R. Vartiainen, Yht., 249. 30) T. Korjala, Ky, 248. — Kun kilpailussa jaettiin 10 mieskohtaista palkintoa, tuli niistä meikäläisten osalle vain kolme. Osat olivat siten edelliseen vuoteen verraten vaihtuneet.

Joukkuekilpailussa otettiin, kuten edellä jo on mainittu, huomioon kummankin yhtymän 12 parhaan edustajan tulokset. Kilpailun voitti Yhtyneet Paperitehtaat Oy. yhteistuloksella 3172 ja keskituloksella 264,3. Kymi-yhtymän vastaavat pistemäärät olivat 3150 ja 262,5.

Palkintojen jako toimitettiin Myllykosken Seuratalon juhlasalissa ja ojensi palkinnot niiden saajille sotamarsalkka Mannerheim.

Kilpailujen järjestely sujui kaikissa suhteissa niiden arvoa vastaavalla tavalla, josta tässäkin yhteydessä lausuttakoon kaikille asianomaisille kiitos ja tunnustus.

ROVASTI G. J. LAASONEN

60-vuotias.

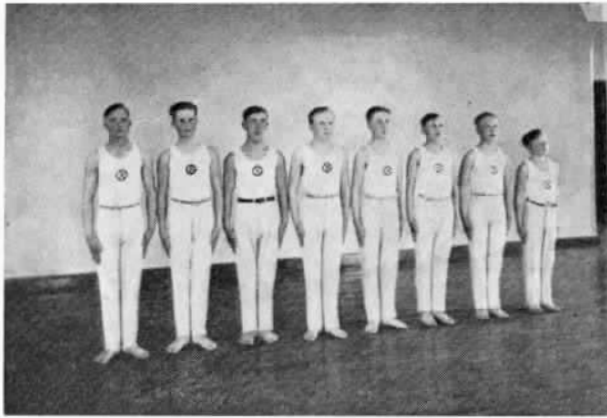
Kuusankosken seurakunnan kirkkoherra, lääninrovasti Gabriel Johannes Laasonen täytti viime heinäkuun 29 p:nä 60 vuotta.

Rovasti Laasonen on syntynyt Mikkeliissä. Tultuaan ylioppilaaksi hän hospiteerasi Jyväskylän seminaarissa, mistä sai v. 1900 pätevyystodistuksen kansakoulunopettajan virkaan. Sen jälkeen hän lueskeli yliopistossa, suorittaen approbaturin matematiikassa fil. kand. tutkintoa varten. Jumaluusopillisen erotutkinnon hän suoritti v. 1913 ja pastoraalitutkinnon v. 1917.

Rovasti Laasonen on toiminut opettajana erilaisissa oppilaitoksissa pääasiassa Helsingissä. Papillisissa tehtävissä hän on ollut vuodesta 1913 lähtien ja valittiin v. 1929 Kuusankosken seurakunnan kirkkoherraksi. Vuonna 1935 hänet nimitettiin Iitin rovastikunnan lääninrovastiksi. Rovastin nimen ja arvon hän sai v. 1932.

Moninaiset ovat ne hengelliset riennot, joihin rovasti Laasonen on aktiivisesti osallistunut. Erikoisesti on mainittava hänen toimintansa Suomen Pyhäkouluyhdistyksen toimihenkilönä ja hänen osuutensa Luther-opiston aikaansaamiseksi, jonka opiston ensimmäisenä johtajana hän toimi syyslukukauden 1936.

Kuusankoskella on rovasti Laasonen kuulunut m. m. kunnanvaltuustoon ja toimii tämän vuoden alusta lähtien Kymintehtaan kansakoulun johtokunnan jäsenenä. Hänen kynästään on läh-

KYMINTEHTAAN URHEILUSEURAN POIKAJOUKKUE

VOITTI E-SARJAN STANDAARIN SUOMEN
VOIMISTELUN SUURKISOISSA.

Viime kesänä Helsingissä pidetyissä Suomen Voimistelun Suurkisoissa oli poikajoukkueitten (alle 17-vuotiaitten) välisessä kilpailussa mukana kaikkiaan 21 joukkuetta, niistä suurin osa itä-Suomesta, mikä seikka osoittaa, että taitovoimistelun painopiste tulee lähitulevaisuudessakin pysymään siellä, missä se on ollut jo vuosikymmenet.

Kireän kilpailun voitti Kymintehtaan Urheiluseuran joukkue pistemäärällä 1112,8. Seuraavina olivat Kelkkalan Kisailijat, Tampereen Voimistelijat, Viipurin Reipas, Värtsilän Teräs, Enson Kisailijat j. n. e. Voiton johdosta kirjoitti nimimerkki H. S. Suomen Urheilulehdessä m. m.: „Kyllä oli joukkueen johtajan Högstromin suu messingillä ja syystäkin, sillä hänen nasakalinsa näyttivät kyllä muille „leijonankynttä” kireässä kilpailussa. Kun eivät pojat vain liian aikaisin ryhtyisi isojen miesten liikkeitä harrastamaan, niin voisimme toivoa Kymintehtaalta 5—6 vuoden kuluttua I:n standardin havittelijaa. Olen kyllä nähnyt, että Kymintehtaan pikkupojat mielellään tekevät „aikamiesten temppejuja” rekillä ja nojapuilla, mutta siitä huolimatta kehoittaisin toistaiseksi tyytymään vaatimattomampiin tehtäviin. Hitaasti kiiruhtamalla, sitkeästi harjoitellen ja oikein kasvaen tullaan taitovoimistelun mestariksi.”

tenyt joukko eriaiheisia kirjoituksia, joita on julaistu sanoma- ja aikakauslehdissä. Myös Kymi-Yhtymä-julkaisu on tullut niistä osalliseksi, minkä tässä kiittäen toteamme.

JOHTAJA YRJÖ SUHONEN

50-vuotias.

Voikaan tehtaan kansakoulun johtaja-opettaja Yrjö Suhonen täyttää joulukuun 6 p:nä 50 vuotta. Hän on syntynyt Mäntyharjussa, saanut päästötodistuksen Sortavalan seminaarista v. 1911 ja työskennellyt opettajana Uudenkylän aseman kansakoulussa lukuvuoden 1911—12 sekä Voikaan tehtaan kansakoulussa elokuun 1 p:stä 1912 lähtien. Opettajatoimensa ohella on hän v:sta 1922 ollut Kansallis-Osake-Pankin Voikaan konttorin johtajana.

Johtaja Suhonen on kuulunut Kymin Oy:n ammattikoulun johtokuntaan koulun perustamisesta alkaen. Kymintehtaitten—Kouvolan työväenopistossa hän on pitänyt luentoja useana vuotena. Kunnanvaltuustoon hän on kuulunut aikaisemmin Valkealassa ja myöhemmin Kuusankoskella, kunnan perustamisesta, vuodesta 1921 saakka. Sitäpaitsi hän on ollut jäsenenä erilaisissa kunnallisissa lauta- ja toimikunnissa. Oman ammattikuntansa riennoissa hän on ollut koko opettajanoaloikansa mukana ja on parhaillaan Kuusankosken Opettajajhdistyksen puheenjohtaja. Kuusankosken kirkkovaltuustoon hän on kuulunut seurakunnan perustamisesta asti. Vapaussotaan hän otti osaa ja on kuulunut suojeluskuntaan yli 20 vuotta, ollen nykyisin Voikaan merisuojeluskunnan esikunnan jäsen. Sitäpaitsi hän on väestönsuojelun kunnallinen ylivalvoja. Hänen muista harrastuksistaan mainittakoon, että hän on Suomen Biografiliiton hallituksen jäsen, Suomen Elokvateatterinomistajain Liiton puheenjohtaja, Iltatähti Oy:n ja Kouvolan Elokuva Oy:n johtokuntien puheenjohtaja ja toimitusjohtaja sekä Kuusankosken Liikemiesyhdistyksen puheenjohtaja. Henkivakuutusyhtiö Suomen tar-

YHTYMÄMME KESÄURHEILUKILPAILUT.

Kymintehtas voitti 3-ottelun, Voikka viestinjuoksun ja Halla jalkapalloilun.

Mieskohtaiset mestarit: Kymintehtaan E. Gardemeister 3-ottelussa ja L. Korppi 3,000 m. juoksussa.

Sunnuntaina elokuun 7 p:nä olivat Kymi-yhtymään kuuluvien tehtaitten urheiluedustajat kerääntyneet Voikkaalle kohtaamaan toisensa yhtymän toisissa kesäurheilukisoissa, mitkä pidettiin Voikkaan uudella urheilukentällä. Kilpailuohjelmassa oli tehtaitten välinen 3-ottelu (johon tällä kertaa kuuluivat 200 m:n juoksu, kuulantyyttö ja korkeushyppy), viestinjuoksu (100 + 200 m. + 300 m. + 400 m.) sekä mieskohtainen 3000 m:n juoksu. Lisäksi pelattiin ystävyysottelut jalkapalloilussa Hallan, Kymintehtaan ja Voikkaan joukkueitten välillä. Kolmiottelussa olivat edustettuina Kymintehtas, Voikka, Halla, Högfors, Läskelä, Juantehtas ja Kissakoski, kukin 3-miehisin joukkuein, joista kahden parhaan edustajan tulos huomioitiin tehtaitten välisessä kilpailussa. Viestinjuoksuun osallistuivat muut tehtaot, paitsi Kissakoski, ja 3000 m:n juoksussa nähtiin mukana 13 juoksijaa. Verla ei ollut lähettänyt edustajiaan kisoihin.

Kisojen aikana vallitsi kaunis, mutta helteinen sää, mikä osaltaan vaikutti heikentävästi tuloksiin. Katsojia oli saapunut ilahduttavan runsaasti, n. 1300 henkeä, mikä on Voikkaan urheilukentän yleisöennätys.

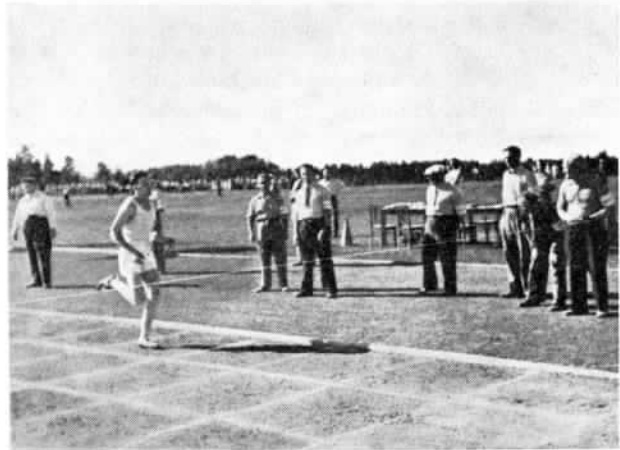
Pääkilpailun, tehtaitten välisen kolmiottelun,

voitti Kymintehtas Gardemeisterin ja Keston yhteistuloksella 3398 pistettä, saaden siis Voikkaan hallussa olleen kiertopalkinnon ainakin vuodeksi eteenpäin hallintaansa. Tulos on uusi yhtymän ennätys, sillä vuosi sitten Voikkaan Vallikarin ja Isomäen yhteistulos oli 3235 pistettä. Hyvänä kakkosena oli Voikka pistettä huonommalla tuloksella kuin ensimmäisissä kisoissa, ja muut tulivat perässä käytyään ensiksi tiukan kilpailun sijoittautumisista. — Joukkuekilpailun tulokset:

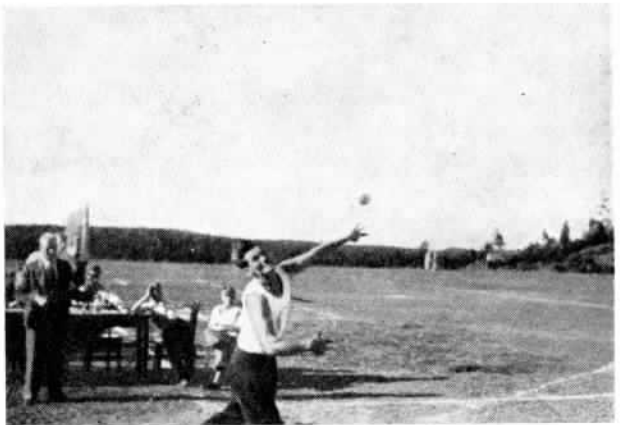
- 1) Kymintehtas (Gardemeister—Kesto) 3398 pist. (uye)
- 2) Voikka (Vallikari—Nykänen) ..... 3234 „
- 3) Halla (Tani—Pohjola) ..... 3194 „
- 4) Högfors (Sjöholm—Vikström) ..... 3135 „
- 5) Läskelä (Malinen—Leskinen) ..... 2644 „
- 6) Juantehtas (Narsakka—Virtanen) . 2524 „
- 7) Kissakoski (Valkonen—Nybom) .... 2174 „

Kolmiottelun mieskohtaisessa kilpailussa käytiin tiukka kilpailu alkupään sijoituksista. Edellisen vuoden 10:s

kastajana hän oli v. 1929 ja Suomen Paperikauppiasliiton puheenjohtajana v. 1931—33. Lisäksi hän on joko aktiivisena tai kannattavana jäsenenä epälukeisissa seuroissa ja yhdistyksissä. Puhujana häntä on käytetty monenlaisissa eri tilaisuuksissa ja hänen kirjoituksiaan on julkaistu sekä ammatti- että päivälehdissä.

200 m. juoksun voittaja J. Vallikari saapuu maaliin.

Kuula on irronnut Gardemeisterin kädestä.

3.000 m. juoksu menossa. L. Korppi johtaa.

mies, Kymintehtaan E. Gardemeister, voitti kuulatulok-sensa ansiosta mestaruuden ennätyspistemäärällä 1767, entisen ennätyksen 1674 pistettä ollessa Voikkaan Vallikarin nimissä. Hallan E. Tani työnty toiseksi, Högforsin O. Sjöholm kolmanneksi ja mestaruuden puolustaja, Voikkaan Vallikari jätettiin vallan neljänneksi. Jos vertaa tuloksia edellisenä vuotena saavutettuihin, havaitsee, että tulostaso on huomattavasti noussut. Entisen ennätyksen ylitti nyt 4 miestä, ja viimeisenkin miehen tulos, vaikka hän täydellisesti epäonnistui korkeushyppyssä, jääden kokonaan ilman pisteitä, ylittää puolisensataa pistettä edellisen kesän huonoimman miehen tuloksen. Lisäksi on otettava huomioon, että nyt juostu pikamatka oli 200 m., mikä tavallisten urheilijoiden harastamana on harvinaisempi, ja, koska joukossa oli myöskin n.s. kylmiltään urheiluvia, huomattavasti ras-kaampi ja vaikeampi kuin aikaisempi 100 metriä. —

Mieskohtaiset tulokset:

1) E. Gardemeister, Ky, ...	1767	pistettä (uye)
2) E. Tani, Ha, ...	1729	"
3) O. Sjöholm, Hö, ...	1702	"
4) J. Vallikari, Vo, ...	1689	"
5) M. Kesto, Ky, ...	1631	"
6) J. Palmu, Ky, ...	1592	"
7) E. Nykänen, Vo, ...	1545	"
8) M. Sysmääläinen, Vo, ...	1500	"
9) V. Pohjola, Ha, ...	1465	"
10) V. Vikström, Hö, ...	1433	"
11) E. Malinen, Lä, ...	1403	"
12) V. Sanna, Hö, ...	1380	"
13) A. Brunila, Ha, ...	1329	"
14) S. Narsakka, Ju, ...	1264	"
15) A. Virtanen, Ju, ...	1260	"
16) A. Leskinen, Lä, ...	1241	"
17) O. Ruotsalainen, Ju, ...	1225	"
18) K. Niiranen, Lä, ...	1216	"
19) E. Valkonen, Ki, ...	1179	"
20) A. Nybom, Ki, ...	995	"
21) E. Hurmalainen, Ki, ...	805	"

Tulokset eri lajeissa.

200 m. juoksu: 1) J. Vallikari, Vo, 23,8. 2) O. Sjöholm, Hö, 24,7. 3) J. Palmu, Ky, 25,1. 4) E. Tani, Ha, 25,2. 5) V. Sanna, Hö, ja V. Vikström, Hö, 25,5. 7) E. Gardemeister, Ky, M. Kesto, Ky, ja V. Pohjola, Ha, 25,7. 10) E. Malinen, Lä, ja E. Nykänen, Vo, 25,8. 12) A. Brunila, Ha, 25,9. 13) S. Narsakka, Ju, ja K. Niiranen, Lä, 26,5. 15) O. Ruotsalainen, Ju, 26,7. 16) E. Valkonen, Hö, 27,1. 17) M. Sysmääläinen, Vo, 27,2. 18) A. Leskinen, Lä, 27,8. 19) E. Hurmalainen, Ki, 28,5. 20) A. Virtanen, Ju, 28,7. 21) A. Nybom, Ki, 31,2.

Kuulantyöntö: 1) M. Sysmääläinen, Vo, 11,78. 2) E. Gardemeister, Ky, 11,77. 3) A. Virtanen, Ju, 11,20. 4) E. Tani, Ha, 10,88. 5) V. Vikström, Hö, 10,72. 6) O. Sjöholm, Hö, 10,70. 7) E. Malinen, Lä, 10,65. 8) A. Nybom, Ki, ja E. Hurmalainen, Ki, 10,60. 10) E. Nykänen, Vo, 10,57. 11) A. Brunila, Ha, 10,41. 12) M. Kesto, Ky, 10,21. 13) E. Valkonen, Lä, 10,19. 14) J. Vallikari, Vo, 10,12. 15) J. Palmu, Ky, ja A. Leskinen, Lä, 9,79. 17) V. Sanna, Hö, ja V. Pohjola, Ha, 9,50. 19) O. Ruotsalainen, Ju, 9,29. 20) S. Narsakka, Ju, ja K. Niiranen, Lä, 9,00.

Korkeushyppy: 1) E. Gardemeister, Ky, E. Tani, Ha, ja M. Kesto, Ky, 170 (uye). 4) O. Sjöholm, Hö, ja J. Palmu, Ky, 165. 6) J. Vallikari, Vo, V. Pohjola, Ha, ja E. Nykänen, Vo, 160. 9) M. Sysmääläinen, Vo, 155. 10) V. Sanna, Hö, S. Narsakka, Ju, ja A. Leskinen, Lä, 150. 13) K. Niiranen, Lä, O. Ruotsalainen, Ju, E. Malinen, Lä, V. Vikström, Hö, ja A. Virtanen, Ju, 145. 18) A. Brunila, Ha, 140. 19) A. Nybom, Ki, ja E. Valkonen, Ki, 135. 21) E. Hurmalainen, Ki, —.

Tehtaitten välisen viestinjuoksun

(100+200+300+400 m.)

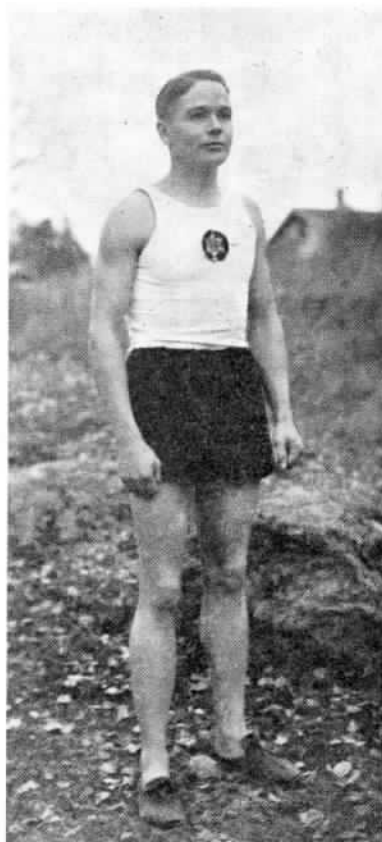
voitti Voikka vakuuttavasti ajalla 2,08,5, saaden siis hallussaan olevaan kiertopalkintoon toisen kiinnityksen. Sen joukkueessa juoksivat Nykänen, Aronen, Pethman ja Vallikari.

2) Högfors (Lahtinen, Sjöholm, Aitamo, Vikström)	2,10,2
3) Halla (Anttila, Jürgens, Nurmi, Penttilä) ..	2,11,5
4) Kymintehdas (Salama, Palmu, P. Korppi, Kesto)	2,16,2
5) Läskelä (V. Leskinen, Malinen, A. Leskinen, Pakarinen)	2,18,6
6) Juantehdas (Narsakka, Virtanen, Karppinen, Ruotsalainen)	2,21,0

Mieskohtaisen 3000 m:n juoksun

voitti Kymintehtaan L. Korppi ylivoimaisesti hyvällä ajalla 9,00,6. Tuloksellaan hän siirsi Kymintehtaan A. Askolan ennätyksen omiin nimiinsä. Myöskin toiseksi tullut Högforsin V. Nikander alitti aikaisemman ennätyksen. Tulokset:

1) L. Korppi, Ky, ...	9,00,6 (uye)
2) V. Nikander, Hö, ...	9,05
3) A. Haanpää, Hö, ...	9,20
4) V. Koskela, Ha, ...	9,21
5) V. Leskinen, Ha, ...	9,27

3-ottelun mieskohtainen voittaja T. Gardemeister (vas.).

3.000 m. juoksun voittaja L. Korppi.

6) V. Sanna, Hö, ...	9,41
7) E. Lamberg, Lä, ...	9,45
8) S. Raschka, Ky, ...	9,45,5
9) B. Mikkonen, Lä, ...	9,46
10) V. Mäkelä, Vo, ...	9,57,5
11) P. Nurminen, Ky, ...	10,04
12) K. Salmi, Vo, ...	11,05
13) N. Lehtinen, Ky, ...	11,58,5

Jalkapallo-otteluissa

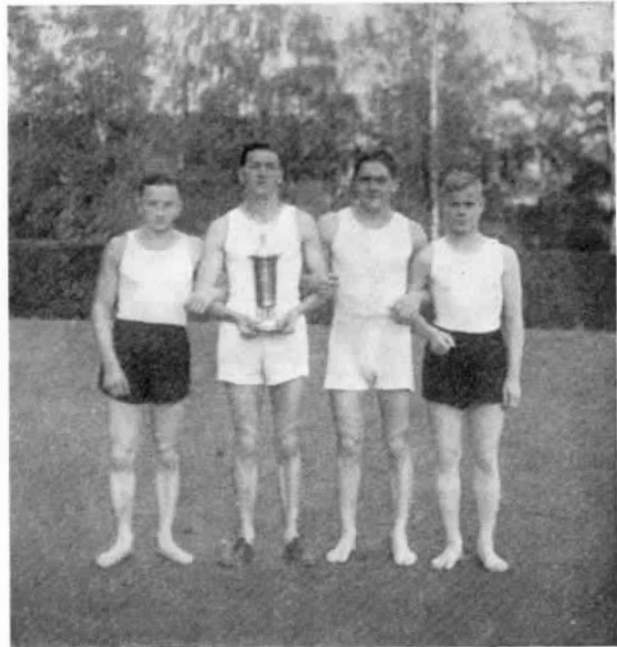
Halla uusi mestaruutensa voittaen Kymintehtaan tuloksella 2—1 ja samaten Voikkaan 2—1. Halla sai peleistä 4 pistettä, mutta toinen tila Kymintehtaan ja Voikkaan välillä jäi ratkaisematta, sillä joukkueet pelasivat keskenään tasapelin 1—1 ja saivat kumpikin yhden pisteen.

Ensimmäinen ottelu pelattiin Hallan ja Kymintehtaan kesken. Alussa Kymintehtas oli painostavampi tehden muutamia vaaralliselta näyttäneitä hyökkäyksiä, jotka kuitenkin Hallan hyvin pelannut puolustus pystyi selvittämään. Kun oli pelattu 7 min. kehitti Halla hyvän hyökkäyksen. Kymintehtaan puolustaja Kalso ei osannut palloon, hallalainen Lindman pääsi läpi, ja siellä lepäsi verkossa Hallan johtomaali. Maalia seurasi sitten kovaa peliä puolin ja toisin. 15 min. kohdalla oli Kymintehtaalla tulokseton kulmuri, ja 24 minuutilla Hallalla samanlainen, mutta tämän selvitettyään sai Kymintehtas syntymään tuloksekkaan hyökkäyksen. Sommarberg syötti laitaa Palmulle, joka voimalla veti verkkoon. Tasoitusmaalin saatuaan aloitti Kymintehtas uuden rynnistyksen ja painostikin puoliajan loppuun saakka, mutta Hallan puolustus kesti, joten pelin ensi vaihe päättyi tasan 1—1.

Toinen puoliaika alkoi vilkkaasti ja selviteltiin heti alkajaisiksi pari kulmuriakin Hallan maalilla, jotka eivät kuitenkaan johtaneet näkyvään tulokseen. Sitten peli laimeni, kunnes 10. minuutilla Halla sai rangaistuspotkun, jonka Lindman ampui poikkipuuta hipoen sisään. Tästä peli piristyi huomattavasti. 20 min. kohdalla oli Kymintehtaan maalilla paha ruuhka, jonka maalivahti kuitenkin selvitti omiensa eduksi. 22 minuutilla oli Hallalla kulmuri, mutta pallo työnnettiin sivurajan ylitse. Jälleen 25 min. kohdalla oli hallalaisten selvitettävänä samanlainen, mutta maalivahti vangitsi ja toimitti pallon väljemmille vesille, ja vielä minuuttia myöhemmin yritettiin kulmapotkua Kymintehtaan maaliin, mutta pallo sählättiin ulos. Maaleja ei vaan syntynyt, vaikka pari minuuttia ennen pelin loppua Kymintehtaan hyväksi tuomittiinkin rangaistuspotku rangaistusrajalta. Sommarberg ampui sen kuitenkin suoraan Hallan maalivahdin syliin. Lopputulokseksi jäi siis 2—1 Hallan hyväksi. Pisteet Halla 2, Kymintehtas 0. Erotuomarina toimi herra L. Jansson Voikkaalta.

Halla—Voikka-ottelussa lisäsi ensinmainittu jälleen pistetiliään kahdella. Lopputulos oli samanlainen, 2—1, kuin Kymintehtas-ottelussakin, mutta maalit tehtiin kaikki toisella puoliajalla.

Pelin koko ensi puoliaika kului suurimmalta osaltaan voikkaalaisten painostuksen merkeissä. Voikkaan ketjusta puuttui kuitenkin maaliinampuja, joten se sai tyytyä toteamaan ensi puoliajan päättyvän tasatulokseen

Viestinjuoksun voittanut Voikkaan tehtaan joukkue: E. Nykänen, J. Vallikari, T. Pethman ja E. Aronen.

Hallan voitokas jalkapallojoukkue.

Kilpaileja seuraamaan saapuessaan toivat kuvassa näkyvät kuusankoskelaiset aurinkovarjon mukanaan. Ja tarpeen se helteisellä säällä olikin.

LÄSKELÄ SUORIUTUI VOITTAJANA

Kymi-yhtymän ampumakisoissa.

Mieskohtaisessa kilpailussa oli Voikkaan Gräsbeck paras.

Läskelän joukkue, joka tällä kertaa voitti kilpailun. Vasemmalta: O. Timonen, A. Nyberg, V. Hiltunen ja A. Kaskenperä.

Yhtymämme ampumakisoissa viime kesäkuun 11 p:nä Kuusankosken ampumaradalla olivat edustettuina Halla, Juantehdas, Kymintehtas, Läskelä, Voikka ja Metsäosasto. Högfors, Kissakoski ja Verla eivät tälläkään kertaa kilpailuihin osallistuneet.

Sääntöjen mukaan saivat kilpailuun lähettää edustajia Kymintehtas 8, Metsäosasto 5, Halla, Läskelä ja Voikka 4 sekä Juantehdas 3. Joukkuekilpailun tuloksia laskettaessa otettiin huomioon Kymintehtaalta 6, Metsäosastolta 4, Hallasta, Läskelästä ja Voikkaalta 3 sekä Juantehtaalta 2 parasta ampujaa. — Viime vuonna voitti joukkuekilpailun Metsäosasto tuloksella 266,66 ja mieskohtaisen kilpailun Kymintehtaan R. Läckström piste-

määrällä 276. Mainittakoon, että Metsäosastolta oli silloin vain 4 edustajaa, joista 3:n tulos otettiin huomioon. Tämän vuoden kilpailuihin joutui Metsäosasto lähettämään, kuten edellä jo mainittu, 5 edustajaa, joista 4:n parhaan tulokset huomioitiin. Tämä johtui siitä kilpailusääntöjen määräyksestä, jonka mukaan joukkuekilpailun voittajan on seuraavan vuoden kilpailuissa esiinnyttävä yhtä edustajaa suuremmalla joukkueella, ja tämän mukaisesti kohooa myös sen huomioon otettavien tulosten luku yhdellä. Tarkoituksena on nimittäin saada kilpailut vuosi vuodelta yhä tasaväkisemmiksi ja siinä mielessä joutuu voittaja seuraavissa kilpailuissa tavallaan antamaan hieman tasoitusta muille.

Ampujat oli jaettu kahteen erään. Ensimmäinen erä aloitti kilpailun klo 10 ja toinen klo 11,15. Ensimmäisen erän aikana vaihteli valaistus sikäli, että se vaikutti jopa huomattavastikin tuloksiin aiheuttaen pettymyksiä monille ampujille. Toista erää suosi tasaisempi valaistus ja kilpailun parhaat tulokset ammuttiinkin tässä erässä. Ampuminen tapahtui, kuten ennenkin, sotilaskiväärillä 300 m. matkalta makuulta rintarengastauluun. Kilpailu oli samalla karsinta Yhtyneet Paperitehtaat Oy:n ja Kymi-yhtymän välistä ampumakilpailua varten, josta selostus löytyy toisessa paikassa julkaisumme.

Mieskohtaisen kilpailun voitti Voikkaan W. Gräsbeck mainiolla pistemäärällä 277, joka on pisteen parempi kuin viimevuotisen voittajan R. Läckströmin tulos. Gräsbeck sai voittonsa ansiosta ainakin ensi kesään saakka komealta kalskahtavan Kymi-yhtymän ampumakuninkaan arvonimen. Sitäpaitsi sai voittaja kultaisen kuninkuusmerkin. Muut palkinnot jakaantuivat seuraavasti: 2) O. Eriksson, Metsäosasto, 273. 3) K. Auvinen, Metsäosasto, 270. 4) O. Timonen,

0—0. Hallan puolustus pelasi jälleen hyvin, ja toisinaan se sai yrittääkin pitäessään verkkonsa koskemattomana. Toisella puoliajalla tekaisi Halla yllättäen 15 min. kohdalla maalin. Syntyi näet ruuhka Voikkaan maalilla, jolloin maalivahti kaatui, ja pallo kieri hiljalleen verkkoon. Tuskin peli oli saatu kunnolleen jatkuamaan, kun Hallan Lindman jo taas näytti maalintekotaitoaan yleisön suureksi hämmästykseksi. Halla johti siis tässä vaiheessa 2—0. Voikkaan tilanne näytti jo aika synkältä, sillä hallalaiset olivat maaleistaan saaneet uutta intoa ja pitivät Voikkaan puolustusta aika lujilla. Vasta 27 min. kohdalla Voikkaan Kossilan onnistui tasoittaa toinen maaleista, joten lopputulos tuli sentään 2—1, mikä tämäkään ei vastaa pelin todellista kulkua. Tasatulokset olisi antanut oikeamman kuvan pelistä, sillä siksi hyvin ja kauniisti Voikka pelasi ensimmäisen puoliajan. Pelin tuomitsi herra L. Sandström Kymintehtaalta.

Kisojen viimeinen ottelu pelattiin Kymintehtaan ja Voikkaan välillä. Kun joukkueet astuivat vastakkain, oli kummallakin tiedossa, että mestaruus oli jo mennyt etelään, Hallaan, ja että kysymys oli vain vähempiarvoisesta toisesta tilasta. Ottelusta muodostui osaksi tästä ja osaksi myöskin siitä syystä, että pelaajien jaloissa painoivat aikaisemmin pelatut pelit, tavallista laimeampi. Peliä piristi hiukan Voikkaan Kärjen 18. min. tekemä johtomaali. Kun Kymintehtaan Sommarberg kuitenkin tasoitti 25 min. kohdalla, pelattiin loppu pelistä todelliseen vastävyysottelutyylisiin. Yleisökin oli pelin aikana lähtenyt pois, joten sekään ei puolestaan ollut kannustamassa joukkueita yritteliämpään peliin. Lopputulos oli 1—1, ja vihelsi tämän tuomarille helpon pelin herra U. Paalanen Voikkaalta. Kysymys jalkapallo-otteluiden toisesta tilasta jäi siis ratkaisematta.

Lä.

Yhtymämme nykyinen ampumakuningas
W. Gräsbeck Voikaalta.

Läskelä, 267. 5) V. Turkki, Kymintehdas, 267. 6) A. Nyberg, Läskelä, 267. 7) V. Suomalainen, Halla, 265. 8) E. Lipponen, Juantehtas, 265. 9) R. Läckström, Kymintehdas, 265. 10) T. Korjala, Kymintehdas, 263. Seuraavina olivat: A. Myöhänen, Kymintehdas, T. Kaite, Voikka, ja A. Suominen, Kymintehdas, 261; P. Vuorinen, Kymintehdas, 260; H. Stark, Metsäosasto, ja V. Hiltunen, Läskelä, 259; P. Andersen, Kymintehdas, ja R. Juusela, Kymintehdas, 257; E. Wecksten, Halla, 254; L. Liesi, Voikka, 252; A. Laine, Metsäosasto, ja A. Kaskenperä, Läskelä, 251; M. Korhonen, Juantehtas, K. Tuomi, Voikka, ja V. Rantanen, Läskelä, 250; E. Levänen, Halla, 248; V. Heinonsalo, Metsäosasto, 246; A. Halme, Kymintehdas, 241; V. Mäkelä, Halla, 229.

Joukkuekilpailussa oli 4 parasta joukkuetta varsin tasaväkisiä. Voittajan ja 4:nneksi parhaan joukkueen välinen piste-ero oli vain tasan 1½. Järjestys muodostui seuraavaksi: 1) L ä s k e l ä (O. Timonen, A. Nyberg ja V. Hiltunen) 264,33 pistettä. 2) Voikka 263,33. 3) Metsäosasto 263,25. 4) Kymintehdas 262,83. 5) Juantehtas 257,50. 6) Halla 255,66.

Valmennuskilpailuihin verrattuna voidaan tuloksia pitää tyydyttävinä. Taso olisi kohonnut vieläkin korkeammaksi, elleivät valaistussuhteet kilpailujen aikana olisi tehneet tepposia. .

†

OPETTAJA JALMARI LEHTOSALO.

Viime elokuun 27 p:nä kuoli Kuusankoskella vain lyhyen aikaa sairastettuaan kansakoulunopettaja Jalmari Lehtosalo. Hän oli syntynyt helmikuun 25 p:nä 1884 Vehkalahdella, joten hän kuollessaan oli vasta 54½ vuoden ikäinen.

Nuorukaiseksi vartuttuaan työskenteli opettaja Lehtosalo aluksi muulla alalla, kunnes sitten valitsi opettajan uran, johon valmistautumista varten meni Sortavalan seminaariin, mistä sai päästötodistuksen v. 1914. Oltuaan ensin opettajana Hämeessä, Kärkölän kunnan Marttilan kansakoulussa, siirtyi hän elokuussa 1920 Kymintehtaan kansakouluun ja sieltä tasan kolme vuotta myöhemmin Kuusankosken tehtaan kansakouluun ollen yhden vuoden sen v. t. johtajanakin. Viimeiset vuotensa hän oli opettajana jälleen Kymintehtaan kansakoulussa.

Opettaja Lehtosalo oli tarmokas työn ja toiminnan mies. Opettajanvirkansa ohella hän hoiti useita muitakin tehtäviä, m. m. monet vuodet Kuusankosken seurakunnan vaativaa ja vastuunalaista taloudenhoitajan toiminta. Niinikään hän oli kirkkohallintokunnan sihteeri ja kuului useita vuosia jäsenenä kirkkoneuvostoon. Ja kuitenkin häneltä riitti aikaa vielä moniin yhteisiin rientoihin, joissa hän oli aina uskollisesti mukana.

Opettaja Lehtosalon ruumis siunattiin viimeiseen lepoon syyskuun 2 p:nä Kuusankosken kirkossa, missä vainajan muistoa monin tavoin kunnioitettiin. Sieltä saatettiin hänet Kuusankosken vanhalle hautausmaalle maan multiin kätkeväksi.

Palkinnot jaettiin heti kilpailujen päätyttyä. Palkintojen jaon toimittivat tuomari E. Wallenius ja paikallispuhallikko P. Andersen. Mieskohtaisia palkintoja jaettiin 10, jota paitsi voittaja sai, kuten mainittu, kultaisen kuninkuusmerkin ja Voikaan tehtaan virkamiesten tänä vuonna lahjoittaman „Karsintakilpailujen Maljan”, viimeksimainitun vuodeksi haltuunsa. Tehtaitten välinen kiertopalkinto joutui seuraaviin kilpailuihin saakka Läskelään.

Ottamalla huomioon tämän kilpailun, kevään kuluessa suoritettujen valmennuskilpailujen ynnä eräät muut tulokset valittiin yhtymämme edustajiksi Myllykoskella seuraavana päivänä pidettäviin Yhtyneet Paperitehtaat ja Kymi-yhtymän välisiin ampumakilpailuihin V. Gräsbeck Voikaalta, R. Läckström, A. Suominen, A. Myöhänen, T. Korjala ja V. Turkki Kymintehtaalta, H. Stark, A. Laine, K. Auvinen ja O. Eriksson Metsäosastolta, O. Timonen, A. Nyberg ja A. Kaskenperä Läskelästä sekä E. Lipponen ja M. Korhonen Juantehtaalta.

„VIHREÄN KULLAN“ KULKUTEITÄ

ELI

MITEN TUKKI- JA PAPERIPUUT VAELTAVAT SAIMAAN VESISTÖSTÄ MÄNTYHARJUN VESISTÖÖN

Kun eräältä ruotsinmaalaiselta, joka eräitä vuosikymmeniä sitten oli käynyt Kotkassa, kotimaassaan kysyttiin, miltä se Kotka oikein näytti, niin hän puki sanottavansa seuraavaan lyhyeen, mutta nasevaan muotoon: „Jag såg och såg och vart jag såg, blott såg vid såg jag såg”. Kuten huomataan, esiintyy tässä 11-sanaeisessa lauseessa sana *så g* kokonaista 6 kertaa, mutta sillä on kaksi eri merkitystä. *Såg* on nimittäin suomeksi saha, mutta se on myös ruotsinkielisen teosanan katsoa mennyt muoto, siis katsoin. „Minä katsoin ja katsoin ja minne tahansa katsoinkin, näin vain sahan sahan vieressä”, kuuluu niinmuodoin mainittu ruotsinkielinen lause suomeksi käännettynä. Myöhemmin on Kotkaan kohonnut muitakin teollisuuslaitoksia, mutta kaupunki on edelleenkin siinä määrin sahalaitosten, että kun Kotkallekin on ryhdytty keksimään sen lisänimeksi sopivaa iskulausetta, on yhtenä sellaisena mainittu „Kotka — sahojen ja sataman saarikaupunki”. (Sulkujen sisässä mainittakoon, että tällaisten iskulauseitten hankkimisen aloitti, kuten tunnettua, pääkaupunkimme Helsinki, joka valtasi itselleen „Pohjolan valkean kaupungin” nimen. Mutta kun Helsinki ei ollut kysynyt lupaa tähän Oululta, jota jo vanhastaan on mainitulla lisänimellä kutsuttu, niin aiheutti juttu kiihkaan väittelyn Helsingin ja Oulun kesken. Äsken on myöskin Tampere saanut lisänimen, ja se on nyt „Tehneiden kaunis kaupunki”, mikä nimi Tampere-seuran julistamassa iskulausekilpailussa asetettiin ensisijalle. Saa nyt sitten nähdä, minkä lisänimen Kotka itselleen omaksuu, sillä edellämainittu ehdotus tuntunee hieman liian proosalliselta.)

Tekstimme lähtökohdaksi otimme Kotkan sen takia, että metsiemme vihreä kulta, jonka kulkuvaiheita tässä on tarkoitus selostaa, vaeltaa suureksi osaksi juuri Kotkaan, tuohon „sahojen saarikaupunkiin”, missä myös Kymi-yhtiöllä on oma sahalaitoksensa, nimittäin Hallan saha. Sen omisti aikoinaan Halla Ab., joka silloin toimi itsenäisenä yhtiönä, mutta v. 1932 liitettiin Kymi-yhtymään. Ja Halla Ab:n taholtahan on lähtöisin se toimenpide tukki-, paperi- y. m. puitten kuljettamiseksi osaksi maitse, osaksi taas vesitse Saimaasta Mäntyharjun vesistöön, johon kuljetustapaan meillä oli viime syyskesällä tilaisuus tutustua ja jota tässä nyt pitäisi julkaisumme lukijoille kuvailla, koska suurin osa heistä tuskin on lainkaan tietoinen siitä monivaiheisesta käsit-

telystä, jonka alaiseksi puut joutuvat, ennenkuin ne ovat Saimaan perukoilta Kotkaan saakka kulkeutuneet.

Kotkan ensimmäiset sahat ovat norjalaisten tilallisten perustamia. Sahapuut hankittiin ensin Päijänteen vesistön varsilta ja tuotiin uittamalla Kymijokea pitkin Kotkaan, mutta kun kilpailu kiristyi ja sahojen tuotantoa samalla lisättiin, alkoivat tukkipuut niillä tienoin pelottavassa määrässä vähentyä ja niitä oli ryhdyttävä hankkimaan muualta. Ja kyllähän niitä honkia humisi muuallakin, ei vain Päijänteen seuduilla. Laajan Saimaan vesistön ympärillä sijaitisi äärettömiä metsärikkauksia, mutta miten niitä saataisiin etelään tuoduksi, siinäpä vasta olikin kysymystä kerrakseen.

Halla Ab. oli v. 1906 ostanut Gust. Raninin perillisiltä Karhunsaaressa sahan Kuopion läheisyydessä pääasiallisesti sen vuoksi, että kauppaa seurasivat laajat metsäalueet. Mutta puiden tuonti sieltä Kotkaan oli monien hankaluuksien takana. Ensimmäinen ne uitettiin Mikeliin ja kuljetettiin sieltä Kymijoen vesistön yhteydessä olevan Puulaveden rantaan, josta ne jälleen uittamalla voitiin tuoda Kotkaan. Mutta, kuten sanottu, tämä kuljetustapa oli hankala ja tuli lisäksi kalliiksi. Vuoden kokeilun jälkeen siitä luovuttiinkin. Jo näihin aikoihin oli eräällä toisella kotkalaisella yhtiöllä tilaisuus uittaa puunsa Saimaasta Luumäen pitäjässä sijaitsevan Kivijärven vesistön kautta suoraan Kotkaan, mutta kun tämä väylä siten oli Halla-yhtiöltä tavallaan tukossa, oli sen ryhdyttävä suunnittelemaan muita keinoja. Vuosisadan vaihteessa oli valtionkin taholta kiinnitetty asiaan huomiota ja kysymys uittoväylän rakentamisesta Saimaasta Kymijoen vesistöön astui päiväjärjestykseen. Tutkittiin mahdollisuuksia näitten vesistöjen yhdistämiseksi toisiinsa kanavalla, mutta tämä hanke raukesi pian kustannuksien kalleuden takia.

Ajatus ei kuitenkaan jäänyt unohtuiksi. Halla Ab:n teknillisenä johtajana oli niihin aikoihin norjalainen insinööri O. N e r d r u m. Kun kanavahanke oli mennyt myttyyn, lähti hän, vaikka painoikin kokonaista 110 kiloa, ratsain teittömiä taipaleita pitkin tarkastelemaan sitä linjaa, johon kanava oli suunniteltu kaivettavaksi. Kun hän oli aikansa paikkoja tutkinut, oli hänellä suunnitelma valmiina. Tukithan voitaisiin kuljettaa vesistöjen välillä olevien kahden kannaksen yli erikoista tukkirataa pitkin, jonka kustannukset eivät nousisi lähimainkaan niin suuriksi kuin mitä kanavan kaivaminen

Kuva n:o 1. Tukkiradan alkupää Oraantaipaleessa. Taustalla näkyvään lahteen hinataan tukki- ja paperipuut nipuissa eri tahoilta Saimaata.

Kuva n:o 4. Oraantaipaleen konehuone.

Kuva n:o 2. Tukkiwaunuja painumassa veteen nippuja noutamaan.

Kuva n:o 5. Täydet ja tyhjät vaunut pysähtyvät samanaikaisesti konehuoneen vierelle.

Kuva n:o 3. Tukkinipuilla lastatut vaunut ovat lähteneet kiipeämään mäkeä ylös.

Kuva n:o 6. Kaunis maisema Oraantaipaleen ja Honkataipaleen välillä.

tulisi maksamaan. Mutta ennenkuin suunnitelma voitaisiin toteuttaa, olisi kaikki reitin varrella olevat maat hankittava yhtiölle, jotta tukkiradan rakentaminen ei tässä suhteessa kohtaisi vaikeuksia. Ja niin tehtiinkin. Kaikessa hiljaisuudessa, hiiskumatta sanaakaan kenellekään muille kuin vain yhtiötä lähinnä oleville henkilöille, tehtiin maankauppoja, ja kun tämä asia oli saatu järjestykseen, ei kukaan voinut estää yhtiötä omalle maalleen rataa rakentamasta. Rakennustöihin ryhdyttiin toukokuussa 1909 ja rata valmistui seuraavana vuonna, siis 1910.

Niihin aikoihin, jolloin Halla-yhtiö rakensi tukkiradan, se omisti suuria metsäaloja Päijänteen ja Saimaan vesistöjen varsilla. Kun yhtiön osakkeet v. 1916 siirtyivät Kymi-yhtiölle, oli näiden metsämaiden yhteenlaskettu pinta-ala noin 118,000 ha. Nykyisin on Kymi-yhtymän hallinnassa metsämaata noin 420,000 hehtaaria ja huomattava osa tästä sijaitsee juuri Saimaan vesistön varsilla. Mutta kun yhtymän metsiä hoidetaan järkiperaisesti, rasittamatta niitä liiallisilla hakkauksilla, ei omista metsistä saada, tai oikeammin, niistä ei oteta, lähimainkaan sitä raaka-ainemäärää, minkä yhtymään kuuluvat erilaiset teollisuuslaitokset vuosittain kuluttavat. Puita on senvuoksi hankittava myös ostamalla ja Saimaan seudut tulevat tällöinkin suurelta osalta kysymykseen.

Kirjoitukseemme liittyvien kuvien avulla kuljetamme nyt lukijaa Saimaan rannalta aina Mäntyharjuun saakka ja ehkäpä vähän kauemmaksikin.

Kun puut on metsässä kaadettu ja vedetty Saimaan rantaan, tapahtukoonpa se sitten missä osassa Saimaata hyvänsä, niin ne laitetaan nippuihin, jotka sitten hinataan etelää kohti, ensimmäisissä kuvissamme näkyvään, Savitaipaleen ja Suomenniemen pitäjien rajamailla Saimaan rannalla sijaitsevaan *Oraantaipaleeseen*. Sinne vaeltaa vähän väliä omien „Saimaan laivastoon” kuuluvien hinaajien vetäminä valtaisia nippumääriä, jotka sisältävät sekä tukki- että paperipuita. Yhdellä kertaa tuo yksi hinaaja 400—500 nippua, joskus enemmänkin, riippuen hinaajan voimakkuudesta ja myös siitä, mitä puita kulloinkin on kuljetettavana. Kuhunkin nippuun on merkitty, montako puuta se sisältää. Yhdessä nipussa saattaa olla keskimäärin 80 tukkipuuta, mutta 4 metrin pituisia paperipuita mahtuu nippuun jopa 200:kin kappaletta.

Nippujen vesimatka keskeytyykin sitten tähän ja nyt alkaa vaellus maata myöten. Edessä on nimittäin 520 m. pitkä kannas, Oraantaipale, johon aikoinaan suunniteltiin kanava kaivettavaksi. Sen yli kuljetetaan puut tukkirataa pitkin, jonka alkupää nähdään ensimmäisessä

kuvassa. Kuljetus tapahtuu erikoisilla tukkivaunuilla, jotka on varustettu pienillä pyörillä ja jotka paksun sinkkivaijerin vetäminä kulkevat kiskoilla kuin rautatievaunut konsanaan. Tällaiseen vaunuun mahtuu tukkeja ja pitkiä paperipuita kaksi nippua kerrallaan, mutta lyhempiä, 4 m. pituisia paperipuita kolme nippua. Radan sydän, konehuone, sijaitsee sen keskivaiheilla olevan mäen päällä ja nähdään tämä laitos kuvassa n:o 4. Nostolaitetta käyttää Halla XI-nimisen hinaajan entinen höyrykone, joka kehittää 35 hevosvoimaa. Tämän koneen avulla tyhjä vaunut lasketaan veteen samanaikaisesti kuin lastatut vaunut toista rataa pitkin vedetään sieltä ylös. Kuvassa n:o 2 on vaunu painumassa Saimaan rantaan, johon se vajoaa sukelluksiin saakka, niin että vain sivusakaroitteen päät jäävät näkyviin. Taustalla ovat uittomiehet nippuineen valmiina ja toimittavat nippujen uiton vaunuihin. — Kuvassa n:o 2 oikealla näkyvällä, veiviä pyörittävällä miehellä ei ole mitään osuutta vaunujen kuljetuksessa, kuten kuvasta päättäen ehkä saattaisi luulla, vaan hänen tehtävänä on erikoisella laitteella suoristaa rautalankoja, joilla niput on sidottu ja jotka, samoin kuin myös nippujen ympärillä olevat kettingit, kuljetetaan proomuilla takaisin Oraantaipaleeseen sen jälkeen, kun puut on lopullisesti pinteistä päästetty. Mainittakoon, että proomut on niin rakennettu, että nekin voidaan kuljettaa tukkirataa pitkin. Oraantaipaleesta vietään kettingit ja rautalangat jälleen niputuspaikkoihin. — Kun lasti sitten on valmis, niin nappulaa painamalla ilmoitetaan konehuoneeseen, että nyt sopii panna „höyry päälle”. Koneenkäyttäjä kääntää hanaa ja laite alkaa toimia. Vaunut nousevat umpisukkulasta ja lähtevät, kuten jo kuvassa n:o 1 ja vielä selvemmin kuvassa n:o 3 nähdään, kiipeämään loivaa ylämäkeä sen päälle ja pysähtyvät kuvassa n:o 4 näkyvän konehuoneen vierelle, johon samanaikaisesti saapuvat myös tyhjä vaunut vastakkaiselta suunnalta toista rataa pitkin, kuten kuvasta n:o 5 näkyy. Siitä alkaa myötämäki vastarannalle Kuolimonjärven Oraanlahteen, missä vaunut taas joutuvat veteen ja niput irroitetaan niistä. Nipuilla on jälleen edessään vesimatka, ja seuraavana pysähdyspaikkana on vasta noin 50 km. päässä sijaitseva Honkataipale.

Oraantaipaleen tukkirata alottaa toimintansa tavallisesti toukokuun 15 ja 31 päivän välisenä aikana, kesän tulosta riippuen, ja kuljetusta kestää lokakuun alkupuolelle saakka. Kahta rataa pitkin ehditään 9-tuntisena työpäivänä kuljettaa pitkää tavaraa 126 nippua ja lyhyttä 180, keskimäärin siis tunnissa 14 ja 20 nippua.

Kun niput on Kuolimonjärven Oraanlahdessa uitettu

Kuva n:o 7. Nippujono eli „tookki” vaeltaa hinaajan vetämänä Honkataipaletta kohti.

Kuva n:o 10. Tukkijuna lähtövalmiina Honkataipaleesta Taipaleenlahteen.

Kuva n:o 8. „Halla XVIII”, joka hinasi edellisessä kuvassa näkyvää nippujonoa.

Kuva n:o 11. Honkataipaleen tukkiradan päätepaikka, Taipaleenlahti, johon tukkivaunut nippuineen ovat solumassa.

Kuva n:o 9. Nipuilla lastattuja vaunuja nousemassa Kuolimonjärvestä Honkataipaleeseen.

Tukkiradan johtaja Kustaa Nestor Kuusinen rouvineen.

vaunuista, ne järjestetään parijonoon ja kiinnitetään toisiinsa hinattaviksi toista kannasta, *Honkataipaleetta* kohti. Tämä reitti on, kuten jo mainittiin, 50 km. pituinen. Hinaajat, jotka yksin kulkiessaan pääsevät puikkelehtimaan kapeammista paikoista kuin nippujonot, kulkevat „oikotietä”, jolloin matka lyhenee 10 km:llä. Mekin oikaisimme ajan voittamiseksi ja hurautimme Oraantaipaleesta samalla autolla, jolla olimme sinne Kuusankoskelta tulleet, Kaurio-nimiselle, tämän reitin varrella olevalle sillalle, jonka korvassa „Halla XI” oli odottamassa viedäkseen meidät Honkataipaleeseen. Ihailimme laivan kannelta isänmaamme armaita kasvoja, jotka kesäisen auringon loisteessa esiintyivät kaikessa ihanuudessaan. Reitti oli vaihteleva ja sen varsilla suorastaan vilisi, jos niin voi sanoa, kuusankoskelaistenkin uneksimia ihanteellisia huvilanpaikkoja hiekkarantoihin ja muine mukavuuksineen. Vai mitä sanotaan esim. kuvassa n:o 6 näkyvästä maisemasta, jonka rannoilla olisi suloista suvehtia tarvitsematta pelätä, että naapurit millään tavalla häiritsevät. Mutta valitettavasti nämä tienoot ovat vähän kuin „Jumalan selän takana”, joten niille ei ainakaan lähiaikoina huvilarakennuksia kohonne, ei ainakaan monia.

Matka edistyi nopeasti voimakkaan hinaajan halkoes-sa miltei peilityn Kuolimonjärven pintaa. Eteemme ilmestyy Honkataipaleetta kohti matkalla oleva, „veturin” hinaama nippujono eli „tooki”, joksi sitä yleisesti kutsutaan. Näemme tämän kulkueen, jossa laskimme olevan kaikkiaan 88 nippua, kuvassa n:o 7. „Tookia” kiskoo perässään pienikokoinen „Halla XVIII”, joka on ikuistettu kuvassa n:o 8. Kohta saavummekin sitten Honkataipaleen rantaan, jossa koko tämän uittoväylän johtaja Kustaa Nestor Kuusinen on vastassa. Meidät ohjataan ensin hänen kotiinsa, missä saamme nauttia ystävällisen talonväen vieraanvaraisuutta. Sen jälkeen ryhdymmekin hra Kuusisen opastuksella tutustumaan toimintaan Honkataipaleen tukkiradalla.

Honkataipale on kannas Kuolimonjärven ja Mäntyharjun vesistöön kuuluvan Kallaveden välillä ja se sijaitsee Suomenniemen ja Ristiinan pitäjien rajalla. Kannaksen leveys on lähes 5 km.

Nippujen nosto Kuolimonjärvestä tapahtuu samalla tavalla kuin Oraantaipaleessakin. Mutta kun Honkataipaleen höyrykone on voimakkaampi, se kun kehittää 65 hevosvoimaa, voidaan järvestä samalla kertaa nostaa 5 tukkivaunua. Alkutaival on ylämäkeä aina muutaman sadan metrin päässä sijaitsevaan konehuoneeseen saakka, jonka vierelle lastatut vaunut vedetään ja josta tyhjät vaunut taas lasketaan takaisin järveen uusia nippuja hakemaan. Kuvassa n:o 9 näh-

dään nipuilla lastattuja vaunuja parhailaan nousemassa mäkeä ylös Kuolimonjärvestä Honkataipaleeseen. Kun kaikki 5 vaunua ovat onnellisesti päässeet mäen päälle, ottaa kuvassa n:o 10 näkyvä veturi ne huostaansa ja lähtee vetämään kannaksen yli Kallaveden Taipaleenlahteen. Olisi varsin mielenkiintoista selostaa yksityiskohtaisemmin tämän tukkiradan tekniikkaa, johon hra Kuusinen perehdytti meidät tunnetulla perinpohjaisuudellaan, mutta siitä täytyy luopua, koska kirjoituksemme muutenkin on venynyt luvattoman pitkäksi. Mainitsemme vain, että tukkijuna lähtee säännöllisesti joka puolen tunnin kuluttua, ja sillä välin, kun veturi on matkalla, järjestetään sille konehuoneen vierelle uusi kuorma järvestä nostetuista, tukkinipuilla lastatuista vaunuista. Kuvassa n:o 11 nähdään radan päätepaikka. Veturi on loivassa alamäessä ohjattu sivuraiteelle ja vaunut painuvat omalla painollaan päärataa pitkin rantaan. Ennenkuin vaunut joutuvat veteen, ne yhdistetään sivuraiteella olevaan veturiin 140 m. pituisella vaijerilla, jonka avulla vaunut, sen jälkeen kun ne ovat painuneet veteen ja niput on niistä irroitettu, vedetään jälleen ylös kuivalle maalle. Tämä toimitus, joka on teknillisesti varsin mielenkiintoinen, ansaitsisi oman lukunsa, mutta täytyy sen selostaminen rajoittaa tähän. Mainittakoon enää vain, että veturi kuljettaa tyhjät vaunut takaisin Honkataipaleeseen, mihin se jättää ne ja ottaa odottamassa olevat 5 nipuilla lastattua vaunua viedäkseen ne vuorostaan Taipaleenlahteen.

Taipaleenlahdessa muodostetaan nipuista jälleen „tooki”, johon laitetaan 180—200 nippua, kaksi rinnastusten, ja hinaaja lähtee sitä kuljettamaan Mäntyharjua kohti. 19 km. päässä Honkataipaleesta on kuitenkin noin 2½ km. pituinen mutkikas Kiepinsalmi, josta tällainen pitkä nippujono ei pääse yhdellä kertaa läpi. Siellä toimittaakin toinen hinaaja nippujen kuljetuksen salmesta pienemmissä erissä salmen toiseen päähän, josta Pyhävesi alkaa. Kun 300 à 500 nippua on kulkeutunut salmen läpi, lähtee hinaaja sitten viemään niitä noin 11 km. päässä sijaitsevalle Pyhäkoskelle. Siellä niput puretaan ja sekä kettingit että rautalangat lastataan proomuihin, kuljetettaviksi, kuten jo edellä on mainittu, takaisin Oraantaipaleeseen ja sieltä edelleen niputuspaikkoihin Saimaalla. Tukit ja paperipuut lajitellaan sen jälkeen ja niistä erotetaan „rammat” puut eli sellaiset, jotka uhkaavat painua pohjaan. Lauttausyhdistys ottaa uivat puut huostaansa ja toimittaa ne määräraikkoihin, Kymintehtaille ja Kotkaan sekä muuannekin välillä oleville teollisuuslaitoksille. Rampapuut viedään n. s. rampamakasiiniin, jossa ne nipute-

KYMINTEHTAAN SELLULOOSATEHDAS

voitti osastojen välisissä jalkapallokilpailuissa molemmat
kiertopalkinnot.

Kymintehtaan ja Kuusankosken osastojen välisiä jalkapallokilpailuja varten oli joukkueet tänä vuonna jaettu kahteen sarjaan ja tapahtui sarjoihin jako etupäässä viime vuoden kilpailuissa saavutettujen kokemusten perusteella. Kilpailuihin oli ilmoittautunut kaikkiaan 14 joukkuetta, joista A-sarjaan joutuivat Kuusankosken paperitehdas, Korjauspaja, Tehdasrakennusosasto, Kymintehtaan paperitehdas, Kymintehtaan selluloosatehtaan I joukkue ja Sähköosasto sekä B-sarjaan Kuusankosken selluloosatehdas, Ulkotyöosasto, Klooritehdas, Puuhiomot, Talousosasto, Liikenneosasto, Kymintehtaan selluloosatehtaan II joukkue ja Kuusankosken saha. Viimeksimainittu ei kuitenkaan osallistunut kilpailuihin, mutta kun tieto sen poisjäämisestä saatiin vasta sen jälkeen, kun ottelujärjestys jo oli arvottu ja ottelupäivät määrätty, toisin sanoen paljon työtä antanut alkujärjestely jo oli suoritettu, ei katsottu olevan syytä ryhtyä samaan hommaan uudelleen, vaan päätti kilpailutoimikunta, että muut B-sarjan joukkueet saavat Sahan joukkueesta luovutusvoiton ja sitä seuraavat täydet pisteet.

Ottelut alkoivat toukokuun 9 p:nä ja päättyivät kesäkuun 15 p:nä. Pelejä oli yleensä kolmasti viikossa, nimittäin maanantaisin, keskiviikkoisin ja perjantaisin. Parin ensimmäisen viikon aikana suoritettiin kaksi ottelua illassa, mutta toukokuun 20 p:stä lähtien lisättiin ottelujen lukumäärä kolmeksi. Kun kysymyksessä oli yksinkertainen sarja, joutuivat kaikki joukkueet keran pelaamaan toisiaan vastaan. Voitosta laskettiin 2 pistettä ja tasapelistä 1 piste. Häviöstä ei pistetili tietenkään lisääntynyt, mutta ei vähentynytäkään. Peli-aika oli A-sarjassa 30+30 minuuttia ja B-sarjassa 20+20 minuuttia. Puoliaikojen välillä pidettiin 10 minuutin levähdystauko. Lisäksi oli säännöissä määräys,

että jos pisteet menevät tasan, ratkaisee maalilukujen suhde.

Kun A-sarjassa suoritettiin kaikkiaan 15 ottelua ja B-sarjassa kokonaista 21 eli siis yhteensä 36 ottelua, rajoitumme seuraavassa mainitsemaan vain kunkin ottelun lopputuloksen.

A-sarja: Kuusankosken paperitehdas — Korjauspaja 2—1, Tehdasrakennusosasto — Kymintehtaan paperitehdas 4—1, Kymintehtaan selluloosatehdas I — Sähköosasto 7—0, Tehdasrakennusosasto — Kuusankosken paperitehdas 4—1, Kymintehtaan selluloosatehdas I — Korjauspaja 5—0, Kymintehtaan paperitehdas — Sähköosasto 4—2, Kuusankosken paperitehdas — Kymintehtaan paperitehdas 0—0, Korjauspaja — Sähköosasto luovutus, Kymintehtaan selluloosatehdas I — Tehdasrakennusosasto 1—0, Kymintehtaan selluloosatehdas I — Kuusankosken paperitehdas 3—2, Korjauspaja — Kymintehtaan paperitehdas 1—0, Tehdasrakennusosasto — Sähköosasto 6—0, Kuusankosken paperitehdas — Sähköosasto 3—0, Korjauspaja — Tehdasrakennusosasto 0—0 ja Kymintehtaan selluloosatehdas I — Kymintehtaan paperitehdas 9—0. — Pisteet: 1) Kymintehtaan selluloosatehdas I 10. 2) Tehdasrakennusosasto 7. 3) Kuusankosken paperitehdas 5. 4) Korjauspaja 5. 5) Kymintehtaan paperitehdas 3. 6) Sähköosasto 0. — Kaksi viimeksimainittua putosi B-sarjaan.

B-sarja: Kuusankosken selluloosatehdas — Ulkotyöosasto 3—0, Puuhiomot — Klooritehdas 2—0, Talousosasto — Liikenneosasto 4—0, Kuusankosken selluloosatehdas — Klooritehdas 5—2, Ulkotyöosasto — Puuhiomot 3—1, Kymintehtaan Selluloosatehdas II — Liikenneosasto 4—0, Kuusankosken selluloosatehdas — Puuhiomot 3—0, Talousosasto — Ulkotyöosasto 2—1, Klooritehdas — Liikenneosasto 1—1, Talousosasto — Kuusan-

taan uudestaan ja kuljetetaan Mäntyharjun asemalle sieltä Kymintehtaalle lähetettäväksi.

Toivomme, että lukija, joka on jaksanut seurata tätä „vihreän kullan” kulkutietä, olisi saanut edes osapuilleen oikean kuvan siitä, mitenkä monta mutkaa matkassa tosiaankin on, ennenkuin puut ovat Saimaan metsistä vaeltaneet Mäntyharjuun saakka. Ja sieltähän niillä on vielä aika huippaus Kymijoen teollisuuslaitoksiin.

Lopuksi on vielä esiteltävä lukijalle herrasväki Kuusinen. Tähän on sitäkin enemmän syytä, kun tämän vuoden marraskuun 1 p:nä tuli kuluneeksi 40 vuotta heidän astumisestaan yhtymämme palvelukseen.

Kustaa Nestor Kuusinen (ent. Granö) on syntynyt elokuun 23 p:nä 1870 Kiukaisissa. Hän on käynyt 2-

vuotisen maanviljelyskoulun Osarassa ja Evon metsäkoulun, oltuaan välillä kolme lukukautta Turun teollisuuskoulussa. Hän on ollut tukkiratahommissa mukana alusta alkaen eli toukokuun 20 p:stä 1909 hoitaen sitä koko ajan. Lisäksi hän on hoitanut viittä yhdysviljelyksessä olevaa, yhtymän omistamaa tilaa. Sitä ennen hän marraskuun 1 p:stä 1898 hoiti Multahovin maanviljelystä ja metsiä.

Rva Aino Emilia Kuusinen, o. s. Granroth, on miehensä apuna hoitanut konttoritehtäviä, nimittäin kirjapidon ja kirjeenvaihdon. Niinikään on rva Kuusinen hoitanut yhtiön elintarvejakelun, jollainen on ollut pakko järjestää, kun minkäänlaista kauppapuotia ei löydy edes lähitienoollakaan.

Akseli A. Ylikangas.

A-sarjan voittaja, Kymintehtaan selluloosatehtaan I joukkue.

B-sarjan voittaja, Kymintehtaan selluloosatehtaan II joukkue.

Voikaan tehtaan korjauspajan joukkue, joka voitti Kymintehtaan A-sarjan voittajan.

kosken selluloosatehdas 2—0, Kymintehtaan selluloosatehdas II—Klooritehdas 3—1, Ulkotyöosasto—Liikenneosasto 4—1, Kymintehtaan selluloosatehdas II—Puuhiomot 8—0, Liikenneosasto—Kuusankosken selluloosatehdas 1—0, Talousosasto—Kymintehtaan selluloosatehdas II 0—0, Liikenneosasto—Puuhiomot 2—0, Kymintehtaan selluloosatehdas II—Ulkotyöosasto 1—0, Talousosasto—Klooritehdas 9—1, Kymintehtaan selluloosatehdas II—Kuusankosken selluloosatehdas 4—0,

Ulkotyöosasto—Klooritehdas 2—1 ja Talousosasto—Puuhiomot 1—0. — Pisteet: 1) Kymintehtaan selluloosatehdas II 13 pistettä. 2) Talousosasto 13 pist. 3) Kuusankosken selluloosatehdas 8 pist. 4) Ulkotyöosasto 8 pist. 5) Liikenneosasto 7 pist. 6) Puuhiomot 4 pist. 7) Klooritehdas 3 pist. — Kaksi ensinmainittua nousi A-sarjaan.

A-sarjan mestariksi tuli siten Kymintehtaan selluloosatehtaan I joukkue, joka voitti kaikki vastustajansa. B-sarjassa taas olivat saman tehtaan II joukkue ja Talousosasto kovin tasaväkisiä voittaen kaikki muut ja pelaten keskenään tasapelin.

Pelitaso oli edelliseen vuoteen verraten silmännähtävästi kohonnut ja juuri siihenhän on näitten kilpailujen avulla tarkoitus pyrkiäkin. Innostunutta yleisöä oli satamäärin jokaista ottelua seuraamassa; eräissä otteluissa kohosi katsojien lukumäärä runsaasti toiselle tuhannelle.

Julkaisemme vielä sarjataulukon, josta käyvät selville ottelujen lukumäärä, voitot, tasapelit, häviöt, maalit ja pisteet.

A-sarja.

Ky sellul. I	5	5	0	0	25—2	10 pist.
Tehdasrak.-os.	5	3	1	1	14—3	7 „
Kuu pap.	5	2	1	2	8—8	5 „
Korjausp.	5	2	1	2	2—7	5 „
Ky pap.	5	1	1	3	5—16	3 „
Sähköos.	5	0	0	5	2—20	0 „

B-sarja.

Ky sell. II	7	6	1	0	21—1	13 pist.
Taloulos.	7	6	1	0	18—2	13 „
Kuu sell.	7	4	0	3	11—9	8 „
Ulkotyöos.	7	4	0	3	9—9	8 „
Liikenneos.	7	3	1	3	5—12	7 „
Puuhiomot	7	2	0	5	3—17	4 „
Kloorit.	7	1	1	5	6—23	3 „
Saha	7	0	0	7	—	0 „

*

Kymintehtaan—Kuusankosken ja Voikaan osastojen välisten jalkapallokilpailujen voittajajoukkueet pelasivat keskenään elokuun 27 p:nä Kuusankosken urheilukentällä. Ottelu päättyi voikaalaisten vakuuttavaan voittoon 4—1, puoliaika 2—1. Heti ottelun päätyttyä jakoi tuomari E. Wallenius palkinnot Kymintehtaan ja Kuusankosken osastojen välisistä jalkapallokilpailuista. Kymintehtaan selluloosatehdas sai molempien sarjojen kiertopalkinnot vuodeksi haltuunsa ja voittaneitten joukkueitten pelaajille ojennettiin muistopalkinnot. Sitäpaitsi jaettiin toiminimi Palmbergin lahjoittamat muistopalkinnot neljälle erotuomarille ja saivat näitä palkintoja Birger Turunen, Manne Sommarberg, Eino Willman ja Birger Ström.

Leiripaikka Lappalan rannalla.

LEIRIMUISTOJA.

Tyttöjen leirit kuluneena kesänä kuvastelivat melko tarkkaan kesän ilmoja. Alkukesän leiri sai kamppailla sadetta ja koleutta vastaan kesä—heinäkuun vaihteessa, jota vastoin heinäkuun loppuosan leiri nautti mitä ihanimmista kesäpäivistä aurinkoiseen ja helteiseen. Leiri on kuitenkin sinänsä niin hauska asia, että se huonollakin säällä saattaa muodostua menestykseksi muitten ominaisuuksiensa ansiosta.

Niinpä Kuusankosken Partiotyttöjen leiri Vierumäen kaltevassa maastossa kesäkuun 28. ja heinäkuun 8. päivän välisenä aikana oli vaihteleva ja antoisa niille 33:lle partiotytölle, jotka siellä olivat mukana siitä huolimatta, että leiriajan yhdestätoista päivästä seitsemänä satoi. Läheisen Urheiluopiston suojat avautuivat auliisti sadepäivinä kosteuden ahdistamille tytöille, ja mukavaa siellä olikin istua kuuntelemassa esityksiä, laulaa ja leikkiä. Voikin sanoa, että Urheiluopiston ansiota oli suurelta osalta leirin sujuminen onnellisesti. — Tämä leiri oli Kymenlaakson partiotyttöjen yhteinen ja heitä oli monelta eri kulmalta. Lisäksi oli leirille saapunut 18 ruotsinmaalaista partiotyttöä sille väriä ja eloa antamaan. Meidänkin tyttömme — alkukankeuden voitettuaan — „veljeilivät” utterasti naapurimaan tyttöjen kanssa. — Hauska muisto jäi, ja kauemminkin olisi lopulta viivytty, kun ilmatkin viimein kaunistuivat, jos olisi ollut mahdollista.

Lappalan tutuilla rannoilla vietettiin toinen tyttöjen leiri heinäkuun 25:nneestä elokuun 4:nneen päivään. Siellä oli kaikkea, mitä leiri ulkonaisesti onnistuakseen tarvitsee: aurinkoa, lämpöä, rauhallinen ympäristö, vettä ja hiekkaa. Sitä säesti tällä leirillä lisäksi iloinen toveruus ja hyvä yhteishenki.

Leiri kuuluu niihin, joita muistellaan vielä talven viimoissa. Ehkäpä joku muiston jyvänen sieltä itää tyttöjen mielissä vielä silloinkin, kun leirit heidän kohdaltaan ovat lopullisesti ohimenneet.

60 VUOTTA

täytti marraskuun 8 p:nä Kymintehtaan korjauspajan ylimestari Hugo August H e s s l e. Hän on syntynyt Tukholmassa, mistä jo pienenä vanhempiensa mukana siirtyi Suomeen. Nuorukaiseksi vartuttuaan hän meni Helsingin teollisuuskouluun ja sen kurssin suoritettuaan työskenteli koneenkäyttäjänä valtamerialoissa joutuen tällöin liikkumaan eri puolilla maailmaa. Oltuaan sitten pari vuotta monttöörinä eräässä tehtaassa Tukholmassa hän tuli lokakuussa v. 1905 piirtäjäksi Kymin Oy:n insinöörikonttoriin, mistä siirtyi Kymintehtaan korjauspajaan työskennellen siellä 3 vuotta korjauspajan johtajan apulaisena. Vuosina 1914—19 hän oli työnjohtajana Kuusankosken korjauspajassa ja viimeksimainitusta vuodesta lähtien hän on ollut nykyisessä toimensaan Kymintehtaan korjauspajan ylimestarina.

Vapaussotaan hän otti osaa Kymintehtaitten sk:n mukana Savon rintamalla. Suojeluskuntatyöhön hän on osallistunut alusta saakka ja kuului aikaisemmin Kymintehtaitten sk:n esikuntaan. Lisäksi on hän ottanut osaa m.m. palokunta- ja kuoro toimintaan.

50-VUOTTA

täytti heinäkuun 14 p:nä kansakoulunopettaja Juho Laurikainen Kuusankoskella. Hän on ollut opettajana Kymintehtaan kansakoulussa elokuun 1 p:stä 1916 heinäkuun 31 p:ään 1920 sekä elokuun 1 p:stä 1929 edelleen, hoitaen käsityöopettajan virkaa. Opettaja Laurikainen on toiminut Kymintehtaitten—Kouvolan työväenopiston Kuusankosken ja Voikaan osastojen kuorojen johtajana. Sitäpaitsi hän on aikoinaan johtanut torvisoittokuntaa ja Kymintehtaitten sk:n mieskuoroa ja kuulunut Kymintehtaan Sekakuoro „Kaikuun”.

Kolme sisarusta leirillä.

VOIKKAAN TEHTAAN JALKAPALLOKILPAILUSSA

voitti sähköosasto A-sarjan ja rakennusosasto B-sarjan.

Voikkaan tehtaan jalkapallokilpailuihin, mitkä tänä vuonna pelattiin 10. 5.—7. 6. välisenä aikana Klubin kentällä, ilmoittautui kaikkiaan 9 joukkuetta, nimittäin sähköosasto, puuhiomo, korjauspaja, paperitehdas, talousosasto, selluloosatehdas, ulkotyöosasto, höyryosasto ja rakennusosasto. Aikaisempien vuosien kokemusten perusteella tiesi jalkapallotoimikunta, että kysymyksessä ovat jälleen pelitasoltaan hyvinkin epätasaiset joukkueet, joten, jos pelataan edellisen vuoden „uloslyöntitapaan”, voi moni peli menettää mielenkiintonsa sikäli, että toinen pelijoukkue on aivan musertavan ylivoimainen, ja lisäksi voi arpaonni näytellä huomattavaa osaa tuloluettelossa. Jotta näistä haitoista päästäisiin ja saataisiin pelit mielenkiintoisemmiksi ja tasaväki-

A-sarjan voittaja, Korjauspajan joukkue. Seisomassa: U. Paalanen (erotuomari), V. Rautiainen, O. Strand, S. Kärki, J. Arnkil, M. Koskinen ja A. Kaleva. — Polvillaan: O. Takala, E. Roos ja M. Kiviluoto.

B-sarjan voittaja, Tehdasrakennusosaston joukkue. Seisomassa: E. Roos (erotuomari), O. Isomäki, V. Vesamala, T. Kossila, V. Björn, V. Valpas ja E. Aronen. — Polvillaan: K. Salmi, V. Mönkkönen ja T. Vesanen.

semmiksi, päätettiin jakaa pelaavat joukkueet kahteen sarjaan edellisen vuoden pelien perusteella. A-sarjaan tulivat täten sähköosasto, puuhiomo, korjauspaja ja paperitehdas ja loput jäivät B-sarjaan. Lisäksi päätettiin, että seuraavana vuotena putoaa A-sarjan huonoin B-sarjaan, josta vuorostaan voittaja nousee A-sarjaan.

Seuraavassa lyhykäisyydessään eri ottelut lopputulokseen.

A-sarja:

- 10. 5. Sähköosasto—Puuhiomo 3—0 (erotuomari T. Kossila).
- „ Korjauspaja—Paperitehdas 7—1 (L. Jansson).
- 17. 5. Korjauspaja—Sähköosasto 1—0 (L. Jansson).
- 20. 5. Puuhiomo—Paperitehdas 3—2 (L. Jansson).
- 24. 5. Sähköosasto—Paperitehdas 2—2 (L. Jansson).
- 7. 6. Korjauspaja—Puuhiomo 4—0 (U. Paalanen).

Mestariksi selviytyi siis ylivoimaisesti korjauspajan joukkue, jonka voitto- ja häviömaalien suhde on 12—1 ja pisteet 6. Sen joukkueessa pelasivat E. Roos, O. Takala, M. Kiviluoto, V. Rautiainen, O. Strand, S. Kärki, C. Arnkil, M. Koskinen ja A. Kaleva. Toiseksi sijoittui sähköosasto tuloksin 5—3, 3 pistettä. 3) Puuhiomo 3—9, 2 pist. 4) Paperitehdas 5—12, 1 piste.

B-sarja:

- 13. 5. Selluloosatehdas—Talousosasto 2—1 (E. Eloranta).
- „ Höyryosasto—Ulkotyöosasto 1—0 (C. Arnkil).
- 17. 5. Rakennusosasto—Talousosasto 1—1 (L. Karlsson).
- 20. 5. Selluloosatehdas—Ulkotyöosasto 1—1 (E. Roos).
- 24. 5. Höyryosasto—Talousosasto 4—2 (T. Kossila).
- 31. 5. Talousosasto—Ulkotyöosasto 0—0 (E. Eloranta).
- „ Selluloosatehdas—Rakennusosasto 2—2 (C. Arnkil).
- 3. 6. Rakennusosasto—Ulkotyöosasto 1—0 (E. Roos).
- „ Selluloosatehdas—Höyryosasto 4—0 (E. Eloranta).
- 7. 6. Rakennusosasto—Höyryosasto 6—2 (E. Roos).

Palkintojärjestys: 1) Rakennusosasto 6 pistettä (maaliskuuhde 10—5). 2) Selluloosatehdas 6 pist. (9—4, voittomaalit ratkaisivat). 3) Höyryosasto 4 pist. (7—12). 4) Talousosasto 2 pist. (4—7). 5) Ulkotyöosasto 2 pist. 1—3, voittomaalit ratkaisivat).

Rakennusosasto, jonka joukossa pelasivat O. Isomäki, V. Vesamala, T. Kossila, V. Björn, V. Valpas, E. Aronen, K. Salmi, V. Mönkkönen ja T. Vesanen, nousi täpärästi siis A-sarjaan ja paperitehdas putosi B-sarjan puolelle. Ensi vuonna tulee tämän putoamisen johdosta taaskin jalkapallotoimikunnalle uusi pulma ratkaista-

TEOLLISUUSLAITOSTEN AMMATTIKOULUJEN

väliset urheilukilpailut

järjesti tänä syksynä Kymin Oy:n ammattikoulu syyskuun 8 p:nä Kuusankosken urheilukentällä. Kilpailuun osallistui 8 ammattikoulua kamppailien keskenään paremmuudesta 5-ottelussa, jonka lajeina olivat 100 ja 1,000 m. juoksut, kuulantyyöntö, korkeushyppy ja keihäänheitto. Lohjan ammattikoulu suoriutui jo kolmannen kerran perätysten voittajana saaden kilpailtavana olleen komean hopeamaljan lopullisesti omakseen. Sen kahden parhaan edustajan keskitulos oli 294,6 pistettä. Kaikista muista kouluista otettiin huomioon kolmen parhaan edustajan keskitulos ja muodostui näiden järjestys seuraavaksi: 2) Varkaus 263,6. 3) Nokia 240,1. 4) Valkiakoski 225,3. 5) Mänttä 220,8. 6) Kone ja Silta 219,4. 7) Kymin Oy. 200,2. 8) Suomen Sähkö Oy. Gottfrid Strömberg 193,3.

Mieskohtaisen kilpailun voitti Lohjan Kauko Eliasson pistemäärällä 310,8.

Eri lajeista mainittakoon, että 1,000 m. juoksun voitti Eero Aronen Kymin Oy:n ammattikoulusta ylivoimaisesti ajalla 2,45,8.

vaksi, sillä tällä haavaa näyttää paperitehdas liian ylivoimaiselta B-sarjassa pelaajaksi. Mahtaisikohan tulla „kirkko keskelle kylää”, jos paperitehtaalta saataisiin II joukkue hoitelemaan B-sarjaa, ja I joukkue pysyisi edelleenkin viidentenä A-sarjassa? Tällaiseen järjestykseen luulisi paperitehtaan ilomielin suostuvan, ja miesmäärältään suurimpana osastona myöskin luulisi sen saavan 18 miestä tuleen.

*

Sarjaottelut pitivät yleisön mielenkiinnon vireillä aina loppuun saakka, ja sankoin joukoin riensikin väkeä kansoittamaan Klubin kentän kalliot peli-iltoina. Ja vaikka oman osaston puolta pidettiinkin lujasti, pysyivät huutosakkien kehotukset asiallisina ja tosiurheiluhengen mukaisina.

*

Jalkapallojoukkueiden ohella kilpailivat erotuomarit toiminimi Palmbergin lahjoittamista n.s. erotuomarilautasista, joita Voikkaalla oli kilpailtavana kaksi. Tuomareita arvosteltaessa otettiin huomioon tuomittujen pelien lukumäärä ja pelissä osoitettu tuomaritaito. Toimikunta päätti yksimielisesti antaa toisen lautasista L. Janssonille ja toisen E. Roosille. Lähinnä oli E. Eloranta, jolla oli Roosin kanssa yhtä monta tuomittua ottelua.

Lä.

Kilpailujen osanottajat. Kymin Oy:n ammattikoulun edustajat edessä oikealla.

Tässä kuvassa nähdään teollisuuslaitosten konepajakoulujen tarkastaja insinööri A. Levander, kilpailuihin osallistuneiden koulujen johtajia ja opettajia sekä paikallisia urheilutoimihenkilöitä, joita oli pyydetty toimitsijoiksi.

Kuva 1.000 m. juoksusta, jonka voitti Kymin Oy:n ammattikoulun edustaja Eero Aronen (n:o 4).

URHEILUTIETOJA HALLASTA.

Osastojen väliset urheilukilpailut.

Hallan Tehtaitten toiset yleisurheilukilpailut pidettiin heinäk. 27 p:nä Hallan urheilukentällä. Kilpailtiin 3-ottelussa, jonka lajeina olivat 200 m., kuula ja korkeushyppy. Yleisurheilu on Hallassa vielä lapsipuolen asemassa, kun eivät tälläkään kertaa kaikki osastot saaneet täyttä joukkuetta mukaan. Toivottavasti ensi kerralla saamme nukkuvatkin valveille ja yhteiseen voimainmittelyyn.

Tulokset: 1) Selluloosatehdas, 12:n keskitulos 190,68 pistettä. 2) Höyläämö, 4:n keskitulos 187,14 pist. 3) Tukkiosasto, 5:n keskitulos 185,11 pist. 4) Lautatarha, 12:n keskitulos 180,32 pist. — Sahalla ja rakennusosastolla oli vain 1 edustaja.

Yksityistulokset: 1) V. Pohjola, Tukk. 208,12. 2) A. Penttilä, Sell. 205,31. 3) A. Brunila, Laut. 199,50. 4) T. Raussi, Laut. 199,12. 5) G. Andersen, Höyl. 198,81. 6) O. Anttila, Sell. 198,56. 7) K. Penttilä, Sell. 197,37. 8)

5-ottelun voittaja Kauko Eliasson Lohjalta.

Veikeä ryhmä Kymin Oy:n ammattikoulun tyttöoppilaita kilpailuja seuraamassa.

J. Jürgens, Sell. 196,94. 9) V. Nurmi, Sell. 196,62. 10) H. Kanter, Höyl. 194,06. 11) T. Grönlund, Sell. 192,44. 12) H. Turunen, Laut. 190,31. 13) K. Turkia, Laut. 189,69. 14) L. Aaltonen, Sell. 188,50. 15) A. Mäkinen, Saha 187,81. 16) K. Kaasalainen, Sell. 186,50. 17) A. Taavitsainen, Sell. 185,37. 18) E. Adolfsen, Höyl. 184,75. 19) E. Tani, Laut. 184,62. 20) E. Kunnari, Tukk. 184,56.

Karsintakilpailut Kymi-yhtymän tehtaitten välisiä kilpailuja varten

pidettiin Hallassa heinäk. 29 p:nä. Kilpailtiin seuraavissa lajeissa:

Viestinjuoksu 100+200+300+400: 1) Selluloosatehdas, I joukkue, 2,15,3. 2) Lautatarha 2,23,5. 3) Selluloosatehdas, II joukkue, 2,24,7. 4) Höyläämö 2,25,2. 5) Tukkiosasto 2,26,4. 6) Korjauspaja 2,26,6.

3.000 m. juoksu: 1) V. Koskela, Tukk. 9,33,7. 2) T. Leskinen, Konep. 9,35,0. 3) V. Sipilä, Sell. 10,01,0. 4) E. Hartonen, Tukk. 10,17,0. 5) P. Heijari, Laut. 10,21,0. 6) Y. Karhunen, Saha 10,22,5. 7) M. Leskinen, Laut. 10,41,0. 8) I. Kyykkä, Sell. 10,49,0. 9) A. Schaaf, Sell. 10,57,5.

Uintikilpailut.

Saassa asuvina emme me hallalaiset pääse ilman veneitä tahi laivoja mantereelle, paitsi talvisin, kun vedet jäätyvät. Näin ollen on meidän pakko opetella myös eräs toisenlainenkin kulkutapa — uinti. Sitä olemme harrastaneet pienestä pitäen, milloin enemmän, milloin vähemmän. Voimme hyvällä syyllä kerskata pääsevämme vaikka uidenkin yli salmen, jos niikseen tulee. Sattuipa kerran elokuulla, että Selluloosatehtaan konttoriväki sai ylpeyden puuskan, ja kun työskentelevät lähellä salmea, haastoivat kilpauintiin muiden osastojen konttori- ja henkilökunnan. Ei kylläkään salmen yli, vaan 50 m. matkalla. Kyllä siinä haastajat rötkkiinsä saivat, mutta harrastusta lisääntyi muillekin. Alla olevasta luettelosta selviää, miten kilpailuissa kävi.

Joukkuetulokset (4 miestä ja 2 naista): 1) Lautatarha ja höyläämö 4,41,4. 2) Selluloosatehdas 5,13,8. 3) Saha 5,38,0. 4) Pääkonttori 5,52,1.

Yksityistulokset. Miehet: 1) Lehtosalo, M., Saha 35,6. 2) Brunila, A., L. & H. 39,8. 3) Remes, A., s:n 40,8. 4) Gyllenberg, G., Pääk. 41,0. 5) Piik, O., L. & H. 42,3. 6) Mäkelä, V., s:n 43,2. 7) Kaasalainen, O., Sell. 44,2. 8) Hokkanen, T., L. & H., 45,1. 9) Lönnberg, F., Pääk. 49,8. 10) Tuominen, M., Sell. 51,3. 11) Heijari, A., Saha 51,3. 12) Ylönen, V., L. & H. 51,5. 13) Wecksten, E., Saha 53,2. 14) Varpio, Y., Pääk., 53,4. 15) Malinen, E., Sell. 53,5. 16) Söderström, T., Pääk. 53,9. 17) Länsimies, T., Sell. 54,7. 18) Levänen, E., L. & H. 55,0. 19) Ukkonen, E., Saha 60,8. 20) Tötterman, C., Pääk. 65,8. — Naiset: 1) Simpanen, H., L. & H. 51,4. 2) Andersen, I., Sell. 52,5. 3) Andersen, T., s:n 57,6. 4) Pitkänen, A., s:n 59,7. 5) Pitkänen, T., L. & H. 63,9. 6) Ylönen, I., L. & H. 66,8. 7) Särkkä, K., Saha 66,9. 8) Kartiovaara, V., Sell. 67,6. 9) Olsen, L., Saha 70,2. 10) Kyander, A., Pääk. 74,1. 11) Hurme, I., s:n 79,9.

Promoottori, lehtori Y. Kaloniemi, painaa seppleen pikkuisen uimakandidaatin päähän.

Pikkutyttöjen uintikilpailusta. Vasemmalta: Anneli Hietala, Eira Tynys, Vieno Kukkanen ja Kirsti Karonen.

80 UIMAMAISTERIA JA -KANDIDAATTIA

seppelöitiin Kuusankosken uimakoulun 4:nnessä promotiossa.

Kymin Oy:n uimalaitoksella Kuusankoskella on jo neljänä kesänä pidetty uimakoulua, jossa monet sadat paikkakunnan lapset ovat saaneet opastusta uimisen jalossa ja hyödyllisessä taidossa. Uimakoulun ja samalla uimakauden päättäjaisiksi on järjestetty juhlallinen promotio, jossa ne uimakoulun oppilaat, jotka ovat suorittaneet joko uimamaisteri- tai -kandidaattivaatimukset, ovat saaneet seppeleensä. Kuluneen kesän promotiossa elokuun 28 p:nä vihittiin uimamaistereiksi 32 tyttöä ja 12 poikaa sekä kandidaateiksi 18 tyttöä ja 18 poikaa, yhteensä siis tasan 80. Primusmaisterin arvo-

nimen ja merkin sai tytöistä Signe Liukkonen ja pojista Eero Aronen. Molempien äänimäärä oli 27.

Promoottorina toimi lehtori Y. Kaloniemi, joka puheessaan terotti uimataidon merkitystä sekä urheilun että ruumiinhoidon kannalta katsoen ja erikoisesti ainoana tehokkaana hukkumisonnettomuuksien ehkäisykeinona. Ohjelmassa oli sitäpaitsi uintikilpailuja erikseen tytöille ja pojille, uimahyppyjä ja hengenpelastusnäytös.

Uimakoulussa toimivat viime kesänä opettajina Alli Järvinen Kuusankoskelta ja Risto Kalliomaa Lahdesta.

Primusmaisterit Eero Aronen ja Signe Liukkonen.

Uimakoulun opettajat Alli Järvinen ja Risto Kalliomaa.

KYMIN OY:N AMMATTIKOULUN URHEILUKILPAILUT

pidettiin syyskuun 24 p:nä Kuusankosken urheilukentällä. Kilpailtiin 3-ottelussa, jonka lajeina olivat 60 m. juoksu, kuulantyyöntö ja pituushyppy. Kilpailu oli sekä mieskohtainen että tehdaspaikkakuntien välinen ja lisäksi kilpailivat vielä keskenään kunkin luokan rauta- ja puutyöosastot. Kilpailuun osallistui noin 250 oppilasta. — Parhaat tulokset eri lajeissa olivat:

60 m. juoksu: 1) T. Lindeman R III B 8,2; 2) V. Riihelä R III A 8,4; 3) J. Vahteri R III A 8,4; 4) T. Taberman R III A 8,5; 5) P. Reinola P III A ja L. Metsälä P II B 8,5. — Kuulantyyöntö: 1) E. Huovila IV 1. 13,93; 2) P. Lauren IV 1. 13,10; 3) S. Laito R III B 12,74; 4) E. Saarinen P III A 12,53; 5) E. Frimodig IV 1. 12,32. — Pituushyppy: 1) T. Taberman R III A 520; 2) E. Vuorela R III A 520; 3) T. Lindeman R III B 516; 4) S. Laito R III B 514; 5) V. Aronen P III B 510.

Tehdaspaikkakuntien välisessä kilpailussa otettiin huomioon kunkin paikkakunnan 30 parhaan pojan keskitulos. Kilpailun voitti Kuusankoski, jolla oli paras keskitulos joka lajissa. Toiseksi tuli Voikka ja kolmanneksi Kymintehtas. 60 m. juoksussa oli Kuusankosken keskitulos 9 sek., Voikkaan 9,2 ja Kymintehtaan 9,3; pituushyppäyksessä Kuusankosken 450, Voikkaan 444 ja Kymintehtaan 431 sekä kuulantyyöntössä Kuusankosken 10,58, Kymintehtaan 10,46 ja Voikkaan 10,08.

Eri luokkien rauta- ja puutyöosastojen välisessä kilpailussa otettiin huomioon 10 puumiehen ja 10 rautamiehen tulos kullakin luokalta. Voittajana suoriutui 3:nella ja 1:llä luokalla rautaosasto, kun taas 2:lla luokalla puutyöosasto oli rautaosastoa parempi.

Lopuksi suoritettiin jalkapallo-ottelu 3:nnen luokan rauta- ja puutyöosastojen kesken. Rautaosasto voitti tuloilla 3—1.

70 VUOTTA

täytti lokakuun 8 p:nä Kymintehtaan korjauspajan työnjohtaja Ville R i h u. Hän on syntynyt Mäntyharjussa. Oltuaan ensin toistakymmentä vuotta Kymin Oy:n metsäosastolla, pääasiallisesti laivoissa koneenkäyttäjänä, hän tuli v. 1896 nykyiseen toimipaikkaansa, työskennellen ensin viilarina ja vuodesta 1914 lähtien työnjohtajana, missä toimessa on edelleenkin. Rihu on siten palvellut Kymin Oy:tä kokonaista 54 vuotta ja pirteänä hänet vieläkin työpaikallaan nähdään. Hän on kuulunut yli 30 vuotta Kymintehtaan—Kuusankosken VPK:hon, jonka perustajajäseniä hän on. Lisäksi on hän hoitanut eräitä luottamustoimia paikkakunnalla.

60 VUOTTA

täytti elokuun 27 p:nä voima-aseman hoitaja Karl Ferdinand K a j a n d e r Kuusankoskella. Hän on ollut pitkät ajat jäsenenä Kymin Oy:n tehtaiden työläisten sairastus- ja hautausapukassan sekä eläkekassan johtokunnassa ja on nykyisinkin. Kymintehtaan—Kuusankosken VPK:hon hän on kuulunut palokunnan perustamisesta

TALOUSOSASTON NEITOKSET

VOITTIVAT KYMIN OY:N OSASTOJEN VÄLISEN NAISTEN PESÄPALLOKILPAILUN.

Kun naisille ei toistaiseksi ole järjestetty enempää tehtaiden kuin osastojenkaan välisiä kilpailuja missään urheilumuodossa eivätkä naisetkaan halua olla „Pekkaa pahempia”, tekivät Kuusankosken paperitehtaan neitokset kiitettävän aloitteen ja haastoivat muut osastot kanssaan kilpasille pesäpallolaisuuteen. Haasteeseen vastasivat tällä kertaa vain Talousosaston ja Kymintehtaan paperitehtaan „amatsoinit”, mutta todennäköisesti saa kilpailu seuraavina vuosina tätä laajemmin pohjan.

Ensimmäinen yhteenotto tapahtui elokuun 10 p:nä Kuusankosken urheilukentällä ja kohtasivat tällöin toisensa Talousosaston ja haasteen antajan, Kuusankosken paperitehtaan, joukkueet. Talousosasto peittosi vastustajansa pahanpäiväisesti voittamalla ottelun kokonaista 25 juoksulla paperineitosten 5 vastaan. Seuraavana päivänä asettuivat kiilaan Talousosasto ja Kymintehtaan paperitehtas. Kumpikin joukkue esitti aika hyvää peliä ja molemmat puolin nähtiin useita jopa loistosuorituksiakin. Kiitosmaininnan ansaitsevat varsinkin Talousosaston mainio polttaja Sirkka Aro ja lujalyöntinen syöttäjä Anna-Liisa Järvinen sekä paperitehtaan terhakka syöttäjä Vieno Sormunen, joka tuntuu olevan melko selvillä pesäpallolun monista „nikseistä”. Talousosasto voitti 13—7. Elokuun 12 p:nä selvittivät sitten välinsä molemmat paperitehtaat, ja kun ottelu päättyi kymintehtalaisten täpärään voittoon 10—9, kävi niin, että haastaja jäi vallan viimeiseksi. Se saakoon kuitenkin kunniamaininnan aloitteestaan, johon ensi vuonna yhtyneen useampiakin osastoja.

saakka, yhteensä yli 30 vuotta. Hän on ollut palokunnan puheenjohtajana vuosina 1911—13, varapuheenjohtajana 1913—14 ja 1918—23, rahastonhoitajana 1914—17, toisena varapäällikkönä v:sta 1918 lähtien sekä II kompanian päällikkönä vuosina 1905—18. Nykyisin hän kuuluu palokunnan kunniamainintaan.

50-VUOTTA

täytti lokakuun 24 p:nä kansakoulunopettaja Juho R o u h i a i n e n Kuusankoskella. Hän on syntynyt Ruskealassa, käynyt Sortavalan seminaarin ja ollut ensin opettajana kotipitäjässään Ruskealassa ja senjälkeen Luumäellä ja Maariassa, kunnes syksyllä 1917 valittiin opettajaksi Kymintehtaan kansakouluun, missä edelleenkin työskentelee. Opettaja Rouhiainen on osallistunut moniin yhteisiin rientoihin, joista erikoisesti mainittakoon raittius- ja kuorotoiminta. Hän on ollut kirjansidonnain opettajana Kuusankosken työväenopistossa ja erinä vuosina myös tuntiohjaajana Kymin Oy:n ammattikoulussa. Opettaja Rouhiainen on toiminut Kuusankosken Opettajayhdistyksen puheenjohtajana ja on nykyisin yhdistyksen rahastonhoitaja.

Talousoseaston voittoisa joukkue: Hilppa Kunnas, Meeri Mäkinen, Annikki Niku, Eila Mauno, Alli Järvinen, Sirkka Aro, Ester Mauno, Ilmi Rosqvist ja Lahja Mauno.

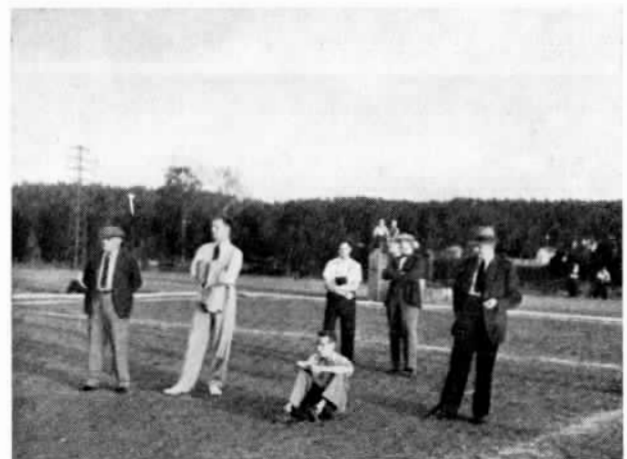
Jännittävä tilanne: kumpi etsii ennen, palloko vai juoksija?

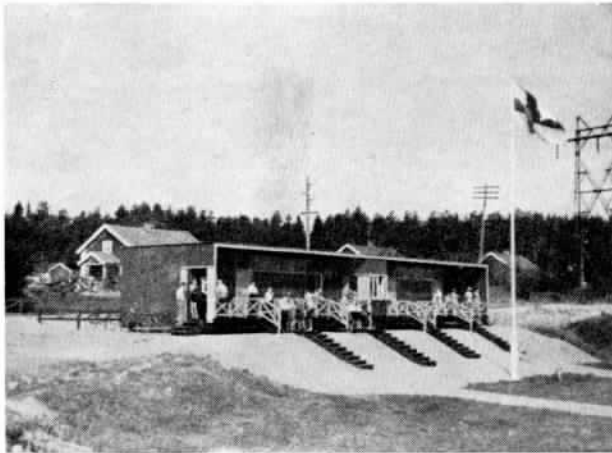
Vieno Sormunen on syöttänyt. Pallo näkyy lyöjän, Ilmi Rosqvistin pään yläpuolella.

Lyöntivuoroa odotellessa tyhjenevät virvoitusjuomapullot yksi toisensa jälkeen.

„Managereja” y. m. tunnettuja kansalaisia kilpailuja seuraamassa.

Voikaan uimalaitos.

Rannalta jokeen johtavat sillat.

VOIKKA SAANUT UIMALAITOKSEN.

Kuluneen kesän aikana rakennutti Kymin Oy. Voikaalle Kymijoen rantaan uimalaitoksen, jollaista paikkakunnalla on jo kauan kaivattu. Kuten kuvista näkyy, sijaitsee uimalaitos tehtaitten välittömässä läheisyydessä, mutta kuitenkin tarpeeksi kaukana niistä. Ympäriällä on taaja asutus, joka nyt voi kesäisin käyttää hyväkseen uimalaitoksen suomia etuja ja nauttia sen läheisen hiekkarannan riemuista. Laitos, joka tekee erittäin aistikkaan vaikutuksen, on rakennettu kokonaan

maalle ja rannasta johtavat jokeen kuvassa näkyvät sillat. Erikseen miehille ja naisille on varattu tilavat pukusuojat, mutta „yksityishuoneita” ei ole. Jo sinä lyhyenä aikana, minkä uimalaitos ehti viime kesänä olla toiminnassa, se saavutti yleisen suosion, ja kunhan laitoksen lähiympäristö tulee saatetuksi kaikin puolin tarkoitustaan vastaavaan asuun, tulee siitä varmastikin auringon ja veden palvojille viihtyisä ja miellyttävä virkistyspaikka.

VAKINAINEN TEATTERI PERUSTETTU KUUSANKOSKELLE.

Tänä syksynä aloitti Kuusankoskella toimintansa viime keväänä perustettu taidelaitos — Kuusankosken Kansannäyttämö. Kuusankoskella ei tähän asti ole ollut vakinaista teatteria, sillä ne kolme työväennäyttämöä, jotka ovat koettaneet pitää yllä teatteriharrastusta paikkakunnalla, ovat työskennelleet pelkästään amatöörivoimin. Nyt nekin ovat lopettaneet toimintansa, kun tämä uusi teatteri, joka toimii täysin puolueettomalla pohjalla, on yhteisvoimin saatu aikaan. Kuusankosken Kansannäyttämön johtajana on kokenut teatterimies Viljo Huttunen. Henkilökuntaan kuuluu

johtajan lisäksi 5 vakinaisesti palkattua näyttelijää sekä joukko iltanäyttelijöitä. Teatterin toimintaa tukevat m. m. Kuusankosken kunta ja Kymin Oy.

Lokakuun loppuun mennessä oli teatteri esittänyt Valentinin näytelmän „Tapahtui kaukana...”, englantilaisen Somerset Maughamin kirjoittaman näytelmän „Päävoitto” ja Berndt Wernerin ilveilyn „Aina vain yllätyksiä” sekä tilauksesta Agapetuksen farssin „Olenko minä tullut haaremiin?”. Marraskuussa oli Leo Fallin säveltämän operetin „Iloinen talonpoika” ensi-ilta.

Kohtaus Valentinin näytelmästä „Tapahtui kaukana...”

Kohtaus englantilaisen Somerset Maughamin näytelmästä „Päävoitto”.

IHMINEN, URHEILE!

Jokainen ihminen, vanha tai nuori, voi urheilla, s. o. harrastaa liikuntaa. Miksi pitää siis ihmisen harrastaa liikuntaa ja millä tavalla hän voi sitä harrastaa?

Nyky aika kaikkine keksintöineen on tuonut ihmisille mukanaan hyvin paljon erilaisia mukavuuksia. Elämissensä hänen ei ole enää pakko harrastaa liikuntaa siinä määrin kuin ennen, sillä hänen käytettävänään ovat junat, raitiotiet, autot ja muut moottoriajoneuvot, hissit, vesijohdot ja kaikki teollisuuden eri koneet y. m. Tämän lisäksi on nykyaikainen työ ja työnjako yhä enemmän keskittynyt, työ on samaa vuodesta vuoteen, ei mitään vaihtelua, jollei muuta kokonaan toiseen työhön. Onhan siis aivan luonnollista, että kaikki tämä turruttaa ihmistä sekä henkisesti että ruumiillisesti. Kaikkien nykyaikaisten keksintöjen ja yksipuolisen työn vastapainoksi ihminen siis tarvitsee jotakin, joka kumoaa edellisten haitalliset vaikutukset, jotakin, joka poistaa yksitoikkoisuuden hänen elämästään, jotakin, joka tuo uutta fyysillistä ja henkistä voimaa hänen olemukseensa.

Tämä ei ole suinkaan ainoa syy, minkä takia ihmisen tulee harjoittaa liikuntaa. Itse luonto sanelee meille käskyn hoitaa leiviskäämme tässä suhteessa. Ihmisissä on liikavoimaa, jonka täytyy saada purkautua ja joka kaikkein edullisimmin purkautuu juuri urheiluun. Liikavoimamme on vuosituhansia vanha perintömme esi-isiltämme. Heillä ei ollut meidän keksintöjämme eikä mukavuuksiimme. Heidän työnsä, joka oli etupäässä ravinnon hankkimista sanan varsinaisessa merkityksessä, oli monipuolisempaa kuin nykyaikainen. Mahdollisesti he saivat paistinsa takia tehdä peninkulmien matkoja tai taistella villipetojen tai ihmisten kanssa ravinnostaan. Heidän työnsä ei siis ollut samanlaista kuin on nykyaikainen työ, seisomista saman koneen ääressä aamusta iltaan. He olivat karaistuneita, voimakkaita ihmisiä, ja heiltä mekin olemme liikavoimamme perineet. Ei siis ole ihme, että voimamme, joka ei pääse työssä purkautumaan, purkautuu kisailuun, urheiluun. Olen kuullut monen ihmisen väittävän tätä voimamme purkausta tuhlaukseksi, mutta sitä se ei missään tapauksessa ole. Katsokaa maamiestä, joka heittää peltoonsa jyviä, ei hän niitä hukkaan heitä, vaan maa antaa hänelle niistä ehkä kymmenkertaisen sadon. Samanlainen hedelmällinen maa on meidän ruumiimmekin. Järkevästä kylvöstä sekin antaa runsaan koron. Minkälainen on tämä korko? Kuka lääkäri tahansa näyttää toteen, että liikunta vaikuttaa hengityselimiin vahvistavasti. Samalla se myös vahvistaa sydäntä ja verisuonistoa, vilkastuttaa aineenvaihtoa ja estää nopean kalkkiutumisen suonistossa. Vielä liikunta vahvistaa luustoa, kehittää lihaksia, niveliä ja hermostoa ja edistää ruoansulatusta sekä yleistä ihonhoitoa ja puhtautta. Liikunta vie meidät ulos asunnoistamme, ja juuri raikkaalla ulkoilmallaan on hengityselimillemme, hermostollemme, ihollemme ja aistimillemme ratkaiseva merkitys. Liikunta ulkoilmassa antaa meille iloista ja reipasta mieltä, haihduttaa masennuksen mielestämme ja saa unohtamaan harmit ja vastoinkäymiset. Ei mi-

kään ole niin rauhoittavaa kuin saapua hikisenä lenkiltä, pestä ja pyyhkiä koko ruumis kylmällä vedellä ja karkealla pyyheliinalla.

Mitä liikuntamuotoja voi tavallinen ihminen harrastaa? Ihmisillä on hyvin yleinen se käsitys, että liikunta eli urheilu on ainoastaan niitä varten, jotka pyrkivät saamaan siinä tuloksia ja mainetta. Näin ei lainkaan ole asianlaita. Liikunta on kaikkia varten, jokainen voi eri liikuntamuodoista löytää oman lajinsa, huippu-urheilijat ovat ainoastaan jonkinlainen propaganda väline, jolla saadaan massat urheilemaan. Me suomalaisethan olemme kuuluisa urheilijakansa, mutta vasta silloin voimme täydellä syyllä käyttää itsestämme nimeä „urheilijakansa”, kun jokainen suomalainen harrastaa jonkinlaista liikuntaa, — liikuntaa, joka ei ole hänen päivätyötään eikä ansiotaan, vaan joka on aivan ylimääräistä.

Sellainen liikuntamuoto, jota kuka tahansa voi harrastaa, on kävely. Kävely ei vaadi mitään kalliita välineitä, sitä voi harrastaa missä ja koska tahansa. Ihminen, kun tulet toimestasi kotiin, niin teepä vielä sen jälkeen parin kolmen kilometrin kävelylenkki! Se irroittaa erinomaisesti työssä turtuneet ja kangistuneet lihaksesi. Jos pelkää pelkkää kävelemistä, niin retkeile tai suunnista metsässä. Se tekee asian mielenkiintoisemmaksi. — Toinen liikuntamuoto, joka tyydyttää erinomaisesti harjoittajaansa, on hiihto. Hiihtoa voidaan tosin maassamme harjoittaa vain rajoitettu aika ja se vaatii usein kalliitakin välineitä, mutta kellä on tilaisuus, hän harjoittakoon tätä talven urheilumuotoa. Kuten jo edellä olen huomautanut, löytyy jokaiselle ihmiselle liikunnanlaji, jota voi harrastaa. Voi pyöräillä, voi harrastaa uintia ja erilaisia pallopelejä, voimistella, yleisurheilla, painia j. n. e. Erilaisia urheilumuotoja on hyvin paljon, mutta pääasiallisimpina kaiken kansan urheilumuotoina pitäisin kävelyä, hiihtoa, uintia ja pyöräilyä. Niitä voi jokainen harrastaa ikään ja sukupuoleen katsomatta.

Kahden vuoden kuluttua järjestää Suomi Olympialaiset kisat. Kaikki sivistyskansat lähettävät parhaat poikansa tänne mitteleämään voimiaan toistensa kanssa. Näyttäkäämme heille, että me olemme yhtenäisen ja yksimielinen suuri urheilumaa, jonka henkisesti ja fyysillisesti voimakkaan nuorison tulevaisuus on suuri. Tämän me voimme tehdä itse harjoittamalla ja tukemalla urheilua.

J. V.

50 VUOTTA

täytti syyskuun 26 p:nä Kymen Oy:n pääkonttorin virkailija, nti Anna Sofia Sjöman. Hän on syntynyt Vaasassa, käynyt 5 luokkaa ruotsalaista tyttökoulua Helsingissä ja suorittanut Hedengrenin kauppakoulun kurssin. Vuosina 1907—10 hän työskenteli isänsä liikkeessä Helsingissä ja vuosina 1910—17 Fritz Schröderin kalastustarpeidenliikkeessä, niinikään Helsingissä. Kesäkuun 4 p:nä 1917 astui nti Sjöman Kymen Oy:n palvelukseen, virkailijaksi yhtiön pääkonttoriin, missä toimessa edelleenkin on.

Yleiskuva juhlapaikalta.

YHTEINEN VAPPUJUHLA KUUSANKOSKELLA

näyttää muodostuvan traditioksi. Viime vappunakin koontui Seuratalon puistikoon tuhatlukuinen yleisjoukko kuulemaan Kymintehtaitten sk:n torvisoittokunnan, Sk:n Laulajien ja Kymintehtaan Sekakuoro „Kaiun” säveliä sekä nauttimaan lottien monipuolisen

ravintolan antimia. Juhlaa suosi erinomainen, lauhkea ja aurinkoinen kevätssä, joten pari tuntia kestänyt yhdessäolo luonnon helmassa muodostui kuin virkistäväksi keitaaksi arkisen aherruksen lomassa.

JALKAPALLOEROTUOMARIKURSSIT

järjestettiin Kuusankoskella Kymin Oy:n urheilulautakunnan toimesta elokuun 7 ja 8 p:nä. Kurssien johtajana toimi tunnettu erotuomari, hra K u h l b e r g Helsingistä antaen sekä teoreettista että käytännöllistä opastusta jalkapallokilpailujen tuomitsemisessa. Kurseilla oli osanottajia runsaasti ja saivat heistä erotuomarikortin seuraavat: J. Nikula, U. Kantola, V. Valleala, E. Villman, M. Lähde, M. Sommarberg, P. Flöjt, A. Kajander, P. Rantanen, B. Turunen, B. Ström, T. Ahonen, J. Rundman, J. Arnkil, L. Karlsson, E. Roos, T. Kossila, L. Jansson ja E. Eloranta.

50 VUOTTA

Kymin Oy:n palveluksessa

pitkän työpäivän suorittanutta.

tuli marraskuun 3 p:nä tänä vuonna olleeksi Kuusankosken puuhiomon esimies Matti In ginmaa. Hän on syntynyt syyskuun 3 p:nä 1867 ja on ollut hiomon esimiehenä jo kolmattakymmentä vuotta. Inginmaa on iältään yli 71-vuotias, mutta se reippaus, jolla hän vieläkin hoitaa tehtävänsä, on todisteena hyvästä ruumiillisesta ja henkisestä kunnosta. Onnittelemme

† TYÖNJOHTAJA K. J. HARLIN.

Syyskuun 9 p:nä kuoli Kuusankoskella äkkiä sydänhalvaukseen työnjohtaja Karl Johan Harlin yli 57 vuoden ikäisenä. Hän oli syntynyt tammikuun 27 p:nä 1881 Valkealassa ja tullut Kymin Oy:n palvelukseen marraskuun 1 p:nä 1904.

50 VUOTTA

täytti joulukuun 1 p:nä opettajatar Selma Maria Viitala Kuusankoskella. Hän on ollut alakoulunopettajana Kuusankosken tehtaan kansakoulussa syyskuun 1 p:stä 1915 lähtien.

60 VUOTTA

täytti kesäk. 24 p:nä työnjohtaja Emil Muuri Hallassa. Hän on ollut 48 vuotta Hallayhtiön palveluksessa, pääasiansa sahatavaran vientipuolella, osallistuen miltei kaikkiin lautatarhalla esiintyviin tehtäviin. Hän on ollut myös v. a. työnjohtajana sahassa ja korjauspajasakin. Myöskin metsäpuolella hänet tunnetaan tukkien mittausasioissa liikkeussaan. Voimistelu ja urheilu on aina ollut Muurin harrastuksena ja siitä näkyvät jäljet vielä nytkin hänen fyysisessä kunnossaan.

HENKILÖTIETOJA.

KYMINTEHTAALTA:

75-vuotiaita:

Sekatyöläinen Antti Niemi, Kuusankosken selluloosatehtaalta, heinäkuun 18 p:nä.

Yövahti Taavi Holm, Kymin talousosastolta, syyskuun 11 p:nä.

Veden erottaja, silinterimies Taavetti Sihvola, Kuusankosken puuhiomolta, joulukuun 25 p:nä.

70-vuotiaita:

Sekatyöläinen Erik Nymän, Kymin talousosastolta, elokuun 15 p:nä.

Yövahti Herman Saksa, Kuusankosken sahalla, lokakuun 15 p:nä.

65 VUOTTA

täytti lokak. 26 p:nä työnjohtaja Emil Rask Hallassa. Työskennellyään ensin Sjöblomin pajassa Kotkassa hän tuli jo v. 1896 puuteollisuutemme palvelukseen. Silloin rakensi Suomen Puuteollisuus Oy. sahanjätteiden hiililyttämisen- ja terpettitehtaan Kotkaan. Rask aloitti koneiden asentajana Vuoripölyn hiililyttämässä siirtyen sitten Hallaan, jossa oli koneenhoitajana vuoteen 1901, jolloin tehdas paloi. Terpettitehtaan toiminta loppui tähän ja palon turmelemat rakennukset joutuivat Halla Ab:lle, jolloin koko laitos muutettiin selluloosatehtaaksi. Tähän tehtaaseen tuli Rask heti vuoden 1902 alussa, ensin verstaaseen ja sitten vuorotyönjohtajaksi. Välillä hän oli 10 vuotta työnjohtajana Lahden selluloosatehtaalla, mutta muutti vuonna 1919 takaisin Hallaan vuorotyönjohtajaksi selluloosatehtaaseen. Hän on vielä reipas ja hyvissä voimissa, hoitaen tunnollisesti tehtävänsä.

50 VUOTTA

täytti elokuun 10 p:nä paperimestari Evert J. Lindeman Kuusankoskella. Hän tuli Kymin Oy:n palvelukseen heinäkuussa 1910 ja on työskennellyt sekä Kymin tehtaalla että Kuusankosken paperitehtailla. Nykyisin hän on vuoromestarina viimeksimainitussa tehtaassa.

50 VUOTTA

täytti elokuun 4 p:nä sahanhoitaja Otto Sipilä Jumalniemessä. Käytyään koulua Kotkassa hän tuli Hallayhtiön palvelukseen v. 1910 ja on siitä lähtien yhtiöjakoisesti yhtiötä palvellut. Hän aloitti toimensa lautatarhan konttorissa siirtyen sitten Jumalniemen sahan konttoriin ja v. 1918 sahanhoitajaksi. Rauhallisena ja hyväntuulisena hän on saavuttanut ystävä- ja tuttavapiirinsä suosion. Lämminhenkisenä isänmaanystävänä hän jo nuoruusvuosinaan oli innokkaasti mukana aktivistitoiminnassa sortovallan aikana.

60-vuotiaita:

Porttivahti Antti Felt, Kymin talousosastolta, heinäkuun 4 p:nä.

Ratatyöläinen Juho Kujala, Kymin ulkotyöosastolta, heinäkuun 31 p:nä.

Riihimies Aleksander Soikkeli, Kuusankosken sahalla, elokuun 3 p:nä.

Siivooja Maria Tietäväinen, Kymin ulkotyöosastolta, elokuun 8 p:nä.

Siivooja Ida Maria Sipilä, Kymin paperitehtaalta, syyskuun 8 p:nä.

Yövahti Edvard Puolukka, Kymin talousosastolta, syyskuun 28 p:nä.

Rakennustyöläinen Taavi Koskinen, Kymin tehdasrakennusosastolta, lokakuun 3 p:nä.

Porttivahti Villehard Theodor Unelius, Kymin talousosastolta, lokakuun 3 p:nä.

Lajittelija Amanda Hassel, Kuusankosken paperitehtaalta, lokakuun 6 p:nä.

Sekatyöläinen Juhana Viljakainen, Kymin ulkotyöosastolta, lokakuun 16 p:nä.

Sihtimiehen apulainen Maria Matilda Virtanen, Kymin selluloosatehtaalta, lokakuun 20 p:nä.

Muurarin apulainen Maria Linden, Kymin tehdasrakennusosastolta, marraskuun 6 p:nä.

Saunan siivooja Amalia Hokkanen, Kymin talousosastolta, marraskuun 7 p:nä.

Valkaisuvesiosaston työläinen Villehard Palonen, Kuusankosken klooritehtaalta, marraskuun 7 p:nä.

Muurari Otto Hämmäläinen, Kuusankosken selluloosatehtaalta, marraskuun 15 p:nä.

Pahvikonetyöläinen Maria Aliina Mann, Kuusankosken selluloosatehtaalta, marraskuun 21 p:nä.

Sekatyöläinen Jalmar Sihvola, Kymin paperitehtaalta, marraskuun 25 p:nä.

Siivooja Ida Laitinen, Kymin talousosastolta, marraskuun 27 p:nä.

Kollien vastaanottaja Nestor Sirenus, Kymin selluloosatehtaalta, joulukuun 16 p:nä.

Massanmättäjä Vilhelmiina Loikala, Kuusankosken selluloosatehtaalta, joulukuun 18 p:nä.

50-vuotiaita:

Viivauskoneen apulainen Elsa Liina Vessman, Kymin paperitehtaalta, heinäkuun 5 p:nä.

Sekatyöläinen Väinö Viljam Lehtonen, Kymin ulkotyöosastolta, heinäkuun 7 p:nä.

Porttivahti Fabian Salomäki, Kymin talousosastolta, heinäkuun 18 p:nä.

Viivauskoneen apulainen Matilda Saarinen, Kymin paperitehtaalta, heinäkuun 20 p:nä.

Hevosmies Hjalmar Johan Rantanen, Kymin talousosastolta, elokuun 5 p:nä.

Mintonkoneen arkkien vastaanottaja Aino Maria Venäläinen, Kymin selluloosatehtaalta, elokuun 10 p:nä.

Puuseppä Manne Verner Becklin, Kymin tehdasrakennusosastolta, elokuun 17 p:nä. Hän on kuulunut useita vuosia palokunnan ja KyUS:n johtokuntiin ja on nykyisin palokunnassa joukkuepäällikkönä.

Vanhempi viilaja Anton Punkkinen, Kymin korjauspajalta, elokuun 24 p:nä.

Talospuiden tekijä Ida Kollanus, Kymin ulkotyöosastolta, elokuun 28 p:nä.

Paperin lastaaja Emil Mynttinen, Kymin paperitehtaalta, syyskuun 5 p:nä.

Mokkamylläriin apunainen Anna Seppälä, Kymin paperitehtaalta, syyskuun 8 p:nä.

Leikkuukoneen apunainen Ida Hietala, Kymin paperitehtaalta, syyskuun 23 p:nä.

Siivooja Tilda Ehn, Kuusankosken selluloosatehtaalta, lokakuun 10 p:nä.

Elektrolyysisoston työläinen Kaarlo Johan Tuukkanen, Kuusankosken klooritehtaalta, lokakuun 10 p:nä.

Lajittelija Anna Kustaava Altonen, Kymin paperitehtaalta, lokakuun 30 p:nä.

Työnjohtaja Kaarle Karhu, Kuusankosken—Voikan rautatieosastolta marraskuun 21 p:nä.

Remminneuloja Emil Inkeroinen, Kymin paperitehtaalta, joulukuun 15 p:nä.

Kollin pakkaaja August Pekkanen, Kymin paperitehtaalta, joulukuun 16 p:nä.

Työnjohtaja Taavi Hugo Heiskala, Kuusankosken sahalla, joulukuun 19 p:nä.

Koneenkäyttäjät Taavi Kataja, Kymin paperitehtaalta, joulukuun 31 p:nä.

VOIKAAN TEHTAALTA:

75-vuotias:

Kuivauskoneen käyttäjä Kaarlo Kustaa Ottman, Voikan selluloosatehtaalta, elokuun 17 p:nä.

70-vuotias:

Porttivahti Heikki Henttonen, Voikan talousosastolta, syyskuun 23 p:nä.

60-vuotiaita:

Tikkumassakonemies Petter Korhonen, Voikan puuhiomolta, heinäkuun 25 p:nä.

Lajittelija Iida Maria Orenius, Voikan paperitehtaalta, elokuun 24 p:nä.

Paperin lastaaja Viktor Vilkki, Voikan paperitehtaalta, lokakuun 18 p:nä.

Selluloosapuiden kuormaaja Kalle Palonen, Voikan ulkotyöosastolta, marraskuun 12 p:nä.

Rotatiokoneen apunainen Anna Sofia Sikanen, Voikan paperitehtaalta, joulukuun 15 p:nä.

50-vuotiaita:

Rullapakkari Anders Salonen, Voikan paperitehtaalta, heinäkuun 30 p:nä.

Vahtimestari Olga Emilia Hietamäki, Voikan talousosastolta, elokuun 6 p:nä.

Sekatyöläinen Bernhard Ferdinand Gammelén, Voikan tehdasrakennusosastolta, elokuun 26 p:nä.

Sekatyöläinen Emil Nieminen, Voikan ulkotyöosastolta, elokuun 27 p:nä.

Kivityömies Edvard Jaatinen, Voikan tehdasrakennusosastolta, syyskuun 3 p:nä.

Rullapakkari Viktor Virtanen, Voikan paperitehtaalta, syyskuun 4 p:nä.

Työnjohtaja August Aalto, Voikan ulkotyöosastolta, syyskuun 7 p:nä.

Vanhempi viilaja Otto Hokkanen, Voikan korjauspajalta, syyskuun 18 p:nä.

Siirtolaitoksen hoitaja Emil Aleksanteri Kurki, Voikan puuhiomolta, lokakuun 7 p:nä.

Mallipuuseppä Viljo Tirkkonen, Voikan korjauspajalta, lokakuun 31 p:nä.

Hakunkäyttäjän apulainen Andreas Hartikainen, Voikan selluloosatehtaalta, marraskuun 10 p:nä.

Varanainen Hilda Pettersson, Voikan selluloosatehtaalta, marraskuun 25 p:nä.

HALLAN TEHTAILTA:

70-vuotias:

Vahti August Lindfors sahalla elokuun 17 p:nä. Lindfors tuli sahalle työhön 15.3.-93, missä oli vuoteen 1932. Viimeksimainitusta vuodesta lähtien hän on ollut sahan vahtina. Lindfors tuli kevättalvella olleeksi 45 vuotta yhtiön palveluksessa.

65-vuotiaita:

Sahuri Heikki Leppänen sahalla marraskuun 11 p:nä.

Sekatyömies Vilho Laitinen lautatarhalla syyskuun 20 p:nä.

60-vuotiaita:

Korjausmies Akseli Pohjavirta Jumalniemen sahalla elokuun 4 p:nä.

Korjausmies Kalle Savolainen selluloosatehtaalta joulukuun 18 p:nä.

50-vuotiaita:

Koneenhoitaja Alfred Lommi laivaosastolta joulukuun 19 p:nä.

Kattilaosaston hoitaja Emil Haarala selluloosatehtaalta elokuun 7 p:nä.

Unimies Kaarlo Miettinen selluloosatehtaalta syyskuun 26 p:nä.

Siivooja Hilma Siltanen selluloosatehtaalta joulukuun 4 p:nä.

Puuseppä Matti Viinikainen rakennusosastolta heinäkuun 19 p:nä.

Hevosmies Juhon Karonen ulkotyöosastolta joulukuun 8 p:nä.

Taaplaaja Ivar Piiparinen lautatarhaltalta elokuun 13 p:nä.

Vahti Anshelm Heikkilä lautatarhaltalta marraskuun 17 p:nä.

Vahti Saara Karonen lautatarhaltalta heinäkuun 22 p:nä.

KISSAKOSKELTA:

70-vuotias.

Yövahti Oskar Pöyry täyttää joulukuun 24 p:nä 70 vuotta. Tuli työhön helmik. 15 p:nä 1909, joten tulee ensi helmikuussa olleeksi yhtiön palveluksessa 30 vuotta. Pöyry on syntynyt Hirvensalmella. Hän on työskennellyt Kissakoskella holanterimiehenä ja ulkotyöosastolla ja on nykyisin yövahtina.

60-vuotiaita:

Hevosmies Oskar Tanttu viime elokuun 2 p:nä.

Yövahti Kustaa Kulmalainen ensi tammikuun 7 p:nä. Tulee saman kuun 15 p:nä olleeksi 30 vuotta yhtiön palveluksessa.

50-vuotiaita:

Kuorija Adam Tillonen joulukuun 23 p:nä. Tuli viime heinäkuun 13 p:nä olleeksi 25 vuotta yhtiön palveluksessa, koko ajan kuorijana. Tillonen on kuulunut Hirvensalmen kunnanvaltuustoon toistakymmentä vuotta sekä toiminut m. m. verotuslautakunnan ja Kissakosken koulun johtokunnan jäsenenä useita vuosia.

Massantaittaja Manda Hurri ensi tammikuun 1 p:nä.

JUANTEHTAALTA:

60-vuotias.

60 vuotta täytti marraskuun 16 p:nä työnjohtaja Kaarlo Viheriäkösksi Juantehtaalla. Viheriäkösksi muutti keväällä v. 1923 Tampereelta Juantehtaalle hiomomestariksi ja siirtyi vuodesta 1927 ulkotyönjohtajaksi.

50-vuotiaita.

Viilaaja Kalle Karppi täytti marraskuun 18 p:nä 50 vuotta. Karppi tuli konepajalle oppilaaksi elokuussa 1904 ja on siitä lähtien työskennellyt konepajassa viilaajana ollen välillä muutaman vuoden yhtiön autonajajana.

Kuorimakoneen hoitaja Aatu Halonen täyttää joulukuun 6 p:nä 50 vuotta. Halonen oli aikoinaan tehtaan poliisina ja siirtyi myöhemmin tehtaalle ensin kirvesmieheksi ja sen jälkeen hiomoon, työskennellen kuorimossa.

METSÄOSASTOLTA:

Seuraavat Juantehtaan hoitoalueen apulaistyönjohtajat ovat täyttäneet merkkipäivänsä:

65 vuotta P. Soinin, Juankoski, 23. 4. 38.

60 vuotta A. Ukkonen, Varpaisjärvi, 17. 10. 38.

PITKÄAIKAISESTI PALVELLEITA.

KYMINTEHTAALLA:

Piirtäjä Yrjö Adolf Aro, synt. 6. 11. 1889 Valkealassa, työskentelee piirustuskonttorissa. Tuli kesäk. 15 p:nä olleeksi yhtiön palveluksessa 35 vuotta. Hän on ollut välillä 8 vuotta korjauspajassa, m. m. 8 kuukautta työnjohtajanakin. Aro on innokkaasti ottanut osaa urheilurientoihin paikkakunnalla ja varsinkin paini on ollut hänen lempiharrastuksiaan.

Holanterin apunainen Aino Floman, synt. 23. 2. 1889 Jaalassa, tulee tänä vuonna olleeksi 25 vuotta yhtiön palveluksessa. Hän tuli työhön Kuusankosken puuhio-molle v. 1913. Työskenneltään välillä Kuusankosken paperitehtaalla siirtyi hän v. 1924 Kymin paperitehtaalle ollen edelleen samalla osastolla.

Mokkamyllyläri Alma Alviina Laakso, synt. 17. 9. 1879 Iitissä, tuli työhön Kymin paperitehtaalle v. 1913. Myöhemmin siirtyi hän Kuusankosken paperitehtaalle, jolla osastolla edelleenkin on. Laakso tulee tänä vuonna olleeksi yhtiön palveluksessa 25 vuotta.

25 vuotta yhtiön palveluksessa tulee tänä vuonna olleeksi kirvesmies Antti Ville Erola, synt. 9. 6. 1885 Mäntyharjussa. Työskentelee nykyisin Kymin asuinrakennusosastolla oltuun aikaisemmin v:sta 1913 useammilla eri osastoilla.

Vanhempi sähkömontööri Oskar Pekkola, synt. 31. 10. 1892 Valkealassa, tulee tänä vuonna olleeksi yhtiön palveluksessa 25 vuotta. Hän aloitti työskentelynsä Kymin rakennusosastolla v. 1913. Myöhemmin siirtyi hän Kymin korjauspajalle ja v. 1918 Kymin sähköosastolle, jolla osastolla edelleenkin on. Pekkola on kuulunut Kymin tehtaalla—Kuusankosken VPK:hon yli 20 vuotta. Hän on aikaisemmin ollut komppanian varapäällikkönä ja v. 1923—26 palokunnan varapuheenjohtajana. Kuusankosken kunnan palotarkastuslautakuntaan hän on kuulunut 3 vuotta.

VOIKAAN TEHTAALLA:

Hevosmies Kristian Pöyry, syntynyt 24. 7. 1873, tuli 1. 11. 1898 Voikaan tallille hevosmieheksi. Viimeksi on Pöyry useamman vuoden ajan suorittanut talousajoja. Hän tuli äsken olleeksi 40 vuotta yhtiön palveluksessa.

Lastausesimies Otto Richard Bäckman, synt. 10. 1. 1877 Iitissä, tuli Voikaan paperitehtaalle v. 1903 ja on edelleen samalla osastolla. Tulee tänä vuonna olleeksi yhtiön palveluksessa Voikaalla 35 vuotta. Kaikkiaan on Bäckman kuitenkin ollut yhtiön palveluksessa jo yli 41 vuotta. Hän tuli nimittäin huhtikuun 1 p:nä 1897 Kuusankosken paperitehtaalle, missä työskenteli rotatio-, saksij- ja riisikoneilla sekä vaakaajana ja merkkää-

55 vuotta K. Pasanen, Kaavi, 22. 3. 38.

50 vuotta J. Haara, Varpaisjärvi, 28. 6. 38.

50 vuotta H. Tarvainen, Sotkamo, 13. 8. 38.

50 vuotta E. Kakkinen, Sonkajärvi, 27. 8. 38.

50 vuotta täyttää apulaistyönjohtaja A. Vartiainen, Nilsjä, 11. 12. 38.

jana. Voikaalla hän on ollut marraskuun 11 p:stä 1907 työnjohtajana saksi- ja kalanteriosastolla sekä v:sta 1922 lähtien nykyisessä toimensaan esimiehenä paperitehtaan lastausosastolla.

Linjarasvaaja Antton Haimi, synt. 25. 8. 1880 Valkealassa, työskentelee Voikaan puuhiomolla oltuaan sitä ennen useammilla eri osastoilla. Tulee tänä vuonna olleeksi yhtiön palveluksessa 25 vuotta.

Vanhempi viilaja Otto Hokkanen, synt. 18. 9. 1888 Kangasniemellä, tuli Voikaan rakennusosastolle v. 1913. Vuonna 1916 siirtyi hän Voikaan korjauspajalle. Työskennellyään välillä Voikaan puuhiomolla tuli hän uudelleen korjauspajalle v. 1931. Tulee tänä vuonna olleeksi yhtiön palveluksessa 25 vuotta.

Pakkakäärevarastotyöläinen Johan Emil Kuusinen, synt. 10. 6. 1884 Heinolassa, työskentelee Voikaan paperitehtaalla oltuaan aikaisemmin useammilla eri osastoilla. Tulee tänä vuonna olleeksi yhtiön palveluksessa 25 vuotta.

Koneenkäyttäjät Otto Suurnuora, synt. 14. 3. 1896 Valkealassa, tulee tänä vuonna olleeksi yhtiön palveluksessa 25 vuotta. Hän aloitti v. 1913 Voikaan paperitehtaalla ja on edelleen samalla osastolla.

HALLAN TEHTAILLA:

Koneenhoitaja Ville Nieminen sahalla, syntynyt 1. 9. -71 ja tullut sahalle 1882, jossa oli vuoteen 1890. Tuli uudelleen 1894, mistä lähtien on jatkuvasti ollut. Hän tuli ensin rimapojaksi sahalle ja sitten lämmittäjäksi kattilahuoneeseen, mistä muutaman vuoden kuluttua siirrettiin koneenhoitajaksi, jossa toimessa edelleenkin on. Nieminen on ollut yhtiön palveluksessa 55 vuotta.

Vahti Selma Ylönen sahalla, tuli sahalle 1888, jossa oli 9 vuotta. Senjälkeen hän on ollut kausityössä sahalla ja lautatarhalla sekä vuodesta 1924 vakinaisena vahtina. Hän on ollut yhtiön palveluksessa 50 vuotta.

Vahti Vilhelmiina Jakobsson lautatarhalla on myös palvellut yhtiötä jo 50 vuotta. Hän tuli ensi kerran v. 1888 Hallan Tiilitehtaalle, mistä siirtyi 1902 selluloosatehtaalle. On ollut senjälkeen kausityössä selluloosatehtaassa, sahalla ja lautatarhalla. Vuodesta 1930 hän on ollut vakinaisena vahtina lautatarhalla.

Korjausmies Axel Blomqvist sahalla tuli 1898 sahalle tukin siirtäjäksi, missä toimensa oli 18 vuoden ajan. Siirrettiin sitten sahan korjausmieheksi, missä työssä on edelleenkin. Blomqvist on ollut yhtiön palveluksessa 40 vuotta.

Lajittelija Kusti Kärkkäinen sahalla tuli 1903 lautatarhalle kausityöhön, mistä siirtyi sahalle, jossa edelleenkin on lajittelijana. Hän on ollut yhtiön palveluksessa 35 vuotta.

Turbiinin hoitaja Jooseppi Keveri selluloosatehtaalla on palvellut yhtiötä myös 35 vuotta.

Koneenhoitaja Edvard Kauppinen laivaosastolta on niinkään ollut 35 vuotta yhtiön palveluksessa.

Sorvari Otto Keveri sahan konepajalta on ollut yhtiön töissä kolme vuosikymmentä.

KISSAKOSKELLA:

Kivimies Justus Pynnönen, syntynyt elok. 2 p:nä 1879 Hirvensalmella, tuli yhtiön työhön tammik. 16 p:nä 1909 ja tulee siten ensi tammikuussa olleeksi 30 vuotta yhtiön palveluksessa, koko ajan rakennus- ja ulkotyöosastolla.

Pakkaaja Juho Honkanen, syntynyt kesäk. 23 p:nä 1871 Joutsassa, tuli yhtiön palvelukseen helmik. 15 p:nä 1909. Työskenteli paperitehtaan aikana karrääjänä ja pakkaajana, samoin nyt puuhiomon aikana pakkaajana. Tulee ensi helmikuussa olleeksi 30 vuotta yhtiön palveluksessa.

25 vuotta yhtiön palveluksessa ovat olleet:

Massantaittaja Hilma Ripatti, tullut työhön 1. 5. 1913.

Lämmittäjä Antti Karhunen, tullut työhön 21. 7. 1913.

Hiomonetumies Aug. Meitsalo, tullut työhön 4. 8. 1913.

Koneenhoitaja Valdo Aronen, tullut työhön 7. 9. 1913.

JUANTEHTAALLA:

Hevosmies Kalle Ville Makkonen, synt. 12. 5. 1873, tuli Juantehtaan palvelukseen maanviljelysosastolle 1. 11. 1898 ja tuli näinollen tänä vuonna olleeksi tehtaan palveluksessa 40 vuotta, koko ajan maanviljelysosastolla.

Puuhiomon työmies Juho Heikki Pirinen, synt. 25. 10. 1884, tuli kesäkuun 25 p:nä tänä vuonna olleeksi Juantehtaan palveluksessa 30 vuotta.

Pakkari Juho Heikki Holopainen, synt. 20. 3. 1883, tuli heinäkuun 13 p:nä 1938 olleeksi Juantehtaan työssä 30 vuotta.

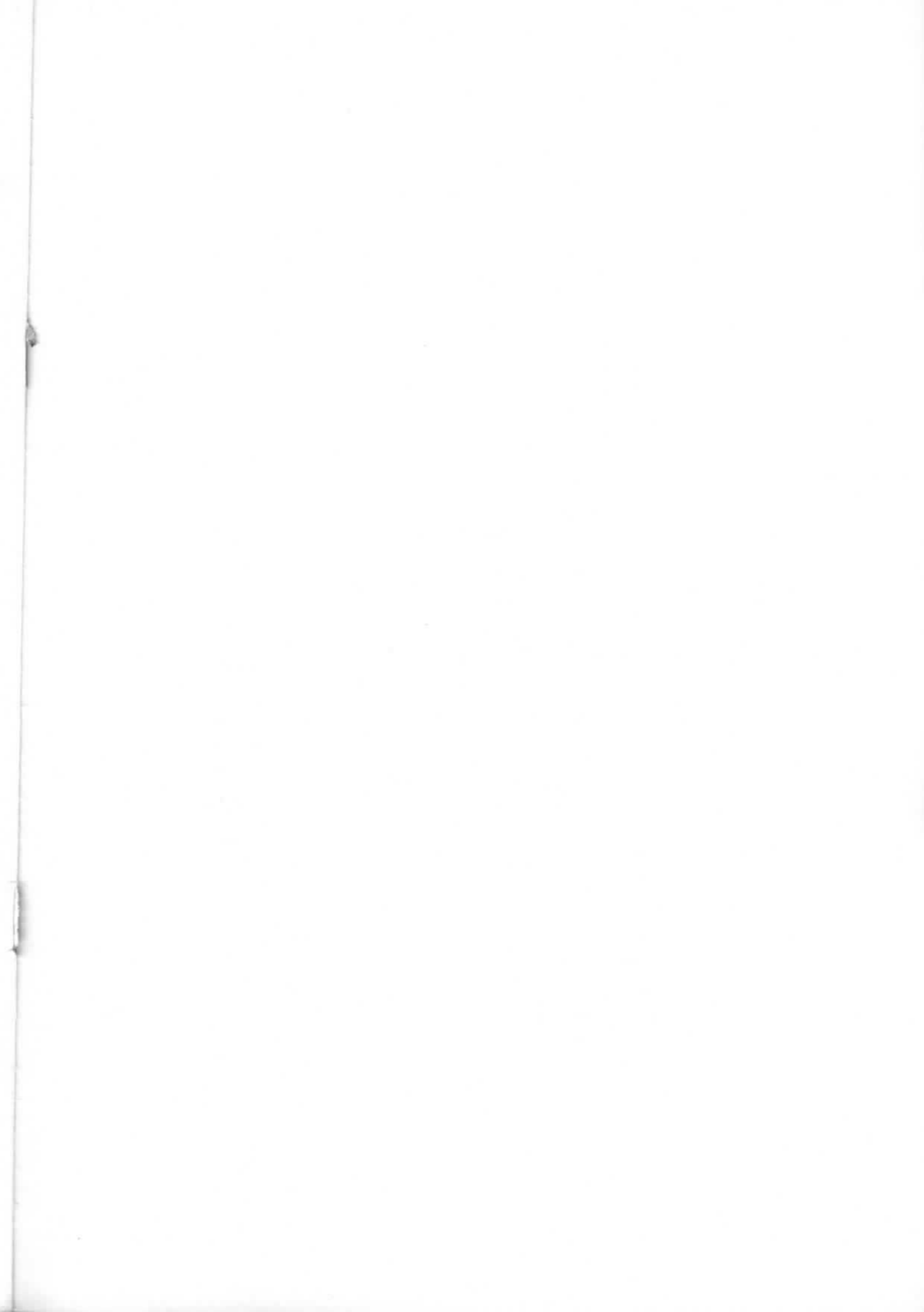
Yövahti Antti Kärkkäinen, synt. 3. 5. 1873, tuli tehtaan työhön 1. 11. 1908 maanviljelysosastolle, minkä jälkeen siirtyi puuhiomoon ja on nyt pirteänä vanhuksenä yövahtina Karjalankoskella. Tuli olleeksi 30 vuotta yhtiön palveluksessa.

Prässimies Juho Vilho Koponen, synt. 27. 5. 1880, tuli 1. 11. 38 olleeksi 30 vuotta yhtiön palveluksessa.

ELÄKKEELLE SIIRTYNUT.

KISSAKOSKELLA:

Viime toukokuun lopussa siirtyi eläkkeelle Kissakosken tehtaan ulkotyönjohtaja Matti Hiltunen. Hän on syntynyt Kaavilla kesäkuun 13 p:nä 1870. Työskennellyään m. m. Hovinmaan Paperitehtaalla useita vuosia, tuli hän elokuun 9 p:nä 1909 O/Y KISSAKOSKI A/B:n palvelukseen, jossa aluksi hoiti puutavaravaroja ja maatöitä, mutta siirtyi pian ulkotyöosaston johtoon, jossa sitten oli eroonsa asti. Hiltunen oli omin päin opiskellut ja paljon kokenut työnjohtaja, joka miehuentensa päivinä hoiti tarmokkaasti tehtävänsä.

KYMIN OSAKEYHTIÖ

KUUSANKOSKI

Kymi-yhtymä valmisti vuonna 1937:

Paperia	226.753 tonnia
Puuhioketta ja kartonkia . . .	191.094 „
Sulfiittiselluloosaa	158.594 „
Sulfaattiselluloosaa	19.746 „
Sahattua puutavaraa	44.270 stand.
Rautatavaroita	10.259 tonnia
Klooria	3.560 „
Kaustik soodaa	<u>4.112 „</u>

Yht. tuotantoyksikköjä 658.388,

mistä myytiin . . . . . 384.264 tuotanto-
yksikköä Mk 815.217.729:63 suuruisesta netto-fob-
arvosta ja jäännös käytettiin omiin tarpeisiin.